

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**ROMSKÉ CENTRUM V JIHLAVĚ A VZÁJEMNÉ VZTAHY
ČESKÝCH A ROMSKÝCH DĚTÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jméno autora: Martina Střechová

Jméno vedoucího práce: PhDr. Eva Davidová, CSc.

2007

Romské centrum v Jihlavě a vzájemné vztahy českých a romských dětí.

The Romanies have been living in our regions for many generations. Although most of them speak Czech, they are different. For instance, Romanies often ascribe a different meaning to certain words, and their behavior is subject to a different ladder of values. This sometimes leads to misunderstandings that often are incomprehensible both to them and the members of the majority population. Likelihood of mutual assaults and denigration is therefore never too far. Members of the majority population consider it appropriate to keep a distance from the Romany minority, to approve of segregation, and to commit various forms of direct or indirect discrimination. The Romany minority retaliates in its own way and within the range of its possibilities, or seeks a place for living abroad.

Ethnic problems always start with misunderstandings. However, the road to mutual understanding is cumbersome. Romanies have their own culture and their own ladder of values. If we want to understand them, we have to acquaint ourselves with their social and cultural roots and try to comprehend their conduct.

It was only at the Romany Center of the Regional Charity in Jihlava that I had the opportunity to familiarize myself a little with Romanies and their mentality. Before that, like most of us, I used to think I had better get out of their way as much as possible. Although I am not a racist, common social prejudices got the better of me, too. However, never did I believe that all Romanies were the same, as I knew there were well-behaved and hard-working people among them, as well.

I think my initial apprehension about my first meeting with them at the Romany Center was justified. But the children have disarmed me completely, my apprehension disappeared, and we became friends very quickly. Romany children are livelier than ours; hence they require more disciplining and patience, yet they have a big heart. Whenever I would arrive at the Center, they would run up to me to greet me. When you meet them downtown, they surround you and it warms up your heart.

Therefore, I began to work at the Romany Center as a volunteer. I have been doing volunteer activities for nearly 2 years, mostly helping the children with arts and crafts or sports activities, or tutoring, cooking, and belly-dance classes.

The Romany center and the children in it have inspired me when choosing the theme of my diploma thesis.

In the introductory chapter, I concentrated on the origins of Romanies and their history in our part of the world, their traditional way of life, and their culture and language. The second chapter focuses on the problems that Romanies have in the Czech Republic, their demographic situation, current problems, institutional and political frame of Romany integration and their education. The third chapter is devoted to the Romanies in Jihlava, their situation in this town, the organizations that deal with their problems, the elementary schools, and the secondary Romany school of sociology and legal studies.

The next chapter is devoted to the Romany center of the Regional Charity of Jihlava, where I present in detail the program for Romany and non-Romany children and the Center's leisure activities.

I wish that everyone who reads this Diploma Thesis of mine learns about the history and problems of this ethnical minority and changes his views about it. I believe this minority needs help from us. Romanies are made of flesh and bones, just like ourselves

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Romské centrum v Jihlavě a vzájemné vztahy českých a romských dětí vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Českých Budějovicích 23. 4. 2007

.....
Martina Střechová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Evě Davidové, CSc. za vedení této diplomové práce a za pomoc při zpracování romských publikací. A dále děkuji pracovníkům Romského centra v Jihlavě za pomoc při výzkumu a vyplnění dotazníků. A všem ostatním, kteří mě při vypracování práce podpořili.

Obsah:

Úvod	11
1. Současný stav problematiky Romů	13
1.1. Historie a původ Romů	13
1.2. Historie na území České republiky	15
1.2.1 Počátky historie Romů na našem území do 18. století	15
1.2.2. Historie Romů na našem území v 19. století	17
1.2.3. Druhá světová válka (1939 - 1945) – koncentrační tábory	18
1.2.4. Romové v českých zemích v letech 1945 - 1989	19
1.3. Tradiční způsob života a kultura Romů na našem území	21
1.3.1. Romská rodina	21
1.3.2. Dětství	22
1.3.3. Mládí	22
1.3.4. Dospělost	23
1.3.5. Stáří	23
1.3.6. Tradiční povolání a romská hudba	23
1.3.6.1. Tradiční romská povolání	23
1.3.6.2. Romská hudba	25
1.3.7. Náboženství	26
1.4. Romský jazyk	27
1.5. Romové v České republice	29
1.5.1. Demografická situace na území ČR	29
1.5.2. Aktuální problémy Romů v české společnosti	30
1.5.2.1. Zaměstnanost	30
1.5.2.2. Bydlení	32
1.5.2.3. Zdravotní stav	33
1.5.2.4. Sociální vyloučení	34
1.5.3. Institucionální a politický rámec romské integrace	35
1.5.3.1. Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity	35

1.5.3.2. Rada vlády ČR pro národnostní menšiny	36
1.5.3.3. Dekáda romské inkluze	36
1.5.3.4. Romský koordinátor	37
1.5.3.5. Romský poradce	38
1.5.4. <i>Vzdělání Romů</i>	38
1.5.4.1. Přípravné třídy	40
1.5.4.2. Cílená asistence	41
1.5.5. <i>Muzeum romské kultury v Brně</i>	41
1.6. Romové v Jihlavě	43
1.6.1. <i>Situace Romů v Jihlavě</i>	43
1.6.1.1. Lokalita A (Hawai)	43
1.6.1.2. Lokalita B (Horní Kosov)	45
1.6.1.3. Lokalita C (Dřevomlýnská ulice)	47
1.6.2. <i>Romský poradce v Jihlavě</i>	50
1.6.3. <i>Organizace věnující se problematice Romů</i>	50
1.6.3.1. Úřad práce v Jihlavě	50
1.6.3.2. Občanská poradna v Jihlavě	51
1.6.3.3. Vyšší odborná škola sociální v Jihlavě	52
1.6.3.4. Občanské sdružení Horizont	52
1.6.3.5. Komunitní centrum Lentilky	53
1.6.4. <i>Základní školy s přípravnými třídami pro romské děti v Jihlavě</i>	54
1.6.4.1. Základní škola Jihlava, Jungmannova 6	54
1.6.4.2. Základní škola Jarní	55
1.6.5. <i>Střední romská škola sociálně právní v Jihlavě</i>	56
1.7. Romské centrum	58
1.7.1. <i>Historie klubovny</i>	58
1.7.2. <i>Cíle Romského centra</i>	58
1.7.3. <i>Popis plánovaných aktivit</i>	59
1.7.4. <i>Cílové skupiny</i>	60
1.7.5. <i>Podrobný harmonogram realizace projektu Romského centra</i>	60

1.7.6. Klubíčko	61
1.7.7. Lidské a materiální zabezpečení	63
1.7.8. Partneři v projektu	64
1.7.9. Výsledky	65
2. Cíle práce a hypotézy	66
3. Metodika	67
3.1. Použitá metoda	67
3.2. Charakteristika výzkumného souboru	67
4. Výsledky	69
4.1. Výsledky dotazníku kvantitativního	69
4.2. Výsledky řízeného rozhovoru s dětmi v Romském centru	98
5. Diskuse	112
5.1. Diskuze ke kvantitativnímu dotazníku	112
5.2. Diskuze k rozhovoru	115
6. Závěr	118
7. Seznam použité literatury	120
8. Klíčová slova	128
9. Přílohy	129
Příloha 1: Dotazník	
Příloha 2: Otázky řízeného rozhovoru	
Příloha 3: Rozhovor s romskou dívkou a odpovědi	
Příloha 4: Dotazník a odpovědi pracovníků z Romského centra	
Příloha 5: Romské centrum - aktivity	
Příloha 6: Fotografie z Romského centra	
Příloha 7: Časopis Romského centra – Dugo drom	
Příloha 8: Leták RC	
Příloha 9: Standardy Romského centra	
Příloha 10: Situace Romů na Vysočině	
Příloha 11: Situace Romů v Jihlavě	

Kdo jsem?

*Kde stála moje kolébka?
Kde visela plachetka,
ve které maminka mě houpala?
Ještě dnes slyším slova:
...spinkej, spinkej, malinká,
usni na chvílenku,
bude se ti pěkně zdát, jak běháš s dětmi venku...
Matčina sladká slova
rozpouštějí můj strach.
Že není pravda, mami,
že Romové byli jen plevel v dějinách
A mezi ostatními jen ti poslední!
Mezi ostatními hledám své místo,
svou minulost hledám,
chci vědět, kam jdou zítřejší mé dni.
Sem a tam chodím a ptám se:
Kdo jsem?
**Otevřete svá srdce, lidé, prosím vás,
řekněte, že nejsem jen bludný vítr pod lesem,
že Rom je člověk,
že člověk je i Rom.***

Úvod

Romové žijí na našem území již po mnoho generací. I když většina z nich mluví česky, jsou jiní. Romové přiřkládají stejným slovům často poněkud odlišný význam, jejich jednání se řídí jiným žebříčkem hodnot. Nedorozumění, ke kterým dochází, jsou pro ně i pro příslušníky většinové populace často nepochopitelná. Odtud však není daleko ke vzájemnému napadání a osočování. Příslušníci většinové populace pak považují za správné se od této romské menšiny distancovat, schvalují její segregaci, a dopouštějí se tak přímé či nepřímé diskriminace. Romská menšina potom v rámci svých možností toto chování oplácí nebo si hledá místo k životu za hranicemi země.

Na počátku etnických konfliktů je vždy nedorozumění. Ke vzájemnému porozumění je však cesta svízelná. Každý Rom má svou kulturu, svůj žebříček hodnot. Chceme-li mu porozumět, měli bychom se s jeho sociálními a kulturními kořeny seznámit a snažit se pochopit jejich způsob jednání.

Až v rámci své praxe v Romském centru při Oblastní charitě v Jihlavě jsem se mohla s Romy a jejich mentalitou blíže seznámit. Dříve jsem je považovala, asi jako každý z nás, za společenství lidí, kterým je lepší se raději vyhnout a pokud možno je nevyhledávat. Nejsem rasisticky založený člověk, ale předsudky ve společnosti se dotkly i mě. Nikdy jsem si však nemyslela, že všichni Romové jsou stejní a že jsou určitě mezi nimi i slušní a pracovití lidé.

Myslím si, že byly i na místě mé obavy z prvního přímého setkání s nimi v Romském centru. Ale romské děti mě odzbrojily svým přístupem, mé obavy ze mě opadly a já jsem se stala jejich kamarádkou. Jsou to děti o něco živější než ostatní, potřebují více kázně a trpělivosti, ale jsou to děti s velkým srdcem. Pokaždé, když jsem do centra přišla, přiběhly ke mně a vítaly mě. A když se procházíte po městě a oni vás potkají a hlásí se k vám, tak vás to zahřeje na srdíčku.

Proto jsem v Romském centru začala pracovat jako dobrovolnice. Dobrovolnickou činností se zabývám již skoro 2 roky a většinou se má činnost týká výtvarných a sportovních činností, doučování, vaření a výuky břišních tanců.

A proto mě také Romské centrum a romské děti inspirovaly k napsání této diplomové práce.

V úvodní části své práce jsem se zaměřila na původ a historii Romů i na našem území a na tradiční způsob života, kulturu a jazyk. Další kapitola se zabývá Romy v České republice, jejich demografickou situací, aktuálními problémy, institucionálním a politickým rámcem romské integrace a vzděláním Romů. Za ní následující kapitola je věnovaná Romům v Jihlavě, jejich situaci v tomto městě, organizacím, které se zajímají o jejich problematiku, základním školám a Střední romské škole sociálně právní.

Další část práce jsem věnovala Romskému centru při Oblastní charitě v Jihlavě, kde je podrobněji uveden jeho program pro romské i neromské děti a volnočasové aktivity.

Byla bych ráda, kdyby si každý, kdo si přečte tuto diplomovou práci, seznámil s historií a problematikou etnické menšiny a změnil svůj postoj k ní. Domnívám, se že potřebují naši pomoc. Jsou to lidé z masa a kostí jako my.....

1. Současný stav problematiky Romů

Romové představují jednu z výrazných etnických skupin. Většina z Romů má společný indický původ, v podstatě společný jazyk, podobný historický vývoj, kulturu, tradice a hodnotové orientace. Tato specifika je spojují do jednoho etnického celku v rámci Evropy i celého světa, zde však netvoří jednotný a homogenní celek. Romská etnická skupina je diferenciována nejen podle jednotlivých zemí, kde se usadili a žijí, ale i podle svého vnitřního členění, příslušnosti k jednotlivým podskupinám a dnes zejména podle svého postavení a způsobu života (6).

1.1. Historie a původ Romů

V Evropě žije kolem šesti milionů lidí, kteří se od ostatního obyvatelstva liší tmavší barvou pleti, očí a vlasů, ale i odlišnou kulturou a jazykem. Nikde nemají svůj vlastní stát. Všude, kde žijí, jsou roztroušeni mezi místním obyvatelstvem. Někde je nazývají Cikáni, Zingari, Gitanos nebo Gypsies. I oni sami sebe označují různými způsoby, nejrozšířenější je Roma, česky Romové (27).

Pátrání po původní vlasti Romů bylo již od středověku, kdy se objevili v Evropě, velkým úkolem pro historiky. Datum jejich příchodu do Evropy není možné přesně určit. Protože se jednotlivé skupiny Romů rozptylovaly po Evropě nezávisle na sobě, každá svou cestou. Lze se opírat jen o dochované záznamy v archívech měst (17).

Dlouho se tvrdilo, že Romové pocházejí z Egypta. Dnes už bezpečně víme, že jejich pravlast je třeba hledat v Indii. Zde patřili k chudé skupině obyvatelstva, která žila kočovným způsobem: živobytí si obstarávali kovářstvím, zpracováním kůží, hlíny, dřeva, výrobou koš'at a košíků, chovem a prodejem koní, nebo bavili ostatní hudbou a tancem. Vědci se domnívají, že Romové v Indii patřili ke skupině Domů, kteří tam žijí dodnes.

V průběhu 9. a 10. století předkové dnešních Romů začali opouštět Indii a v jednotlivých skupinách začali putovat přes Persii, Arménii a Malou Asii na evropský kontinent (27).

Když praotcové nynějších Romů putovali ve 12. a 13. století Evropou, představovali se jako knížata z malého Egypta. Proto jim lidé začali říkat „egyptský

lid“, „Egypt’ané“. K objasnění původu Romů přispělo i zjištění kalvínského kněze Štefana Váliho, který v 2. polovině 18. století studoval v holandském městě Leidenu. Zde se seznámil se třemi indickými studenty, jejichž řeč mu nápadně připomínala jazyk Romů z okolí Komárna, kde tehdy působil. Proto si od nich zapsal více než tisíc slov. Po návratu domů přečetl slova místním Romům a ti dokázali většinu z nich správně přeložit. Zpráva o této události podnítila zájem mnohých jazykovědců, kteří na základě rozboru romského jazyka a jeho porovnávání s indickými jazyky zjistili, že předkové dnešních Romů pocházejí z Indie (27).

Ve 14. století už Romy nacházíme všude na Balkáně, počátkem 15. století se pak první skupiny objevují ve střední Evropě, kolem roku 1420 také ve Francii a Itálii, roku 1425 dorazili do Španělska, počátkem 16. století nakonec až na periférii Evropy – na britské ostrovy a do Skandinávie (48).

Zpočátku byli Romové v Evropě vítáni a přijímáni na šlechtických i panovnických dvorech. Přinášeli informace o vzdálených zemích, krásnou hudbu a nové technologie především ve zpracování kovů.

Brzy Romy začala pronásledovat církev, která je vinila z nevěrectví a čarodějnictví. Světská moc jim také podsouvala loupežnictví a nekalou konkurenci řemeslnických cechů. Pronásledování a útlak Romů se táhne celými dějinami pobytu Romů na evropském kontinentu (33).

1.2. Historie Romů na území České republiky

1.2.1. Počátky historie Romů na našem území do 18. století

Romové odešli z Indie v desátém století a od třináctého století jsou na evropském kontinentu. Předkové Romů, kteří dnes žijí v ČR, byli usazeni koncem sedmnáctého století v různých částech Evropy (33).

První Romové se objevili v Českém království za vlády Václava IV., jak se dá usuzovat ze zmínek z dobových pramenů. Romové tedy vstupovali na českou půdu v menších i větších skupinách pravděpodobně už koncem 14. století a s jistotou na začátku 15. století. Zastavovali se pouze na krátký a přechodný pobyt, neboť se jinak neustále „vláčili“, územně se přemísťovali po svých nekonečných kočovných trasách (23).

Zpočátku byli ve společnosti přijímáni přátelsky. Od 16. století byli Romové osočováni ze zhářství, špionáže pro Turky, později ze směšování s lůzou a potulnými nevěstkami a z krvesmilství.

Počínaje 16. stoletím začali být Romové pronásledováni i v Čechách a na Moravě. Formy pronásledování byly různorodé. Romům bylo násilím bráněno ve vstupu do země, pokud do země vstoupili, byli z ní zase vyváděni. Vrchnostem bylo zakázáno trpět Romy na svých statečích, byli vězněni, případně odsuzováni k nuceným pracím (16).

Represe proti romským kočovníkům a tulákům ve druhé polovině 17. století a v první třetině 18. století patří vedle sociálních důsledků válečných útrap k nejtemnějším stránkám v dějinách Romů pozdního středověku. Jestliže Romové tento těžký úsek přežili, pak to bylo proto, že našli úkryty v lesích a útočiště v pohraničních oblastech a nacházeli tichou podporu u poddaných, kteří jim poskytovali jídlo a přístřeší (23).

Vztah české společnosti k Romům byl rozporuplný. Na jedné straně se na Romy pohlíželo jako na neužitečné a nebezpečné, kteří způsobem svého života a příživnictvím vyvolávali četné starosti a konflikty, ohrožovali klid a pořádek. Na druhé straně svým postavením a životem budili útrpnost a svým vzhledem, oblečením a jazykem podněcovali k nejrůznějším vybájeným legendám a vyprávěním (38).

Období nejkřutějšího pronásledování Romů trvalo na Moravě od roku 1701 až

do poloviny 18. století. Aby bylo zřejmé, že byli již jednou v zemi chyceni, byly Romům uřezávány uši a vypalovány cejchy, kromě toho byli vězněni a vystavováni na pranýři. Aby byli Romové seznámeni s převážně hrdelními tresty, které by je čekaly při opětovném vstupu do země, byly na hranicích země vystavovány od roku 1706 varovné tabule se znázorněním trestů. Romové byli v zemi pronásledováni vrchností, později i za pomoci vojska, v jednotlivých případech i přes zemské hranice (16).

Vznikajícími mýty a stereotypy byli obkloповáni Romové bez ohledu na to, zda setrvali při původním kočování a potulce, nebo zda přecházeli k usedlému životu a nakonec žili usedle. K usedlému způsobu života začaly přecházet romské velkorodiny, které s v duchu pradávného kastovního dělení věnovaly jediné profesi, jako bývala obvykle práce s kovy, z té pak především kovářství, a zřídka i provozování a poskytování různých druhů zábavy, z nich zejména hudební činnosti (23).

Za vlády Marie Terezie (1740-1780) se některá panství pokusila o poněkud vstřícnější postoj vůči romské populaci. Císařovna Marie Terezie nahradila otevřenou represí asimilačními pokusy, respektive tolerancí určitých romských rodin či spíše rodů výměnou za mnohá omezení. Tzv. regulování Romové dostávali povolení k pobytu, nicméně jejich další pohyb na daném území podléhal přísné kontrole.

V osvícenském přístupu pokračoval i císař Josef II. (1780-1790), který ve svém nařízení z roku 1782 kladl důraz na školní docházku dětí, vyučení romské mládeže, povinnou návštěvu bohoslužeb a zlepšení hygienických podmínek (26).

Vedle oficiální tolerance, která podněcovala a měla za následek přechod od polousedlého k usedlému způsobu života, dolehl na neusazené Romy i pokus o jejich nucenou asimilaci. Na základě rozhodnutí Josefa II. z roku 1784 měly být rodiny moravských Romů rozděleny vždy po jedné zprvu do dvaceti, později do deseti obcí na majetku tzv. náboženského fondu. Pokud byli Romové krajskými úřady vypátráni a dopadeni, vraceli se postrkem na místo svého původního určení. Za těchto okolností přestával být územní pohyb Romů kočovnictvím a přeměňoval se v potulku se všemi průvodními znaky nežádoucího jednání a chování (23).

Kočovným způsobem života žili nadále pouze olašští Romové, kteří žili do poloviny 19. století v postavení otroků v knížectvích Valašsko a Moldavsko. Poté, kdy

bylo otroctví v těchto zemích zrušeno, rozprchli se olašští Romové s koňmi a vozy po světě. Ve státech západní Evropy kočují tito olašští Romové většinou dodnes.

Podle nařízení z let 1761 a 1773 se z Romů měli stát rolníci. Pod trestem bití holí nesměli používat tradiční oděv, vlastní jazyk, nesměli mezi sebou uzavírat sňatky, romské děti jim měly být odebírány a dávány na výchovu k sedlákům.

Nařízení obou panovníků se stala vzorem pro řešení přístupu k Romům i v dalších evropských zemích (27).

1.2.2. Historie Romů na našem území v 19. století

Přestože Romové v Čechách žili do 18. století převážně kočovným životem, na Moravě se od začátku 18. století vytvářely předpoklady pro jejich postupný přechod k usedlému způsobu života. V 1. polovině 18. století přicházely na Moravu další romské rodiny z Uher (27).

Po rakousko-uherském vyrovnání roku 1867 byla v obou polovinách monarchie vydaná protiromská nařízení. V nařízeních se zdůrazňovalo, že kočovní a potulní Romové zneklidňovali ostatní občany a ohrožovali jejich majetek a osobní bezpečnost (23). Proto přistoupil vídeňský ministr vnitra k novému, velmi přísnému nařízení, které bylo především zaměřené na navrácení Romů, kteří by nelegálně překročili hranici a na postihy potulných Romů (39).

Rozvoj manufakturní výroby a industrializace pouze prohluboval postupnou pauperizaci Romů. Před první světovou válkou byli ještě téměř všichni dospělí Romové negramotní a diskriminace majoritní společnosti jim motivaci ke vzdělání pouze ubírala.

Přestože byli Romové za první republiky oficiálně uznáni za svébytnou národnostní menšinu, Československo nadále vůči nim uplatňovalo zákon o potulce z roku 1885 a státní úřady jim nadále věnovali mimořádnou pozornost (39).

V Československu byl po dlouhých přípravách vydán roku 1927 Zákon o potulných cikánech, který byl první výjimečnou a jednotnou legislativní úpravou v otázce romského obyvatelstva. Jeho ustanovení se dostala do rozporu s ústavně zaručenou rovnoprávností občanů a byla převážně kárného rázu (23).

Zvýšený pohyb Romů koncem 30. let způsobený útekem rodin i jednotlivců z Německé říše a z okupovaných rakouských žup do Československa, ze Sudet a českého a moravského pohraničí do Česko-Slovenska i ze Slovenské republiky do Protektorátu Čechy a Morava, měl za následek zvýšení počtu Romů na českém a moravském území (23).

1.2.3. Druhá světová válka (1939 - 1945) – koncentrační tábory

Nejsmutnější kapitolou novodobých dějin Romů je období druhé světové války. Podle rasistických zákonů nacistického Německa byly některé skupiny lidí považovány za méněcenné, a neměly proto právo na život v lidské společnosti, do této skupiny patřili Židé, černoši a Romové.

Podkladem pro rasovou diskriminaci Romů byl „Výnos o Cikánech“ z roku 1938, podle kterého měli být Romové vyloučeni z řad německého národa, aby se zabránilo rasovému míšení. Všichni Romové a romští míšenci se museli podrobit rasově-biologickému vyšetření, na jehož základě byli rozděleni do pěti skupin podle podílu romské a německé krve.

Na území protektorátu Čech a Moravy, podobně jako na území celého hitlerovského Německa, postupně vznikaly pracovní tábory, které byly postupně přeměněny na soustředovací „cikánské tábory“. Odtud byly celé romské rodiny deportovány do koncentračních táborů, především do Osvětimi II – Březinky, kde bylo od roku 1943 postupně soustředěno 20 000 Romů a Sintů (27).

Holocaust protektorátních Romů byl také zahájen v Letech u Písku (celkem zde bylo uvězněno 1 319 lidí – z toho 327 zemřelo) a v Hodoníně u Kunštátu (bylo zde uvězněno 1 317 lidí – z toho 207 zemřelo) a zakončen v cikánském táboře v Auschwitz-Birkenau (27, 38). Z protektorátu do Auschwitz-Birkenau bylo deportováno celkem 4 495 Romů (23).

Důsledky 2. světové války byly pro romskou populaci, zvláště v Čechách a na Moravě, hrozná. Nacistická genocida vyhladila v koncentračních táborech většinu českých a moravských Romů včetně skupiny Sintů – Romů německých, na českém území přežilo jen několik desítek z populačně bohaté a značně integrované skupiny už

dříve usazených Romů (5). Mnoho Romů ze Slovenska, ale i z jiných států (Rumunsko, Maďarsko, Polsko) se po válce přesunulo do průmyslových center a pohraničních oblastí Čech a Moravy (33).

1.2.4. Romové v českých zemích v letech 1945 - 1989

Po druhé světové válce nastal v celé střední Evropě rozsáhlý pohyb různých skupin obyvatelstva, vyvolaný živelnou snahou po hledání nového domova, obživy i záměrnými akcemi úřadů osvobozených zemí (43).

Po roce 1945 se mění vlastní struktura romského etnika. Skupinu původních Romů českých a moravských představuje po válce pak pouze několik desítek rodin. Převažující počet Romů v poválečném ČSSR tvoří Romové slovenští a menší skupiny Romů maďarských, německých – Sintů, rumunských a specifická skupina tzv. olašských, v té době ještě kočujících (5).

Drtivá většina Romů přišla na naše území ze Slovenska. Původní populace českých a moravských Romů byla vyvražděna nacisty. Z odhadovaného počtu 200 – 220 000 Romů tvoří asi 85% tzv. slovenští Romové, asi 10% tzv. olašští Romové a 5% potomci původních českých a moravských Romů a Sintů (německých Romů) (26).

Po únoru 1948 - po vydání Ústavy 9. května 1948 a proklamování úkolů „výstavby socialismu“, začalo přípravné období k „politické koncepci řešení cikánské otázky“, výrazně formulované až v 50. letech. V letech 1948-50 pak docházelo pouze k dílčím řešením rozdílně podle individuálního přístupu a vztahu jednotlivých obcí a měst k problému „jejich Cikánů“ (5).

Významnou změnu v životě romského obyvatelstva znamenal rok 1958, kdy byl schválen zákon č. 74/1958 Sb., o trvalém usídlení kočovných a polokočovných osob. Od tohoto období začíná koncepce sociální asimilace romského obyvatelstva. Jejím cílem bylo splynutí Romů s českou společností (33).

Tzv. demokratizační proces zahájený v lednu 1968 vyvolal poprvé od komunistického převratu otevřené vystoupení romské populace. Už v březnu 1968 se v Brně sešel aktiv jihomoravských romských zástupců, v jehož usnesení se objevila otevřená kritika dosavadní státní politiky vůči romským obyvatelům a požadavek na

založení jejich samotné organizace. Dne 30. května 1969 zaregistrovalo Ministerstvo vnitra ČR dobrovolnou společenskou organizaci Svaz Cikánů-Romů (43).

Od roku 1969 lze zaznamenat konkrétní zapojení romské populace do řešení jejich vlastních problémů. V roce 1970 byla uložena národním výborům realizace speciální sociální péče o sociálně slabé romské obyvatelstvo. Tato péče o romské obyvatelstvo se v roce 1976 stala součástí zákona o sociálním zabezpečení. V obcích začaly pracovat „komise pro řešení cikánské otázky“ a sociální kurátoři pro práci s Romy (33).

Již od druhé poloviny 80. let výrazně narůstá skupina Romů, a to nejen příslušníků inteligence, která začíná prosazovat nutnost uznání romské etnicity a národnosti. V této etapě rozvoje opětovného uvědomování si vlastní romské etnicity zastihl romské obyvatelstvo listopad 1989, který i jim na jedné straně otevřel cestu k seberealizaci, na straně druhé však přinesl další, nové problémy – hlavně nezaměstnanost a s ní související vážné životní změny (5).

1.3. Tradiční způsob života a kultura Romů na našem území

Romská kultura v širším smyslu je projevem zvláštností romského etnika. V hmotné romské kultuře se projevují tradiční a specifické způsoby obživy, zaměstnání, bydlení, stravy i způsobu odívání (23).

Mezi tradičním způsobem života Romů a Čechů existují rozdíly, které vyplývají z rozdílného pojetí života a mohou způsobovat vzájemné nepochopení mezi nimi. Rozdíl vyplývá z odlišné demografické struktury komunity romské a naší (64).

1.3.1. Romská rodina

Rodina pro Romy znamenala téměř vše, protože uspokojovala základní životní potřeby jejich členů. Romové byli při kočování na okolní společnosti zcela nezávislí, ale uvnitř rodiny byli na sobě naopak závislí (50).

Kolektivní identita příslušníka rodiny v romské osadě převládá nad individuální identitou jednotlivce. Jednotlivec je chápán vždy jako příslušník rodiny a ve vztahu k ní, nikdy ne samostatně (18).

Romové považují za své blízké příbuzné všechny a romština má od češtiny pojmenování i pro děti sestřenic či bratranců. Romové žili se svojí širší rodinou pohromadě v jedné osadě nebo čtvrti (50).

V romské rodině tak jako v české rodině existoval rozdíl mezi rolí muže a ženy. Romská žena byla vychovávána tak, aby se dokázala postarat o rodinu – zajistit jídlo a oblečení (50). Často se ráno nesnídalo, čekalo se, až žena sežene něco k jídlu. V některých romských osadách nechávali muži na ženách všechnu práci, včetně obstarání dřeva na topení (55).

Romský muž byl navenek i uvnitř hlavou své rodiny, nositelem a ochráncem prestiže rodiny. Rozhodoval a nesl odpovědnost za rodinu.

Za poslední generace romská rodina však zeslábla. Především jí nesvědčí vytržení z tradiční romské velkorodiny a ze soudržné obce, která často výborně fungovala i v nuzné osadě (55).

Dnes můžeme v rodinách zaznamenat násilí na dětech (jež bývalo podle pamětníků naprostou výjimkou), jejich těžké zanedbávání v důsledků alkoholu a

drogové závislosti a tam, kde vychovával místo rodiny dětský domov, dokonce incest, který byl podle romistů ještě v historicky nedávné době u Romů nemyslitelný (55).

1.3.2. Dětství

Svět dětí a dospělých nebyl oddělen a generace v každé rodině nebyly vůči sobě v opozici, ale tvořily vše společně. Dítě se díky přítomnosti velkorodiny učilo rychle navazovat sociální kontakty s ostatními.

Dobře vychované dítě mělo svou rodinu v úctě a sebe vždy prezentovalo jako svou rodinu. Dítě se učilo tím, že se plně účastnilo společenského dění v komunitě a napodobovalo starší. Ve výchově byly brány ohledy na pohlaví dítěte, chlapci pracovali společně se svými otci a dívky s matkami. Chlapec se učil otcovu řemeslu a dívka se učila především být dobrou ženou i budoucí snachou (9).

1.3.3. Mládí

Dětství a dospívání dětí končí založením vlastní rodiny. Rodiče proto svěřovali své dospívající dcery jejich budoucím manželům. Romské dívky si proto většinou musely brát za manžele muže, které jim vybrali rodiče. Dívky se tedy zpravidla nevdávaly z romantické lásky, ale byly poslušny příkazu své rodiny.

K tomu, aby spolu mohli dva mladí začít žít a mít rodinu, bylo třeba po dohodnutí otců uskutečnit zasnubní obřad – mangavipen. Oba mladí v doprovodu rodičů si před dalšími svědky slíbili vzájemnou věrnost až do smrti. Obřadník mladým zavázal ruce šátkem, do dlaní nalil víno nebo pálenku, které si mladí z dlaní vypili. Od té chvíle byli romským společenstvím považováni za manžele, kteří spolu mohou žít a založit rodinu. Občanskou nebo církevní svatbu – bijan měli až po několika letech, když už spolu měli jedno nebo dvě děti.

Uzavřené manželství bylo na celý život, rozchod byl výjimečný a byl povolen pouze v případě neplodnosti, pokud se po několika letech nenarodilo dítě, nebo nevěry ženy (34).

1.3.4. Dospělost

V dospělosti se Romové starali o svou rodinu, zajišťovali dostatek potravy a ošacení a vychovávali své děti. Podle toho, jak byla rodina hmotně zabezpečena, dávala hlava rodiny (muž) najevo, jak je chytrý a jak se dokáže postarat o rodinu, byť peníze sežene jakkoli.

V prostředí starousedlích Romů býval v čele romské komunity v osadě všeobecně vážený a respektovaný muž – čhibalo (vajda), který bděl nad dodržováním etických norem a pořádku. Často čhibalo býval i obřadníkem, který uzavíral manželství, loučil se na pohřbech apod. Rozpadem společenských vazeb v poslední době jeho autorita upadá.

Základem společenství zůstává rodina a všechna činnost dospělých Romů se týká zabezpečení rodiny, jak ve městech, tak na vesnicích a v osadách (13).

1.3.5. Staří

Díky tomu, že byli Romové tolik orientovaní na svou rodinu, a mladí bydleli pohromadě se staršími členy své rodiny, nacházeli staří lidé uplatnění při výchově vnoučat. Staří lidé byli respektováni svými dětmi i vnoučaty.

Mimořádnou pozornost Romové věnovali obyčejům při úmrtí člena rodiny. Dodnes je u nich zachovaná představa, že pro umírajícího si přichází někdo z dříve zesnulých členů rodiny a zůstává u něj až do pohřbu a odvádí ho na onen svět. Do rakve se vkládají mrtvému jeho osobní hodnotnější předměty. Od chvíle úmrtí až do pohřbu při něm bdí – vartují. Pohřby bývají různě nákladné, okázalé jsou zejména u olašských Romů, kde se můžeme setkat s rakví s proskleným víkem, hrobovou jámou vystlanou vzácnými koberci apod. (58).

1.3.6. Tradiční povolání a romská hudba

1.3.6.1. Tradiční romská povolání

V Evropě si Romové obstarávali obživu vykonáváním různých profesí, které si s sebou přinesli z Indie. Patřili do kasty, která vykonávala profese typu: kováři, kotláři, zpracovatelé kůží, ošetřovatelé koní, koňští handlři, muzikanti, cvičitelé hadů a

medvědů, hrnčíři, košíkáři apod. Obecně platí fakt, že všechny tyto profese mohly být prováděny jen příležitostně, než byl trh nasycen (63).

Romská řemesla začala upadat již v první polovině 20. století v důsledku postupující industrializace, ale ještě více v důsledku tlaku tehdejší společnosti na vše specificky romské. Takže koncem 50. let a v 60. letech docházelo postupně k zániku mnoha romských řemeslných dovedností (23).

Donedávna pracovali Romové především jako dělníci na stavbách, na železnicích, při výkopových pracích, při úklidu měst a odvozu odpadků nebo jako lesní dělníci. Dříve romské ženy sbíraly lesní plody, které prodávaly, a dnes romské ženy pracují ve školách jako uklízečky a v nemocnicích jako sanitárky. Romové, kteří ukončili středoškolské či vysokoškolské vzdělání, působí jako učitelé, lékaři, právníci nebo inženýři (27).

Mezi tradiční romská řemesla patří:

Zvonkařství

Zvonkařství donedávna patřilo také k tradičním romským řemeslům, které však v posledních desetiletích zaniká. Zvonkaři u nás i v dalších evropských zemích odlévali zvonky a zvony různých velikostí z bronzu, a jako šperkaři také sponky, spínadla, náhrdelníky i prsteny (23, 24). V českých zemích zaniklo zvonkařství v širším měřítku v šedesátých letech, ale někteří Romové na Slovensku dodnes ovládají výrobu nejen zvonků vyklepaných, ale dokonce i odlévaných (24).

Kotlářství

Kotlářství bylo výsadou převážně kočovných Romů olašských – Kalderů. Později od šedesátých let, kdy byli už nuceně usazeni, se počet kotlářů ještě zmenšil. Svoji tradiční řemeslnou výrobu museli vyměnit za opravářskou práci, opravovali starší kotle, kbelíky, hrnce a další nádoby záplatováním a cínováním. Kotlářství stejně tak i kovářství a další rukodělná řemesla byla však postupně vytlačována průmyslovou sériovou výrobou (5).

Kovářství

Kovářství je nejtypičtější a nejstarší romské řemeslo, kterým se živili předkové dnešních Romů po celá staletí – někdy až do současnosti (5, 23). Místní obyvatelstvo si jich vážilo a někdy byli ještě i krátce pro roce 1945 jedinými obecními kováři (23).

Korytářství

Korytářství je u nás doménou malé skupiny tzv. rumunských Cikánů, jejichž předkové do českých zemích přišli v 19. století z Rumunska (23). Ještě do 70. let prodávali své výrobky po okolních vesnicích, někdy i na městských trzích a jarmarcích. Dnes se korytářství věnují většinou už jen na objednávku – s výjimkou drobných výrobků, které mají vždy na prodej v zásobě, prodej je už záležitostí žen (5).

Košikářství, výroba opálek a košťat

Košikářství, výroba opálek a košťat byla a dodnes je zdrojem obživy mnoha Romů, ať již zdrojem trvalým, nebo příležitostným (23).

Košikářství je u Romů dosti rozšířené a provozované až do současnosti, a to nejen v rámci Slovenska, ale i u nás na Moravě (5).

1.3.6.2. Romská hudba

Dalším významným způsobem obživy slovenských a maďarských Romů je hudba (63). Hudební nadání Romů je velice známé. Můžeme předpokládat, že hudbou a tancem se živili už předkové Romů z Indie (27).

V průběhu 18. století se postupně vytvořily dvě skupiny hudebníků. Do první skupiny můžeme zařadit hudebníky žijící na venkově, pro něž byla hudební produkce doplňkovým zdrojem obživy. V romské kapele hráli jen muži, většinou z jedné rodiny, tato kapela byla nejméně čtyřčlenná (63).

Romští hudebníci si osvojili repertoár lidových písní místního obyvatelstva a obohatili ho o osobitý způsob interpretace, oblíbená „cikánská muzika“ nesměla chybět při žádné významnější události v obci (27).

Do druhé skupiny patřili vynikající hudebníci, kteří si z původních šlechtických a vojenských verbířských hudeb v průběhu 19. století vytvořily speciální kapely romských profesionálních kavárenských hudebníků (27). Tito muzikanti se téměř

asimilovali a dodnes kladou důraz na hudební vzdělání svých dětí – děti studují na konzervatořích (63).

Ve větších městech České republiky je dnes vždy alespoň jedna nebo několik romských hudebních skupin, které jsou obvykle profesionální (23).

1.3.7. Náboženství

Duchovní kultura Romů byla a je jedním z nejvíce tradičních a nejvíce se odlišujících projevů oblasti lidového náboženství, pověr a magických praktik.

O náboženském cítění Romů panují tři různé názory, které přijali i někteří romističtí badatelé. První z nich předpokládá, že Romové jsou zcela bez náboženského cítění. Druhý Romy pokládá za vyznavače přírodních a animistických sil a duchů a poslední tvrdí, vycházejí hlavně z vnějších projevů, že jsou skálopevní křesťané, nejčastěji katolíci (5).

Matričně se Romové hlásili a hlásí vždy k té církvi, která převažuje v prostředí, ve kterém žijí (5). Proto se většina českých Romů hlásí k církvi římskokatolické. O Romech se traduje, že jejich skutečná víra je zajímavou symbiózou náboženství majoritní společnosti a vlastních „pověr“, které si přinesli s sebou z Indie (4).

Vzhledem k tomu, že většina Romů jsou lidé věřící, touží také oni po uctívání vlastního božstva. Romskou patronkou je Kali Sára – Černá Sára, kterou více než jedno století oslavují a vzhlíží k ní (4).

V dnešní době u našich Romů již dávno převažuje víra křesťanská, nejvíce římskokatolická a pravoslavná. Již po dlouhá léta chce mít většina z Romů své nejzávažnější životní chvíle posvěceny: církevní svatební obřad, církevní pohřeb a své děti nechávají křtít v kostele. Někteří chodí na poutě a procesí u nás i do zahraničí, mezi Romy jsou dokonce (zatím ojediněle) kněží, kteří pořádají romské mše a poutě, řádové sestry a ministranti. O dřívější tradiční animistické víře a pověrách otců či dědů většinou už mnozí mladí mnoho nevědí (5).

1.4. Romský jazyk

Většina národů na světě má svůj mateřský jazyk, který se děti učí od svých rodičů. Mateřský jazyk se předává z pokolení na pokolení již po celá staletí. Stačí, že lidé, kteří jím hovoří, k němu mají určitý citový vztah. Tak je to například i s romským jazykem (romaňi čhib), tedy romštinou. Sami Romové říkají, že Romaňi čhib jekhguleder (Romská řeč je nejsladší). Vztah ke svému jazyku vyjádřili Romové v přísloví: Ko pes ladžal vaš peskeri čhib, ladžal pes the vaš peskeri daj (Kdo se stydí za svůj jazyk, stydí se i za svou matku) (27).

Romština je jazyk, který patří do indoíránské podskupiny indoevropské skupiny jazyků (54). Protože je to již více než tisíc let, co předkové Romů opustili svou indickou pravlast, na jejich jazyk mělo vždy vliv prostředí, ve kterém žili (27).

Romština se dělí na 3 hlavní skupiny:

- evropská romština (muž – rom),
- domština (muž – dom, oblast dnešního Íránu),
- lomaverština (muž – lom, oblast Arménie),

a nesčetné dialekty (jen v Evropě je kolem šedesáti dialektů, mnohdy jsou srozumitelné, vyskytnou se však i takové, které jsou navzájem nesrozumitelné – závisí na procentu přejatých slov) (49).

Mezinárodní klasifikace jazyků rozeznává následující hlavní dialekty romského jazyka: balkánský, karpatský, finský, sintí, velšský, baltský a olašský. Lze však použít i přesnější dialekty romštiny např. slovenský, maďarský, polský atd. (54).

Slovní zásobu všech romských dialektů tvoří, podobně jako u ostatních jazyků, slova původní (stará slova indického původu a slova dávno přijatá ze zemí, kterými prošly skupiny Romů na cestě z Indie do Evropy), přejatá (získávaly romské skupiny, rozptylující se po Evropě, z jazyků národů, se kterými se setkávaly) a nově vytvořená (cizí slova přejímána z prostředí, ve kterém Romové žijí) (53).

Romové žijící na území České republiky mluví jedním ze čtyř nářečí. Nejrozšířenější je slovenská romština, kterou hovoří zhruba 70 až 80% romského obyvatelstva. Pouze malé procento Romů používá maďarský dialekt. V České republice

se můžeme setkat i s nářečím olašských Romů, které má některé prvky společné s balkánskými jazyky. Sintským dialektem se zase dorozumívají Sintové (54).

V romštině se rozpoznává jedenáct slovních druhů (člen, podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky, slovesa, příslovce, předložky, spojky, částice, citoslovce). Romská podstatná jména mají dva rody (mužský a ženský rod), jednotné a množné číslo, osm významových pádů a jeden nepřímý pád. U sloves se rozeznává čas (přítomný, budoucí, minulý nedokonavý a dokonavý), způsob (oznamovací, rozkazovací, podmiňovací přítomný a minulý) a rod (činný a trpný). Romština často využívá zdrobňování, čímž se zvyšuje účinek slova (27).

Výslovnost romského jazyka je fonetická, tedy víceméně shodná s pravopisem. Transkripce jiných dialektů většinou odpovídá výslovnosti oficiálního jazyka na daném území (53).

V posledních desetiletích prošel romský jazyk velmi dramatickým obdobím. Byli přesvědčováni o její nedostatečnosti jako moderního komunikačního jazyka. V naprosté většině škol byl romský jazyk ignorován. Romské děti, které neovládly dobře český jazyk, byly šikanovány a zařazovány do zvláštních škol (54).

Většina příslušníků romských komunit již v důsledku minulých zásahů státu romský jazyk dobře neovládá, nejmladší generace často vůbec. V dotaznících vypověděli o jazykové situaci 77 571 příslušníků romských komunit a o těchto uvedli, že v domácnosti užívá romštinu jen 55% (20).

Používání nebo dokonce znalost romského jazyka v naší zemi rychle klesá. Někteří etnografové tvrdí, že když romští chlapci na sebe při fotbalu pokřikují v češtině, dělají to proto, že nechtějí používat svůj mateřský jazyk na veřejnosti, přestože jej dobře ovládají. Ve skutečnosti se romština jako nástroj každodenní komunikace vytrácí z rodinného života (56).

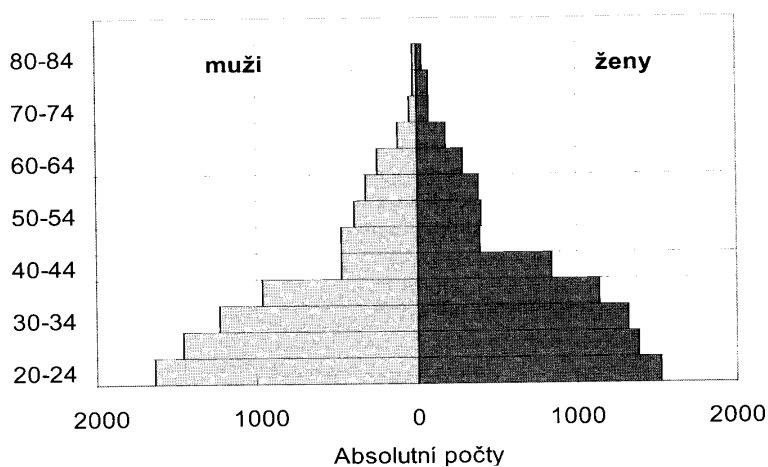
1.5. Romové v České republice

1.5.1. Demografická situace

Romská populace si zachovává nadále vysokou plodnost, romské ženy mívají děti po celé reprodukční období. Vysoká úroveň plodnosti ovlivňuje věkovou strukturu romské populace, ve které zůstává zvýšený podíl dětí, které se brzy dostanou do reprodukčního věku.

Z hlediska demografie je hlavní odlišností romské populace od ostatního obyvatelstva ve věkové struktuře. Pro celou populaci České republiky je typické stárnutí obyvatelstva, nízká porodnost a prodlužující se věk, který zvyšuje podíl starých lidí. Jedná se o „regresivní“ typ populace. Naopak věková struktura romské populace představuje tzv. „progresivní“ typ, pro který je charakteristický vysoký podíl dětí a nízké zastoupení starých (obr. 1) (20).

Obrázek 1: **Věková pyramida romské populace (Sčítání lidu 1991).**

Počet Romů, kteří se ke své romské národnosti hlásili, se zjišťovalo jednou za deset let při sčítání lidu, domů a bytů (20).

V roce 1970 žilo v ČSR podle výsledků sčítání 219 554 Romů, z toho 60 279 v České republice. V roce 1980 bylo v Československu sečteno 288 440 Romů, z toho 88 587 v České republice (42).

Na konci roku 1989 žilo v Československu podle evidencí bývalých národních výborů 399 654 Romů, z toho 145 711 (36,5%) v České republice a 253 843 (63,5%) na Slovensku.

V České republice žily ke konci roku 1989 dvě hlavní subetnické skupiny Romů, tzv. slovenští Romové (Rumungre Roma) a menší část, kterou tvořili Romové olašští (Vlachike Roma). Původních českým, moravským a německých Romů (Sintí) byla jen nepatrná část (42).

V roce 1991 se k romské národnosti přihlásilo 32 903 obyvatel a romštinu jako svůj mateřský jazyk uvedlo 24 294 osob. Při sčítání lidu k 1. březnu 2001 se k romské národnosti přihlásilo pouze 11 716 obyvatel, romštinu jako svůj mateřský jazyk však nadále uvedlo 23 200 osob (20).

Romů v ČR nežije 250 nebo dokonce 300 či více tisíc, jak se často tvrdí. Skutečný počet osob, které jsou většinou českou společností považovány za Romy, je pravděpodobně nižší než 200 tisíc. Do tohoto počtu nejsou započítáváni asimilovaní Romové (většinou ze smíšených manželství) a romské rodiny, které se s romskými komunitami nestýkají, nemluví jejich jazykem a nejsou nositeli jejich kultury. Asimilovaných romských obyvatel, které za Romy nepovažuje ani jejich okolí, je jistě několik desítek tisíc. Do romských komunit patří podle jejich názoru i ti neromové, kteří v ní žijí jejím způsobem života, často jako manželé či partneři Romů (25).

1.5.2. Aktuální problémy Romů v české společnosti

1.5.2.1. Zaměstnanost

Nezaměstnanost Romů v České republice je rozsáhlý sociální problém. Charakteristickým rysem jejich nezaměstnanosti je dlouhodobost (25).

V České republice v některých oblastech dosahuje nezaměstnanost Romů více než 50% a v několika nejhůře zasažených oblastech vzrůstá nad 80% (15). Z toho do kategorie dlouhodobě nezaměstnaných patří asi 75% těchto nezaměstnaných Romů. Po tuto dobu nezaměstnaní ztrácí pracovní kvalifikaci, prohlubuje se jejich materiální a sociální deprivace a upevňuje kultura chudoby (25).

Podle postavení v zaměstnání je sice populace Romů na počátku druhého desetiletí transformace rozdílná, většinou však Romové zaujímají nižší pracovní pozice odpovídající nízké úrovni kvalifikace (tab. 1) (25).

Tabulka 1: Sociální postavení dospělých Romů podle vzdělání (v %).

Vzdělání	Zaměstnaný	Pod-zaměstnaný	Nezaměstnaný	Neaktivní	Důchodce	Celkem
neukončené základní vzdělání	3,7	9,4	13,1	13,5	30,8	12,9
základní vzdělání	47,7	65,9	59,1	60,0	53,3	56,3
vyučen, střední	38,1	17,6	22,6	21,1	13,3	24,4
maturita, VŠ	10,6	7,1	5,2	5,4	2,5	6,4
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

N = 860; poznámka: vztah je významný na HV .000 (koeficient kontingence CC = 0,301, Cramerův koeficient Cr = 182). Podzaměstnanost byla definována jako práce na částečný úvazek nebo dočasné, příležitostné zaměstnání.

Silně rozšířeným jevem je lichva v romských komunitách, neschopnost splácet půjčky s velmi vysokými úroky vede k vydírání a násilí proti členům komunity (15).

Vysoká nezaměstnanost Romů má více příčin. Většina z nich má nízkou nebo dokonce žádnou kvalifikaci, častý je i špatný zdravotní stav a z něho vyplývající změněná pracovní schopnost (9,2% částečně invalidních). Někteří Romové mají špatnou pracovní morálku a zaměstnavatel, který s nimi má tuto zkušenost, nechce napříště zaměstnávat ani jiné romské pracovníky. Romové se chovají ekonomicky a odmítají pracovat za plat nižší nebo jen málo převyšující sociální dávky (20).

Zaměstnavatelé však nemají zájem o romské pracovníky také proto, že mohou (nelegálně) najímat levnější zaměstnance z řad cizinců bez pracovního povolení, nebo (legálně) ze zaměstnanců zprostředkovatelských firem. Mnozí zaměstnavatelé však nezaměstnají Romy pro vlastní předsudky vůči Romům a z rasově diskriminačních důvodů (20). Místo aby si zaměstnavatel ověřil solidnost romského uchazeče, např. vyžádáním posudku z předchozího pracoviště, prostě Roma odmítne (55).

Krátkodobé vyhlídky na zvýšení zaměstnanosti romského obyvatelstva nejsou příznivé. Pracovníci pověřeni vzděláním dospělých Romů si stěžují na nepatrný zájem o zvýšení jejich kvalifikace.

Valná část mladé romské generace počítá s trvalou nezaměstnaností a s podobnou závislou existencí, jakou vede většina romských obyvatel v západní Evropě (55).

1.5.2.2. Bydlení

Bydlení Romů spolu s některými dalšími specifiky, jejich životního způsobu jsou příčinou častých konfliktních vztahů mezi Romy a majoritní společností, vztahů vyvolávajících napětí a nedobré vzájemné soužití (2).

Romové do roku 1990, v důsledku politiky předcházejícího režimu, bydleli rozptýleně na celém území České republiky, převážně ve starší, zanedbané zástavbě průmyslových měst, ve státních bytech. Jen malá část z nich bydlela ve vlastních domech a v družstevních bytech. Po roce 1990 se část domů, ve kterých bydleli, vrátila při restitucích původním majitelům, druhá velká část byla státem převedena do majetku obcí. Mnozí noví majitelé domů, ve snaze zhodnotit svůj majetek, začali Romy vystěhovávat. V důsledku tohoto vystěhování začaly na okrajích měst, či na okrajích průmyslové zástavby měst, vznikat enklávy obydlené především romským obyvatelstvem a dalšími sociálně slabými obyvateli (20).

Většina Romů nemá vzhledem ke své sociální situaci přístup k vlastnickému bydlení a využívá bydlení nájemní. Jejich přístup i k této formě bydlení je omezený, to je způsobeno jednak jejich sociální situací, kdy si nemohou dovolit hradit tržní nájemné, a jednak jejich diskriminací v přístupu k bydlení.

V rámci pokračující sídelní segregace jsou mnozí Romové často vytěšňováni do ubytoven v okrajových částech měst s nízkou nebo žádnou dostupností služeb. Vytěšňováním romského obyvatelstva tak dochází k vytváření novodobých ghett a slumů, v nichž se koncentruje sociálně nejslabší vrstva obyvatelstva, což vede ke vzniku zdravotnických, hygienických a bezpečnostních rizik a k rozvoji sociálně-patologických jevů v těchto oblastech (25).

Romské rodiny přichází nejčastěji o bydlení z těchto důvodů:

- neplacením nájemného a úhrad za plnění poskytovaná s užíváním bytu za delší dobu než jsou tři měsíce,
- poškozováním zařízení domů a bytů,
- hrubým porušováním dobrých mravů v domě,
- přenecháním celého bytu (nebo jeho části) do podnájmu dalším osobám bez písemného souhlasu majitele bytu (20).

V romské populaci nebyla ztráta bydlení zatím řešena bezdomovectvím, ale spíše nalezením hostitelské rodiny. To je ovšem řešení, které vede k přelidnění bytu a které vytváří sociální propad hostitelské rodiny. Jsou signály, že z takového prostředí začínají již do azylové péče „utíkat“ zejména mladí Romové i matky s dětmi a dokonce i celé rodiny (3).

1.5.2.3. Zdravotní stav

Je nepochybné, že zdravotní stav romské populace působí lékařům vážné starosti. Pediatři se shodují v tom, že romské děti jsou v mnohem horším zdravotním stavu než gadžovské, pracovní neschopnost dospělých Romů je podstatně vyšší, než je tomu u gadžů. Romských invalidních důchodců je šestkrát více, než by odpovídalo jejich zastoupení v populaci. Průměrný věk, jehož se Romové dožívají, je zřetelně nižší, než je tomu u ostatního obyvatelstva (55).

Nevyhovující bydlení spolu se špatnou životosprávou a nevhodnou stravou neschopností či neochotou starat se o vlastní zdraví, krátkou dobou kojení, prohřešky proti zásadám odpovídající péči o děti a s dalšími faktory jsou příčinou nepříznivého zdravotního stavu romské populace.

Z infekčních nemocí je nejnebezpečnější syfilis, šířená zvláště prostitutkami vyhýbajícími se lékařské kontrole, a zároveň také i žloutenka, kolem které se rozvinula r. 1997 známá kladenská aféra (vyvolal ji zákaz vstupu na koupaliště pro romské děti, o nichž se proslýchalo, že většinou ignorovaly karanténu) (38).

Vzorec chování vztahující se ke zdraví a svým způsobem i zdravotní stav minorit je dán jak jejich sociálním postavením, tak i jejich kulturou. Oba faktory by bylo možno odlišit teprve tehdy, došlo-li by k vyrovnání sociálního postavení minorit. Péče o zdravotní stav Romů není problémem jen v České republice, je to problém celoevropský (20).

1.5.2.4. Sociální vyloučení

Sociální vyloučení je proces, jímž jsou někteří jedinci vytěšňováni na okraj společnosti a je jim zabráněno plné spoluúčasti na životě společnosti, a to v důsledku chudoby nebo nedostatku základních dovedností a příležitostí k celoživotnímu vzdělávání nebo v důsledku diskriminace. To je vzdaluje od práce, příjmu a možností vzdělání a také od společenských sítí a aktivit. Mají malý přístup k moci a rozhodovacím orgánům, a tak se často cítí bezmocní a neschopni kontrolovat rozhodnutí, která ovlivňují jejich každodenní život (20).

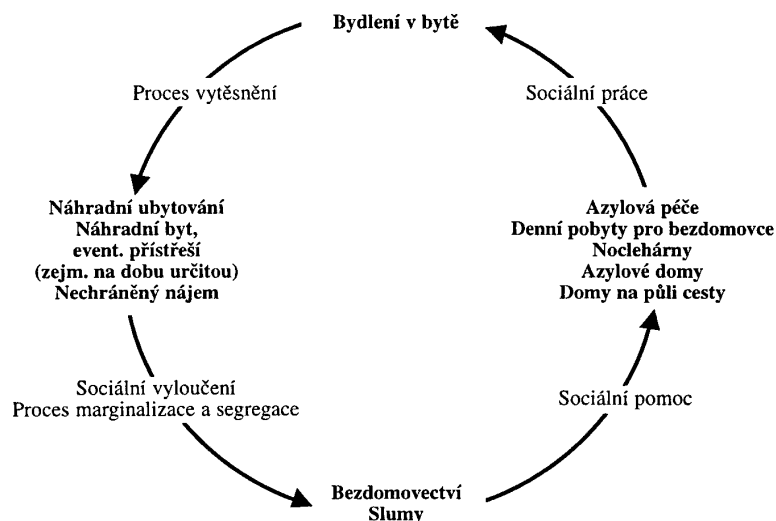
Romové v České republice jsou považováni za sociálně vyloučenou skupinu. Obecné indikátory jejich vyloučení: indikátory sociálního vyloučení pro určení lokalit ohrožených sociálním vyloučením:

- větší počet přelidněných bytů,
- horší zdravotní stav romské populace,
- nižší střední délka života,
- nízké vzdělání obyvatel,
- vyšší podíl trestních činů (37).

Romské obyvatelstvo žilo tradičně v chudobě a na okraji, často i za hranicí většinové společnosti. Po roce 1989 se v nových tržních podmínkách obnovily trendy k jejich marginalizaci a vytěšňování z většinové české společnosti (20).

Obrázek 2. ukazuje koloběh dlouhodobého procesu vývoje bydlení sociálně zranitelných skupin obyvatel. Naznačuje potřebu a účelnost dlouhodobého promyšleného postupu k řešení sociálně zranitelných a sociálně ohrožených skupin (3).

Obrázek 2: Grafické znázornění dlouhodobého procesu vývoje bydlení sociálně zranitelných skupin obyvatelstva.

Boj s vyloučením vyžaduje globální multidimenziální proces, je však nezbytné objasnit prioritní oblasti opatření sociálního začleňování. Opatření pro sociální začleňování Romů, bez ohledu na to, ve které zemi nebo sociální sféře působí, by se mělo řídit několika obecnými směry.

- Přístup k základním službám - vzdělání, zdravotnictví, bydlení spravedlnost a sociální služby.
- Opatření pro dosažení větší ekonomické soběstačnosti.
- Opatření podporující rovnost (15).

1.5.3. Institucionální a politický rámec romské integrace

1.5.3.1. Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity

Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády pro otázky romské komunity, která byla zřízena usnesením vlády ze dne 17. září 1997 č. 581 o zřízení Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity (47, 20). Rada systémově napomáhá integraci romské komunity do české společnosti. Zabezpečuje součinnost všech resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů, vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je Česká

republika vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády v oblasti integrace romských komunit v České republice (47).

1.5.3.2. Rada vlády ČR pro národnostní menšiny

Rada vlády ČR pro národnostní menšiny byla zřízena v souladu s § 6 odst. 3 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin. Členy Rady jsou vedle zástupců orgánů veřejné správy zástupci jedenácti národnostních menšin, z toho Romové mají v této Radě tři zástupce.

Rada iniciovala přijetí „Nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity“. Toto nařízení vlády se týká podpory uchování, rozvoje a prezentace kultur národnostních menšin, rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, vzdělávání v jazycích národnostních menšin, multikulturní výchovy a podpory integrace romských komunit. Ve vztahu k Romům jde i o podporu programu vyrovnání podmínek romských komunit v oblasti vzdělávací a sociální, s důrazem na zamezování společenského vylučování příslušníků romských komunit a zajištění spoluúčasti Romů při zavádění integračních programů, vytváření důvěry, porozumění a tolerance ve společnosti prostřednictvím poznávání historie a tradic romské kultury a zlepšování komunikace mezi Romy a českou společností (20).

1.5.3.3. Dekáda romské inkluze

Dekáda romské inkluze 2005-2015 je mezinárodní iniciativa osmi zemí střední a jihovýchodní Evropy, která spojuje zúčastněné vlády, mezinárodní instituce a romskou občanskou společnost v procesu zahájení aktivit na posílení sociální integrity Romů jako priority regionální a evropské politické agendy, výměny zkušeností a vzájemného poučení, zapojení Romů do rozhodování, která se jich týkají, využití mezinárodních zkušeností a odborných znalostí s cílem urychlit řešení náročných otázek romské integrace a zvyšování povědomí veřejnosti (7).

Iniciativa této Dekády vznikla na popud Světové banky a Open Society Institute. Dekáda je politickým závazkem zúčastněných osmi států, která dává jedinečnou možnost řešit situaci romských komunit (jejich chudobu, vyloučení, diskriminaci) v regionálním měřítku. Při naplňování této Dekády je podstatné plné využití a zapojení samotných Romů (19).

Programu se účastní osm států: Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Maďarsko, Makedonie, Rumunsko, Srbsko a Černá Hora (8).

Základním cílem této Dekády romské inkluze je podstatné zlepšení situace Romů. Zúčastněné státy se zavazují k vytvoření a uplatňování politik a programů přispívajících ke zmenšení chudoby a sociálního vyloučení Romů. Pro dosažení tohoto základního cíle zúčastněné státy vytvořily národní akční plány, jejichž naplňování bude pravidelně monitorováno. Akční plány shrnují cíle a ukazatele měřitelnosti, které si každý z těchto států stanovil v jednotlivých oblastech: vzdělávání, bydlení, zdraví a zaměstnanosti. Kromě čtyř prioritních oblastí jsou v každém plánu zapracována tři průřezová témata: diskriminace, gender a chudoba (19).

1.5.3.4. Romský koordinátor

Zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), byla zřízena funkce krajského romského koordinátora, proto ve všech krajích byli koordinátoři v průběhu let 2002 - 2003 přijati do pracovního poměru. Úkolem krajského romského koordinátora je koordinační a metodická činnost, poradenství směrem ke krajskému úřadu, metodické vedení poradců, informační činnost a organizace seminářů (33). Dalším úkolem koordinátorů je také důsledné uplatňování metod a principů gendrového mainstreamingu a zohledňování potřeb romských žen, vystavených násobné diskriminaci (25).

Obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do české společnosti. V současné době však neexistuje dotační program státu, který by podporoval komplexní aktivity obcí v oblasti integrace romských komunit či komplexní aktivity obcí v oblasti sociálního začleňování (33).

Dosavadní zkušenosti potvrdily důležitý význam obsazení funkcí krajských koordinátorů romských poradců, kteří představují spolehlivé pojítko a důležitý systémový prvek umožňující propojení integračních aktivit na centrální a regionální úrovni. Pozice romských koordinátorů by měla být do budoucna posilována a dále systematizována (25).

1.5.3.5. Romský poradce

Ukončením činnosti okresních úřadů k 31. 12. 2002 byla většina jejich romských poradců a asistentů převedena na obce s rozšířenou působností. V současné době v naprosté většině případů byla agenda romského poradce na pověřené obci spojena s jinými nesouvisejícími agendami anebo byl naplňováním romské integrace pověřen dosavadní pracovník obce s několika jinými agendami (25).

Zůstává nesporným faktem, že mezi základní pilíře kvalitní práce s romskou komunitou v dané lokalitě patří zřízení funkce romského poradce a je celá řada dobrých příkladů z lokalit, kde kvalitní romští poradci přispěli k výraznému zlepšení procesu integrace romské komunity (60).

Romský poradce je informován o situaci v okrese a kraji a zároveň je určitým prostředníkem mezi úřady a romskými občany. Poradce by měl být podle metodického pokynu vydaného ministerstvem vnitra pracovník, který sleduje situaci romských společenství v okrese, udržuje styky jak se státní správou a místními samosprávami, tak i s Romy. Jeho činnost je zaměřena na zprostředkování komunikace a omezování komunikačních bariér, udržuje styky s nestátními organizacemi (65).

1.5.4. Vzdělání Romů

Český vzdělávací systém se vyznačuje relativně velkými nerovnostmi ve vzdělávacích příležitostech, selektivitou vzdělávacího systému a znevýhodňováním určitých skupin žáků, kteří jsou vylučováni mimo hlavní vzdělávací proud (44).

V české společnosti panuje obecné přesvědčení, že Romové nevnímají vzdělání jako hodnotu. Velkou bariérou pro zapojení romských dětí do proudu vzdělávání představuje jazyk. Romské děti mají totiž ve školách problém jak s romským, tak i

s českým jazykem, kterému již dnes rozumějí lépe. Na rozdíl od příslušníků některých jiných národnostních menšin v České republice, kteří se svými dětmi komunikují od narození v jejich rodném jazyce, Romové rozvoji mateřského jazyka svých dětí nevěnují dostatečnou pozornost (44).

Romové si cení vzdělání mnohem méně než česká společnost. Proto romské dítě často vynechá školu z malicherných důvodů, např. prostě proto, že se mu nechce. Jindy má romská matka k tomu že své dítě nepošle do školy, vážné důvody, o kterých mlčí. Nebo nemá peníze na to, aby dítě vybavila do školy svačinou odpovídající „normě“, nebo nestačila vyprat a usušit dítěti oděv (55).

Ze základních a zvláštních škol nastupuje jedna část mladých Romů do učebních oborů a větší část odchází „na podporu“. Za této situace zůstává počet romských středoškoláků mizivě nízký a vysokoškoláků zanedbatelný, což vyplývá i z údajů zjištěných při sčítání lidu 1991 (tab. 2) (38).

Tabulka 2: Školní vzdělání romské populace starší 15 let.

	Počet			
	absolutní		v %	
Školní vzdělání	muži	ženy	muži	ženy
základní (včetně nedokončeného)	7 994	8 093	76,4	80,5
učňovské	1 304	677	12,5	6,7
odborné	34	36	0,3	0,4
úplné středoškolské	105	87	1,0	0,9
vysokoškolské	45	19	0,4	0,2
bez školního vzdělání	504	620	4,8	6,2
bez údajů	478	524	4,6	5,1
celkem	10 464	10 056	100,0	100,0

Ve vztahu k romské populaci jsou v oblasti vzdělávání uplatňovány státem garantované určité vyrovnávací postupy, jejichž cílem je zásadně změnit dosavadní situaci, kdy značný počet romských dětí dosahuje jen nejnižšího stupně vzdělání (33).

V nejlepším případě začíná romské dítě chodit do mateřské školy, kde se zlepši jeho schopnost komunikovat (zejména střídavě naslouchat a mluvit ve skupině,

odpovídat cizímu dospělému), zmírní se jeho jazyková bariéra, často si osvojí chybějící hygienické návyky, naučí se listovat v knížkách a kreslit i malovat (55).

Ukazuje se, že by děti měly navštěvovat mateřskou školu již od tří let. Optimálním řešením je příprava na vstup do školy v mateřských školách v kolektivu složeném z dětí většinové české populace i minority (33). Má-li být dosaženo překonání sociokulturního handicapu, je třeba, aby romské děti navštěvovaly mateřské školy celé tři roky. Tomu nesmí bránit sociální situace rodiny, která by měla být užitečnosti tohoto opatření přesvědčována terénními sociálními pracovníky, romskými poradci nebo asistenty pedagoga (25). Bohužel velmi málo romských dětí prochází mateřskou školou a výchova v romské rodině zpravidla není dobrou přípravou pro školní práci (55).

Nejčastější chyba, které se pedagogové dopouští, je předpoklad, že romské dítě je v podstatě stejné jako české dítě, jen je poněkud „zaostalé“. Představa, že se doplní znalost vyučovacího jazyka a pak se vše samovolně zlepší, je zavádějící. Jediný možný a smysluplný přístup musí vycházet ze znalosti osobnosti romského dítěte, ze znalosti metod a obsahu rodinné výchovy v romských rodinách a ze znalosti mimoškolního života tohoto dítěte a jeho světa (61).

1.5.4.1. Přípravné třídy

Již před vstupem do školy je romským dětem nabízen přípravný program, který umožňuje překonávat sociokulturní handicap (33). Vzhledem k tomu, že do mateřské školy chodí jen mizivé procento romských dětí, zřizují se v regionech, kde žije větší počet Romů, přípravné ročníky určené pro romské i neromské děti ve věku těsně předškolním. Předškolního vzdělávání se bohužel zatím účastní poměrně nízký počet těchto dětí. V důsledku toho pak mnohé romské děti nastupují školní docházku nepřipraveny, což má negativní vliv na jejich další úspěšnost (55).

Přípravné třídy se nemají zaměřovat pouze na osvojení českého jazyka, ale jejich úkolem je rozvíjet jazyk, kulturu a tradice Romů. Přípravné ročníky mají být zřizovány při mateřských nebo základních školách jako tzv. přípravné třídy, v nichž by si romské děti osvojily rozmanitými formami český jazyk v rozsahu nezbytném pro výuku v běžných třídách základních škol a získaly by i základní dovednosti a návyky (62).

1.5.4.2. Cílená asistence

Formou cílené asistence je využívání asistenta pedagoga (dříve označovaných jako „romští pedagogičtí asistenti“ a „asistenti učitele – vychovatelé“), který pochází v převážné většině z romských komunit (33). Tito asistenti pedagoga pracují ve všech typech škol a školských zařízení. Asistenti pracují v mateřských školách, přípravných třídách, základních školách, speciálních a zvláštních školách, na středních odborných učilištích a v institucích ústavní a ochranné výchovy, pokud v těchto zařízeních je vyšší procento žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí a všude tam, kde špatné výsledky romských dětí na potřebu této asistence ukazují (25).

Vyhláška č. 73/2005 Sb., vymezuje hlavní činnost asistenta pedagoga:

- pomoc žákům se přizpůsobit ve školním prostředí,
- pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti,
- pomoc při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází,
- pomoc při komunikaci se žáky (33).

1.5.5. Muzeum romské kultury v Brně

Muzeum romské kultury vzniklo v dubnu roku 1991 v Brně skupinou romské inteligence sdružené ve Společnosti odborníků a přátel Muzea romské kultury, která chtěla na základě originálních dokladů dokumentovat kulturu Romů v celé její celistvosti (36).

Myšlenka romského muzea však vznikla již dříve, již koncem šedesátých let, kdy dočasné uvolnění politických poměrů umožnilo fungování Svazu Cikánů – Romů (1969-1973).

Od 1. 1. 2005 je Muzeum romské kultury státní příspěvkovou organizací (35).

Muzeum se od svého počátku snažilo především budovat sbírkové fondy, dokumentující kulturu a dějiny Romů. Dnes romské muzeum spravuje fondy tradičních řemesel a profesí, typů obydlí, vybavení interiéru, oděvu a šperku, výtvarného umění,

písemného materiálu, plakátů a pozvánek, audio, foto a videodokumentace, knihovny, ohlasů kultury Romů v kultuře majoritní a sebedokumentace muzea.

Pro romské děti z okolí je několik dní v týdnu připravován pestrý program v dětském klubu, školní děti a mládež mohou využít animační programy k výstavám, badatelům je k dispozici knihovna se studovnou, zájemci z řad veřejnosti mohou navštěvovat kurzy romštiny.

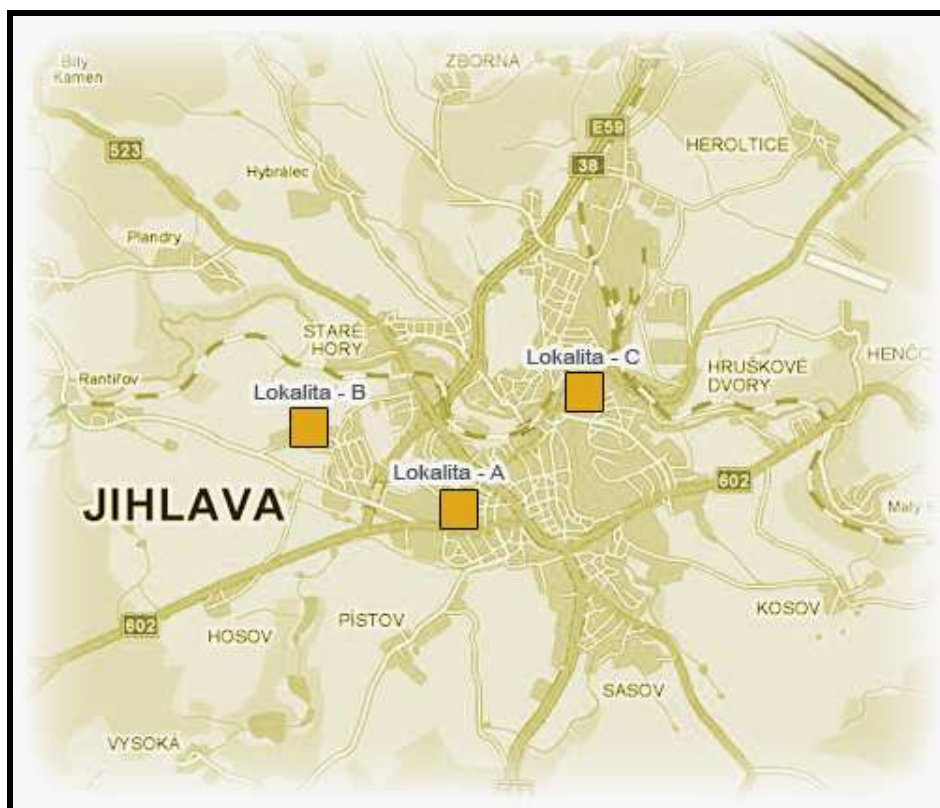
O své činnosti romské muzeum pravidelně podrobně informuje v ročence Bulletin Muzea romské kultury (35).

1.6. Romové v Jihlavě

1.6.1. Situace Romů v Jihlavě

Rozložení romských lokalit v Jihlavě (obr. 3) (29).

Obrázek 3: Romské lokality v Jihlavě.

1.6.1.1. LOKALITA A (HAWAI)

Deskripce lokality, její vznik a vývoj

Typ lokality

Ubytovna pro neplatiče tvořená 3 – 4 řadami unimobuněk.

Poloha lokality v rámci obce

Periferie, lokalita se nachází na samém okraji města.

Míra prostorového vyloučení

Jedná se o uzavřený, oplocený objekt. Nejbližší sociálně nevyloučení obyvatelé bydlí cca 500 metrů od lokality. Většina základních služeb je dostupná pěšky (cca 3 – 10 minut) nebo za použití hromadné dopravy (autobusem cca 5 – 15 minut) (30).

Stav domů

Solidní. Střechou zatéká, důsledkem je, že část zdí je plesnivých. Unimobuňky jsou po stránce vybavení v pořádku.

Vybavenost domů

Část standardní výbavy chybí. Topí se elektrickými přímotopy. Ve dvou obytných blocích se topí pevnými palivy (dřevo, uhlí). Objekty jsou napojeny na vodovod i kanalizaci, voda však v zimě často zamrzá. Voda je zavedena pouze do jednoho plechového koryta, které slouží jako umyvadlo. Objekty byly původně vybaveny tureckými záchody, někteří obyvatelé na vlastní náklady pořídili normální záchodové mísy.

Vlastník nemovitosti

Obec. Řada romských rodin se do lokality dostala z důvodu neplacení nájemného v jiných městských bytech. Jde o ubytování krátkodobé, maximálně na 1 rok. Institut zvláštního příjemce není využíván.

Vznik a vývoj lokality, mechanismy vstupu a výstupu

Lokalita vzniklá nově řízeným sestěhováním. Lokalita začala v 90. letech sloužit jako přístřešek pro vystěhované neplatiče nájemného. Postupně sem byly umísťovány i rodiny v bytové nouzi. Jedná se o městské holobyty (30).

Počet obyvatel lokality, vzdělanostní a věková struktura (tab. 3) (30).

Tabulka 3: Počet obyvatel lokality, vzdělanostní a věková struktura.

Celkový počet obyvatel obce	49 865
Odhad počtu romských obyvatel lokality	151 – 200
Odhad podílu Romů na celkovém počtu obyvatel lokality	80%
<i>Odhad věkové struktury:</i>	
Do 15 let	60%
Od 16 do 60 let	35%
Nad 61 let	5%
<i>Odhad vzdělanostní struktury:</i>	
Maximálně základní	100%
Střední bez maturity	0%

Střední s maturitou a vyšší	0%
-----------------------------	----

Sociálně problémové jevy

Ojedinele se zde vyskytuje lichva, drobné krádeže a prodej drog. Ojedinelé jsou také problémy se závislostmi (alkoholismus, narkomanie, gamblerství) (30).

Školství – přehled základních škol a absorpční kapacita (tab. 4) (30).

Tabulka 4: Školství – přehled základních škol a absorpční kapacita.

Odhad míry zařazování romských dětí z lokality do škol se speciálním vzděláváním.	51 – 60%
Základní škola A	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 82 Na škole je pouze 1. stupeň.
Odhad podílu romských žáků na škole	61 – 70%
Existence přípravného ročníku	Ano
Základní škola B	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: zvláštní škola Celkový počet žáků: 150
Odhad podílu romských žáků na škole	41 – 50%
Existence přípravného ročníku	Ano
Základní škola C	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 209
Odhad podílu romských žáků na škole	Informace nezjištěna
Existence přípravného ročníku	Ne

1.6.1.2. LOKALITA B (HORNÍ KOSOV)

Deskripce lokality, její vznik a vývoj

Typ lokality

Skupina panelových domů na sídlišti.

Poloha lokality v rámci obce

Běžná zástavba (31).

Míra prostorového vyloučení

Žádné. Sociálně nevyločení obyvatelé žijí přímo v panelových domech, v nichž žijí romské rodiny. Většina základních služeb je dostupná v cca 1 – 15 minut chůze nebo cca 15 – 20 minut za použití hromadné dopravy (autobus).

Stav domů

Bezvadný. Celkový dojem se různí. Některé vchody vypadají dobře, jiné neudržované.

Vybavenost domů

Standardní vybava. Vyskytuje se jen občasný problém s odvozem odpadků.

Vlastník nemovitosti – obec.

Vznik a vývoj lokality, mechanismy vstupu a výstupu

Sídliště bylo postavené kolem 1985 a původně bylo určené pro armádu. Po roce 1989 sem bylo přestěhováno velké množství romských rodin, dříve často žijících v centru města a okolí. Řada rodin zde získala bydlení po privatizaci některých domů v centru (31).

Počet obyvatel lokality, vzdělanostní a věková struktura (tab. 5) (31).

Tabulka 5: Počet obyvatel lokality, vzdělanostní a věková struktura.

Celkový počet obyvatel obce	49 865
Odhad počtu romských obyvatel lokality	801 – 900
Odhad podílu Romů na celkovém počtu obyvatel lokality	60% V jedné ulici až 80%.
<i>Odhad věkové struktury:</i>	
Do 15 let	60%
Od 16 do 60 let	38%
Nad 61 let	2%
<i>Odhad vzdělanostní struktury:</i>	
Maximálně základní	95%
Střední bez maturity	5%
Střední s maturitou a vyšší	0%

Sociálně problémové jevy

Významněji jsou v lokalitě zastoupeny drobné krádeže, ojediněle se vyskytuje lichva, prostituce a prodej drog. Ojedinělé jsou problémy s alkoholismem a narkomanií, výrazněji je zastoupeno gamblerství (31).

Školství – přehled základních škol a absorpční kapacita (tab. 6) (31).

Tabulka 6: Školství – přehled základních škol a absorpční kapacita.

Odhad míry zařazování romských dětí z lokality do škol se speciálním vzděláváním	21 – 30%
Základní škola A	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: ZŠ Celkový počet žáků: 82 Na škole je pouze 1. stupeň.
Odhad podílu romských žáků na škole	61 – 70%
Existence přípravného ročníku	Ano
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: zvláštní škola Celkový počet žáků: 150
Základní škola B	
Odhad podílu romských žáků na škole	41 – 50%
Existence přípravného ročníku	Ano
Základní škola C	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 209
Odhad podílu romských žáků na škole	Informace nezjištěna Na 2. stupeň školy odchází většina dětí ze školy A
Existence přípravného ročníku	Ne

1.6.1.3. LOKALITA C (DŘEVOMLÝNSKÁ ULICE)

Deskripce lokality, její vznik a vývoj

Typ lokality

Tříposchodový bytový dům o cca 12 bytových jednotkách různé velikosti (32).

Poloha lokality v rámci obce

Periferie, v průmyslové zóně na okraji města.

Míra prostorového vyloučení

Částečné. Lokalita je ohraničena z jedné strany potokem a z druhé strany různými objekty zde fungujících firem. Občanská vybavenost je dostupná v centru Jihlavy (cca 15 – 20 minut autobusem).

Stav domů

Špatný. Dům je v dezolátním stavu a má narušenou statiku. V přízemních bytech jsou rozsáhlé plísně na vnitřních zdech. Do domu zatéká střechou, což se v bytech projevuje průsakem na stropěch. V přízemí je již cca půl roku naprasklé vodovodní potrubí, v důsledku čehož je zde 10 cm vody.

Vybavenost domů

Standardní vybava. Část standardní vybavy chybí. Topí se pevnými palivy a elektrickými přímotopy. Teplá voda není zavedena. Jen v některých bytech jsou bojler. Přívod plynu existuje, je ale uzavřen.

Vlastník nemovitosti

Obec / jiné soukromé osoby či firmy. Několik bytů je v osobním vlastnictví.

Vznik a vývoj lokality, mechanismy vstupu a výstupu

Dlouhodobě existující lokalita. Byla zaznamenána migrace obyvatel do jiných jihlavských vyloučených lokalit. V současnosti jsou obydleny jen některé byty (32).

Počet obyvatel lokality, vzdělanostní a věková struktura (tab. 7) (32).

Tabulka 7: Počet obyvatel lokality, vzdělanostní a věková struktura.

Celkový počet obyvatel obce	49 865
Odhad počtu romských obyvatel lokality	26 – 50
Odhad podílu Romů na celkovém počtu obyvatel lokality	75%
<i>Odhad věkové struktury:</i>	
Do 15 let	55%
Od 16 do 60 let	45%
Nad 61 let	0%

<i>Odhad vzdělanostní struktury:</i>	
Maximálně základní	100%
Střední bez maturity	0%
Střední s maturitou a vyšší	0%

Sociálně problémové jevy

Ojedinele se zde vyskytuje lichva, drobné krádeže a prodej drog. Ojedinelé jsou také problémy se závislostmi (alkoholismus, narkomanie, gamblerství) (32).

Školství – přehled základních škol a absorpční kapacita (tab. 8) (32).

Tabulka 8: Školství – přehled základních škol a absorpční kapacita.

Odhad míry zařazování romských dětí z lokality do škol se speciálním vzděláváním	71 – 80%
Základní škola A	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: zvláštní škola Celkový počet žáků: 150
Odhad podílu romských žáků na škole	41 – 50%
Existence přípravného ročníku	Ano
Základní škola B	
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 140
Odhad podílu romských žáků na škole	Informace nezjištěna Z lokality do školy dochází 3 děti.
Existence přípravného ročníku	Informace nezjištěna

Institucionální okolí a absorpční kapacita

Místní samospráva

Místní koncepce integrace

- Komunitní plán. Spolupráce s R – centrem Oblastní charity a občanskou poradnou.

Funkce romského poradce – není

Aktivity a projekty – nejsou realizovány žádné specifické aktivity a projekty (30).

ESF a jiné zdroje financování

- o možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají.

Nestátní neziskové organizace

Oblastní charita Jihlava

Aktivity a projekty: Romské komunitní centrum, Centrum prevence – Vrak Bar, který zajišťuje rekvalifikační kurzy a slouží též jako dobrovolnické a nízkoprahové zařízení.

Občanské sdružení HORIZONT

Aktivity a projekty: Komunitní centrum Lentilky, které v současnosti nabízí volnočasové aktivity a doučování.

Občanská poradna Jihlava

Aktivity a projekty: provozuje dobrovolné poradenství pro rodiče dětí v KC Lentilky.

Jiný subjekt

VOŠ sociální Jihlava

Aktivity a projekty: Studenti školy jsou v rámci praxe na škole v rámci předmětu „Vedení dlouhodobého případu“ dobrovolníky v KC Lentilky.

Úřad práce Jihlava

Aktivity a projekty: projekt „Příprava na práci na Vysočině“ (30).

1.6.2. Romský poradce v Jihlavě

Na Magistrátě města Jihlavy není žádný zaměstnanec, který by měl v pracovní náplni obdobné činnosti jako romský poradce. Takováto povinnost pro město nevyplývala, nicméně každý zaměstnanec se podle svého zařazení věnuje všem občanům Jihlavy stejně, bez ohledu na to, zda je to Rom, či ne (21).

1.6.3. Organizace věnující se problematice Romů

1.6.3.1. Úřad práce v Jihlavě

Národní projekt realizovaný v kraji Vysočina se nazývá "Příprava na práci na Vysočině" (14).

Podmínkou pro zařazení osob ohrožených sociální exkluzí do programu je trvalé bydliště na území kraje Vysočina. V rámci projektu jsou uživatelé zařazeni do vstupního poradenského programu, jehož součástí je motivační část, sestavení Individuálního plánu učení a rozvoje (formulování potřeb, požadavků a profesního očekávání uživatele), představení pracovních příležitostí a krátká pracovní praxe u zaměstnavatelů. Uživatelé mají možnost vstoupit do rekvalifikačního kurzu - Základy obsluhy PC, tento kurz není povinný. Dále mají možnost využít individuálního poradenství, přístupu k internetu a PC. Uživatelům je poskytována přímá podpora formou proplácení příspěvků na dopravu (a to klientům vstupního poradenského programu a rekvalifikačního kurzu). Součástí přímé podpory je možnost proplácení příspěvků do mzdových nákladů - tento příspěvek je určen zaměstnavatelům, kteří zaměstnají účastníky tohoto projektu. Je předpoklad, aby minimálně 33 klientů projektu díky programu získalo zaměstnání (popř. se sebezaměstnali) a to nejdéle do 3 měsíců od ukončení účasti uživatele v projektu (14).

1.6.3.2. Občanská poradna v Jihlavě

Občanská poradna poskytuje právní služby všem občanům bez omezení věku, pohlaví, příslušnosti k etnickým skupinám, kteří se ocitli v tíživé životní situaci a nejsou schopni ji sami řešit (41).

Občanská poradna v Jihlavě byla jako občanské sdružení zaregistrována Ministerstvem vnitra dne 2. 12. 1997. Svůj provoz zahájila dne 19. dubna 1999 jako sedmá členská poradna Asociace občanských poraden v České republice (40).

Usiluje o to, aby občané netrpěli neznalostí svých práv a povinností, neznalostí dostupných služeb nebo neschopností vyjádřit své potřeby či hájit své oprávněné zájmy. Je otevřena všem lidem bez rozdílu, svým klientům nabízí a poskytuje právní služby bezplatně, diskrétně, nezávisle a nestranně (41).

Občanská poradna vytvořila projekt - Sociální reintegrace menšin prostřednictvím kvalitního občanského poradenství (41). A dále provozuje dobrovolné poradenství pro rodiče dětí v KC Lentilky (30).

1.6.3.3. Vyšší odborná škola sociální v Jihlavě

Soukromá VOŠ sociální v Jihlavě je v regionu Vysočina jedinou školou, která poskytuje vzdělání v oboru sociální práce. Záměr vzdělávacího programu této školy je plně v souladu s Dlouhodobým záměrem kraje Vysočina (2006).

Vyšší odborná škola sociální spolupracuje s vysokými školami a je řádným členem Asociace vzdělavatelů v sociální práci od roku 1998 (66).

Sociální projekty

Sociální projekty jsou organizovány vždy skupinou žáků VOŠS za supervize vyučujících. Část projektů byla zařazena do průběžné praxe, část projektů probíhá jako nadstandard v mimoškolním čase (69).

Celoškolní projekt Horizont

Cílem projektu je vzdělávání a aktivizace občanů romského etnika.

Projekt má několik programů:

- 1) Pravidelná činnost při výuce skupiny předškolních romských dětí na ZŠ Jarní v Jihlavě (69).
- 2) Komunitní centrum Lentilky pro volný čas sídliště. Pravidelná činnost probíhá 3x týdně až pro 50 dětí, především z romského etnika (69).
- 3) Organizování týdenních táborů pro romské děti (68).
- 4) Příprava a pomoc 1 romské dívce, která pod patronátem VOŠS maturovala v r. 2003 (68). Je první romskou absolventkou střední školy z Jihlavy za posledních 25 let (67). Dále zastávala 1 rok funkci romské asistentky a 1 rok zastávala funkci jako učitelka přípravného ročníku na ZŠ Jarní. V této práci pokračovala i v roce 2005/06. O prázdninách jí byl umožněn rekvalifikační kurz MŠMT na asistenta pedagoga, který úspěšně dokončila (68).

1.6.3.4. Občanské sdružení Horizont

Občanské sdružení Horizont vzniklo na podporu vzdělanosti romských dětí a mládeže. Sdružení Horizont má za cíl bojovat proti rasové nesnášenlivosti a podporovat

a rozvíjet pedagogické a výchovné metody směřující k lepším počátečním šancím romských dětí při nástupu do základních škol (1).

Členové o. s. Horizont jsou především pedagogové a sociální pracovníci, kteří mají velice blízký vztah k romské komunitě (a multikulturní společnosti vůbec). O. s. Horizontu je blízká filosofie občanské společnosti, která je otevřená vůči ostatním národnostním menšinám. Sdružení Horizont je postaveno především na dobrovolnosti a spolupracuje s ostatními organizacemi na Jihlavsku, které se věnují problematice multikulturní společnosti (45).

Sdružení oficiálně existuje od července 1998, kdy bylo zaregistrováno na Ministerstvu vnitra. Jejich prvotním cílem bylo založení nultého – přípravného ročníku na Základní škole Křížová v Jihlavě. Později se tento ročník přesunul do Základní školy Jarní na Horním Kosově.

Od ledna 1999 se do celého projektu aktivně zapojili i studenti VOŠ sociální a k nim se postupně přidali i mladí Romové. Ti měli za úkol podporovat romské děti v odpoledních hodinách volnočasovými aktivitami.

Dvouletým problémem však bylo nalezení vhodné místnosti, kde by se romské děti spolu se studenty scházeli pro odpolední činnosti. V únoru 2002 se nakonec podařilo klubovnu pro děti otevřít přímo ve VOŠ sociální v Jihlavě. Klubovna se později musela rozdělit na Malou a Velkou klubovnu, protože sem docházely děti jak tříleté tak desetileté. Tento velký věkový rozdíl vyžadoval odlišný přístup a program. Postupem času ale malá klubovna nevyhovovala. Nakonec Základní škola Jarní, kterou navštěvovala převážná část dětí, které se účastnily programů v klubovně na VOŠ sociální, poskytla místnost přímo v areálu základní školy, třídu nultého ročníku – jako klubovnu pro odpolední volnočasové aktivity a dále také poskytla školní tělocvičnu (1).

1.6.3.5. Komunitní centrum Lentilky

Komunitní centrum LENTILKY bylo založeno v roce 2002 spojením Malé a Velké klubovny, které fungovaly jednou týdně v prostorách Soukromé vyšší odborné školy sociální v Jihlavě (45).

Během éry romských kluboven byl vytvořen základ komunitního centra, to znamená utvoření dětské komunity, která tvoří jádro Komunitního centra LENTILKY. Později k nim přibylo mnoho dalších dětí, tím se komunitní centrum přestěhovalo do prostor ZŠ Jarní, která se nachází v srdci romské komunity žijící v Jihlavě na sídlišti v Horním Kosově. V současné době komunitní centrum navštěvuje kolem 35 dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí (45).

Cílem centra je nejen poskytovat romským dětem a dětem ze sociálně slabých rodin volnočasové aktivity, ale také pochopit tyto děti a respektovat je takové jaké jsou. Získat pozornost dětí a udržet ji, jak nejdéle to bude možné. Seznamovat děti s romskou kulturou prostřednictvím romských pohádek a příběhů. Stát se dětem skutečnými kamarády, aby se společně zapomnělo na rozdílné barvy pleti. Je důležité přijmout jejich živý temperament, otevřenost, hlučnost a další jejich specifické prvky, lépe se dětem tak předají zkušenosti.

V rámci komunitního centra se také pořádají jednou za čas víkendové pobyty mimo Jihlavu, výlety do různých měst, soutěže o nejkrásnější dívku Miss malá Roma, vánoční besídka, mikulášské nadílky, Tříkrálové sbírky, různá představení, návštěva ODN a vítání jara, opékání buřtů, vernisáž výtvorů dětí s různými handicap, návštěva ZOO, výstava romské pohádky a Drakiáda – pouštění draků na kopci v Jihlavě atd.

Všechny tyto projekty jsou vytvořeny studenty, kteří do centra chodí a plní si zde praxi v rámci školy (1).

1.6.4. Základní školy s přípravnými třídami pro romské děti v Jihlavě

1.6.4.1. Základní škola Jihlava, Jungmannova 6

Základní škola Jihlava je příspěvková organizace, je to škola praktická, která vzdělává žáky se speciálními i vzdělávacími potřebami. Škola vzdělává kolem 140 žáků ve třinácti třídách prvního a druhého stupně a k těmto třídám byla zřízena přípravná třída pro 13 žáků (72).

Od 1. září 2005 vzniklo školní poradenské pracoviště, jehož úkolem je poskytovat komplexní služby žákům, jejich rodičům a pedagogickým pracovníkům. Ve svých činnostech využívají speciální pedagogové, výchovný poradce a metodik prevence různé metody, především individuální práci se žákem, práci se skupinou,

speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, konzultace s pedagogy a rodiči, speciálně pedagogické poradenské intervence a služby pro žáky, rodiče a pedagogické pracovníky školy.

Cílem činnosti školního poradenského pracoviště na škole je především:

- dosáhnout snížení záškoláctví a počtu neomluvených hodin,
- snížit počet sociopatologických jevů,
- zvýšit počet studentů, kteří úspěšně absolvují základní vzdělání, nastoupí do učebního oboru a tento obor dokončí,
- zlepšit spolupráci s rodinou (73).

Projekt - OTEVŘENÁ ŠKOLA

Projekt Otevřená škola probíhá již několik let. Zpočátku byl podpořen grantem NROS, teď již pouze ze zdrojů školy, případně s podporou sponzorů.

Název Otevřená škola je současně i mottem projektu. Otevřeli školu lidem různé barvy pleti, různého náboženství, představitelům různých etnik, národů, kontinentů a škola se otevřela jim. Zvolili formu tzv. Měsíců, každý Měsíc je zasvěcen poznáváním určitého etnika, národa, národnosti a jeho zeměpisným, přírodním, historickým, kulturním, náboženským a společenským podmínkám (74).

1.6.4.2. Základní škola Jarní

Základní kámen školy byl položen roku 1988 a škola byla, jako nejmladší v Jihlavě, zprovozněna k 1. září roku 1990. Některé prostory školy využívá k činnosti Komunitní centrum Lentilky (70).

Romské děti na ZŠ Jarní

- ZŠ navštěvuje 53,5% romských dětí z celkového počtu žáků.
- Většina z těchto dětí je ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.
- Podíl odpovědnosti na vzdělání dětí se u rodičů dětí rok od roku zvyšuje.
- Mezi romskými rodiči je vnímána ZŠ pozitivně (46).

Přípravný ročník

V září roku 2005 podle potřeb romské komunity žijící v blízkosti školy otevřela základní škola jednu přípravnou třídu. Do třídy bylo zapsáno 14 dětí. Během tohoto školního roku se podařilo navázat velmi dobrou spolupráci s dětmi i jejich rodiči.

Během roku bylo připraveno 7 dětí do první třídy základní školy. Struktura výuky byla přizpůsobena dle potřeb elementaristů školy. Spolupráce s nimi je přínosná pro správnou přípravu dětí do první třídy (71).

- Průměrná docházka je deset dětí.
- 7 dětí bylo připraveno k zápisu do první třídy.
- 98% dětí, které prošli přípravným ročníkem jsou na základní škole (46).

ŠKOLIČKA - podpůrný projekt školákům k dosažení lepších výsledků a vytvoření pozitivního přístupu ke vzdělání

Cílem tohoto projektu je napomoci dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí zároveň i problémovým dětem (z hlediska výuky) k lepším výsledkům ve škole a snažit se stírat jejich „handikep“ při výuce. Dalším cílem je vytvářet v žácích pozitivní přístup ke škole, školní docházce a studiu jako takovému.

Náplň práce učitele v projektu je vytvářet projektové vyučovací úseky, které napomohou dětem k dosažení lepších výsledků při standardní výuce. Dále napomáhat třídnímu učiteli s vytvářením učebních plánů a postupů ve výuce, předávat poznatky a zkušenosti s dětmi třídním učitelům, vytvářet koncepci prevence sociálně patologických jevů ve škole a napomáhat ke zlepšení klimatu v kolektivu dětí ve smyslu pozitivního přijímání etnické menšiny v majoritní společnosti (71).

1.6.5. Střední romská škola sociálně právní v Jihlavě

Střední odborná škola sociálně právní s.r.o. (SOŠSP) je soukromá škola, schválená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Tímto způsobem je možný alespoň částečně napravit neuspokojivý stav vzdělanostní úrovně Romů v České republice, kde v současné době dosahuje úplného středoškolského vzdělání pouhých 5% romské populace (59).

Konkrétním záměrem je poskytnout romským žákům úplné střední odborné vzdělání na střední škole sociálního zaměření, jejíž učební osnovy berou na zřetel romská specifika a socio-kulturní zázemí. Zároveň by tato škola měla připravit romské studenty na zaměstnání sociálních pracovníků v romských komunitách.

Cíle a obsah vzdělání tohoto zaměření vycházejí z koncepce studijního oboru tak, aby žáci získali nejen specifické znalosti a dovednosti vztahující se k příslušné etnické minoritě a zajišťování jejich potřeb, ale aby získané vzdělání bylo plně souměřitelné se vzděláním poskytovaným v dalších dvou zaměřeních, popř. aby žáci měli možnost podle svého zájmu v těchto zaměřeních studovat a profilovat se.

Učební plán byl pečlivě připraven tak, aby poskytl nejen komplexní přehled romských dějin, kultury a jazyka, ale především aby studentům umožnil získat dovednosti a zkušenosti nutné pro práci sociálních pracovníků v jejich vlastních komunitách, ve státní správě či v sociálních zařízeních (59).

1.7. Romské centrum v Jihlavě

Romské centrum při Oblastní charitě Jihlava je nízkoprahové centrum specifické, stacionární. Centrum poskytuje cílené služby jednotlivcům a sociálním skupinám, jejichž obtíže a problémy jsou řazeny mezi sociálně rizikové jevy a dotýkají se kulturních odlišností. 90% uživatelů tvoří Romové, ostatní jsou z majority.

Romské centrum je v centru města, v prostředí, které romské obyvatelstvo dobře zná. Tím jsou služby cílové skupině dobře dostupné. Klient může využít služby každý den pracovního týdne v provozních hodinách centra.

Služby jsou poskytovány každému příchozímu bez ohledu na pohlaví, věk, rasu, náboženské přesvědčení, právní a společenské postavení, psychický a fyzický stav a socioekonomické možnosti (57).

1.7.1. Historie klubovny

Klubovna má za sebou již dlouhou historii, její počátky sahají do roku 1996.

Původně měla být v prostorách klubovny provozována, pod vedením paní Jany Kesslerové – poradna pro ženy a dívky, ale vzhledem k jejímu umístění v domě, kde žily romské rodiny, se v ní začaly scházet především děti z těchto romských rodin. Proto jim začali pracovníci poradny postupně přizpůsobovat nabídku služeb.

Z počátku sloužila romským dětem pouze jedna místnost, v níž byly provozovány různé volnočasové aktivity, zejména výtvarná činnost. Se vzrůstajícím zájmem romských dětí o klubovnu přibýly i další místnosti, které umožnily provozování více činností. S postupem času vznikly také pravidelné kroužky a aktivity mimo prostory této klubovny, dále jednodenní a pobytové výlety. Z jara roku 2002 získali pro centrum nové prostory v bývalé budově zvláštní školy, které opět umožnily nové možnosti (52).

1.7.2. Cíle Romského centra

Cílem centra je umožnit dětem a mládeži vzájemně se setkávat, komunikovat a navazovat kamarádské vztahy jak mezi minoritami, tak i mezi minoritou a majoritou. Dovolit těmto dětem ukázat, co dovedou. Soustředit jejich energii do činností, které

mají smysl a dobrý vliv na okolí i na ně samé. Cílem je děti a mládež motivovat na vytváření vlastní seberealizace, touze po vzdělání, upevňování pracovních návyků, lepšímu uplatnění ve společnosti (51).

- Díky realizovaným aktivitám se předchází konfliktům, zvyšuje se vzájemná důvěra.
- Přímo se projekt Romského centra dotýká především dětí a mládeže, ale v širším měřítku projekt působí i na starší generaci nebo sourozence, známe i rodiče dětí.
- Tento projekt je ojedinělou aktivitou tohoto druhu na jihlavském okrese – v tomto rozsahu a smyslu se zde romským dětem a mládeži nikdo nezabýval a dosud nezabývá. Díky tomu se realizuje komunitní činnost, rozvíjí se spolupráce a předávají se zkušenosti a výsledky spolupracujícím organizacím a subjektům.
- Respektováním individuality a specifické mentality romských dětí, mládeže i dospělých vytváří přirozenou a neformální cestou možnosti pro výchovu k toleranci, snášenlivosti a bezproblémovému soužití majoritních a minoritních skupin obyvatelstva.
- Projekt umožní další kontinuální pokračování již stávajícího programu a je jedním z hlavních stimulů umožňující realizace „Motivačních a rekvalifikačních kurzů“ mladých lidí od 15 do 26 let a pomoc při umístění do zaměstnání (57).

1.7.3. Popis plánovaných aktivit

I. etapa: Klubovny, učebny, kultura, sport, hudba, kroužky, příroda, hipoterapie, cestování, víkendové výlety a pobyty s pracovním zaměřením – ekologické farmy, doučování, spolupráce s rodiči, školami...

II. etapa: Dílny – arteterapie, modelářství, klínování, batikování, drobné výrobky

III. etapa: Trhy – účast na jihlavských trzích i v regionu, prodej jejich výrobků

IV. etapa: Motivační a rekvalifikační kurzy – návrat do učení, školy nebo nástup do zaměstnání, supervidování uživatele v zaměstnání (51).

1.7.4. Cílové skupiny

- *děti a mládež ze sociálně nejslabších rodin mezi Romy i majoritou*
- *romské děti a mládež od 2 do 18 let, dle zájmu do 26 let – vstup do Malých řemesel*
- *romské děti a mládež v krizových situacích*
- *děti a mládež z majority 15 - 18 let, mladí lidé dle zájmu do 26 let*

- *nízkoprahové zařízení pro děti a mládež: 80 - 120 osob, denně 35 - 50, nejvíce 103 za den*
- *počet kontaktů: denně kontaktováno 35 - 50 osob, i po pracovní době*
- *dílny, arteterapie - 4 - 12 denně*
- *Malá řemesla - 12 denně (51).*

Děti do centra přichází z okolí a z nedalekých komunit samy a dobrovolně. Předškolní děti přichází i odchází s doprovodem rodičů nebo pokud si je vyzvedne pracovník centra.

O dětských uživateliích se vede docházková kniha, popřípadě jiné záznamy a přikládá se individuální učební plán a zpětná vazba se zaznamenává (57).

1.7.5. Podrobný harmonogram realizace projektu Romského centra

Tříkrát týdně je otevřené Klubíčko pro předškolní děti. Toto Klubíčko navštěvuje 6 - 12 dětí a pokračuje zařazením do nultého ročníku. Doučování starších dětí probíhá průběžně denně dle potřeby dětí.

Od 12:00 do 17:00 je centrum denně otevřené pro všechny uživatele, kteří zde chtějí trávit svůj volný čas.

O letních prázdninách je doba provozu romských kluboven nepřetržitá – denně od 9:00 do 16:00 hod. s víkendy, výlety a vícedenními pobyty. V létě je Romské centrum jediné otevřené centrum pro mládež v regionu (51).

Kromě těchto pravidelných činností, které centrum nabízí, se zde ještě děti učí ručním pracím jako např. vyšívání, korálkování, háčkování. Dále zde děti pracují s přírodními materiály, malují na fólie, sklíčka a batikují.

Ze sportovní aktivit je tu k dispozici také stolní tenis, kulečnick, šipky a stolní fotbal.

V létě je v provozu dvoreček s basketbalovým košem, dalším stolním tenisem a sezením. Dále se pravidelně jezdí na horských kolech, koloběžkách (5 kol, 15 koloběžek) a děti se účastní řady výletů i delších pobytů.

Na Romcentrum je vytvořen supervidovaný dobrovolnický program, realizují stáže a praxe studentů (51).

Od roku 2005 je další návaznou aktivitou otevření oddílu judo (v rámci prevence kriminality) a spolupráce s dobrovolníky v kroužku pro dívky ve věku 13 - 15 let.

V rámci spolupráce s Mediačně probační službou se realizuje program Restart - možný výkon alternativních trestů pro odsouzené mladistvé a v dílnách na Romském centru je možné vykonat veřejně prospěšné práce (57).

1.7.6. Klubíčko

Klubíčko je dopolední klubovna volnočasových aktivit při Romcentru, pro předškolní děti, které nenavštěvují žádné předškolní zařízení.

Je otevřeno třikrát týdně (pondělí, středa, pátek) od 9 do 13 hodin.

Klubíčko, není školka.

Dopolední klubovna pro předškolní děti nenahrazuje předškolní zařízení, pouze pomáhá připravovat děti na vstup do tohoto zařízení a do škol.

Klubíčko jako pomoc rodičům.

Jestliže si potřebují rodiče (matky na mateřské) něco vyřídit na úřadě, či dojít na nákup, mohou dát své děti na potřebnou dobu do Klubíčka.

Klubíčko – učení hrou.

V Klubíčku se děti mohou naučit a oživit si základní dovednosti a znalosti a to formou hry (22).

Plán na školní rok:

- **Barvy** - učení barev formou hry, jako např. Co má jakou barvu?
 - omalovánky, počítačová výuka, skládání papírků podle barev.
 - umístování barevných značek na stejně barevné předměty.
- **Tvary** - naučí se základní tvary - čtverec, obdélník, kruh, kužel, krychle.
- **Lidské tělo** - Známe své tělo?
 - Kdo ví, kde je ruka, noha, oko nebo zápěstí?
- **Roční období, měsíce, dny v týdnu**
- **Zvířátka** - zvířátka, jejich zvuky, mláděátka, **rostliny**
- **Rozdělení času** - postupně se naučí roční období, měsíce v roce, dny v týdnu.
- **Rodina** (rodinní příslušníci)
- **Básničky, říkadla, písničky, výtvarná činnost** (zdokonalování jemné motoriky)
- **Pohybové hry (22).**

Klubíčko 2003/04

- pravidelná docházka - 9 dětí,
- nepravidelná docházka - 4 děti (2 děti mají odložený školní docházky pro věk),
- zařazení do školek - 5 dětí.

Činnosti - vycházky do přírody, návštěva ZOO, opékání buřtů, počítání, sběr kaštanů, vaření, návštěva přírodního muzea a galerie, bobování, koulování a stavění sněhuláků, kreslení, učení barev a zvířátek, aerobic, jízda na koloběžkách, hry na počítači, cvičení motoriky, vánoční a Mikulášská besídka (10).

Klubíčko 2004/05

- děti z minulého školního roku - 8 dětí, jedno dítě nastoupilo na ZŠ Křesťanskou, dvě děti nastoupily do mateřské školy.
- příchod nových dětí – 12,
- pravidelná docházka - 14 dětí (11).

Činnosti - návštěva představení v Domě kultury, hry na PC, malování, čtení pohádek, video, učení barev, básničky, počítání, zavazování tkaniček, uvolňovací cviky, zpívání a tanec, tělocvik, sáňkování, pouštění draků, povídání o zoubkách, poznávání květin, klínování, hraní pexesa a Černého Petra, návštěva ZOO, vánoční a Mikulášská besídka (11).

Klubíčko 2005/06

- pravidelná docházka - 6 dětí a 7 nových dětí,
- nástup do nultého ročníku - 5 dětí,
- nástup do mateřské školy - 3 děti.

Činnosti - návštěva ZOO a divadla, malování, počítání, modelování, učení barev, stavění z kostek, tancování, uvolňovací cviky, cvičení postřehu, pohybové hry, zpívání, maškarní bál, soutěže, vánoční a Mikulášská besídka (12).

za dobu provozování Klubíčka -

- Zařazení 8 dětí do předškolních zařízení (školka a nultý ročník).
- Dvě děti nastoupily do základních škol – jejich prospěch se bude dále sledovat.
- Počet dětí, který k nim pravidelně dochází se stále zvyšuje i s tím, že umisťují děti do jiných předškolních a školních zařízení.
- Chování dětí, které navštěvují Klubíčko, se zdatelně zlepšuje - jsou klidnější a udrží déle pozornost.
- Rodiče dětí jsou ochotni přispívat na provoz Klubíčka měsíční částkou (10).

1.7.7. Lidské a materiální zabezpečení

Správa projektu

- ředitel Oblastní charity Jihlava, ekonom, fundraising, účetní, administrativa (51).

Romské centrum, klubovny

- koordinátor projektu - vedení pracovního týmu, výchovná činnost, projekty, prezentace, jednorázové akce, zaškolování nových členů pracovního týmu a externistů, vedení metodiky činností, poradenství, činnost v kolegiích (57).

- vedoucí kluboven - vedení rukodělných činností, zacvičování uživatelů, prodej a image výrobků, učební program a setkávání s učiteli, praxe studentů, kasuistika.
- sociální pracovníci - vedení volnočasových aktivit dětí, koordinace externistů, doučování, přímá výchovná činnost, dokumentace kontaktů a docházky, zadávání, kontrola.
- sociální pracovník - vedoucí předškolního klubu - práce s předškolními dětmi, příprava dětí na školní docházku, dokumentace předškolního klubu.
- sociální pracovník - sportovní činnost - sportovní aktivity, turnaje, spolupráce se školami.
- romští asistenti,
- odborný garant - odborná garance projektu a vzdělávacích činností.
- dobrovolníci a studenti na praxi (57).

Navazující projekt – Malá řemesla, rekvalifikace

- vedoucí projektu, odborní mistři, sociální asistenti

Finanční zdroje

V dalších letech počítají s účastí MPSV ČR, Oblastní charity Jihlava, Magistrátu Jihlava, Krajského úřadu Kraje Vysočina, MŠMT ČR, MV ČR, Úřadu práce, EU, grantů od nadací dle možnosti, sponzorských darů a dalších zdrojů: APZ – aktivní politika zaměstnanosti, ve spolupráci s jihlavským Úřadem práce při realizaci motivačních a rekvalifikačních kurzů. Prodejem výrobků a nabídkou různých pracovních možností (např. službám Magistrátu či firmám a různým podnikům) vytvořit cesty pro částečné financování projektu vlastními výkony (51).

1.7.8. Partneři v projektu

Základní škola praktická - nejvíce klientů pochází ze ZvŠ, garance projektu.

Vyšší odborná škola sociální - projekty, dobrovolníci.

Magistrát města Jihlavy (sociální odbor)

Kraj Vysočina - finanční dotace.

Kutná Hora, Třebíč - romské klubovny, sportovní a poznávací akce, tábory.

Úřad práce Jihlava - finanční a poradenská činnost (51).

Klub Vrakbar a K centrum - spolupráce s projekty vlastní organizace.

Dobrovolníci - pravidelná účast na akcích romského centra dle potřeby programu, praxe studentů (51).

1.7.9. Výsledky

Dosažená zlepšení v plnění programu:

- Vytváření vhodných činností - volnočasových a pracovních aktivit pro děti a mládež.
- Smysluplné trávení volného času - sport, hudba, kultura, výlety, tábory, hipoterapie, kola.
- Vytváření přátelských vztahů - mezi majoritou a minoritou i mezi Romy samými.
- Poukázání na smysl činností pro školu - příprava, úkoly, doučování.
- Motivace k pokračování vzdělání po ukončení ZŠ - lepší uplatnění, zvýšení sebevědomí.
- Rozšiřování obecných vědomostí - formou her, zábavy, zájmovými kroužky.
- Poradenská činnost pro děti a rodiče - podle dané situace a potřeby dětí a rodiny.
- Výchova k samostatnosti a zodpovědnosti - při vytváření vhodných aktivit.
- Primární prevence drogových závislostí - v součinnosti s Centrem prevence.
- Prevence kriminality a sociálně patolog. jevů - v součinnosti se spolupracujícími subjekty.
- Celodenní, víkendové i týdenní pobyty po celé ČR - za poznáním i pracovní.
- Motivační a rekvalifikační kurzy - navazující projekt.
- Vytvoření pracovního místa romské asistentky v klubu pro předškolní děti (Klubíčko).
- Mezinárodní kontakty - výměnné pobyty s organizacemi, Purmerend - NL, Mielno - Posko.
- Mediačně probační služba – rozjezd programu alternativních trestů.
- Dobrovolnický program, stáže a praxe studentů (51).

2. Cíle práce a hypotézy

Cílem diplomové práce je popsat historii Romů, tradiční způsob života a kulturu a romský jazyk. Dále se kapitoly věnují Romům v České republice - jejich demografické situaci, aktuálním problémům, institucionálním a politickým rámcem romské integrace a vzděláním.

Další část práce popisuje Romy v Jihlavě - jejich počet, vzdělání, bydlení, problémy a organizace, které se jimi zabývají.

Poslední část tvoří informace o Romském centru v Jihlavě, které se věnuje volnočasovým aktivitám nejen pro romské děti.

Cílem mé diplomové práce je zjistit:

- 1) *Jaké jsou vzájemné vztahy romských a českých dětí.*
- 2) *Co vede romské děti k tomu, že chodí do Romského komunitního centra v Jihlavě.*

V souvislosti s cílem práce byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza 1. - *Vztahy českých dětí k romským dětem na základních a středních školách jsou vstřícnější než dříve.*

Hypotéza 2. - *Děti do romského centra chodí rády, protože svůj volný čas chtějí využít jiným způsobem.*

3. Metodika

3.1. Použitá metoda

V rámci svého výzkumu jsem použila metodu dotazování.

V první části výzkumu jsem se zabývala technikou dotazníku, ve kterém byly uzavřené, otevřené i polootevřené otázky (viz příloha 1). Tento dotazník byl určen pro studenty základních (nižší gymnázium) a středních škol v Jihlavě. Kvůli neochotě ze strany základní školy, byl dotazník dán do nižšího gymnázia.

Vlastní dotazník byl rozdělen na 3 části. V první části dotazníku byly identifikační otázky, v druhé části bylo 11 otázek, které se věnovaly převážně historii Romů. A v poslední části bylo uvedeno 11 otázek, které se věnovaly vztahu a zkušenostem studentů s romskou menšinou.

Další částí výzkumu byl řízený rozhovor s dětmi, které navštěvují Romské centrum v Jihlavě. Rozhovor byl proveden u 10 romských dětí a byl směřován na Romské centrum, jejich rodinu, školu, bydlení a zdravotní stav (otázky viz příloha 2).

Na doplnění jsem provedla ještě rozhovor s romskou dívkou, která žije od narození u českých rodičů a dotazníkové šetření u zaměstnanců Romského centra v Jihlavě (otázky k rozhovoru a odpovědi viz příloha 3 a 4).

Dotazníky byly sestaveny za pomoci paní PhDr. Evy Davidové a pracovníků Romského centra, kterým jsem tyto dotazníky poskytla pro zjištění případných nedostatků jejich práce s dětmi v Romském centru.

3.2. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor pro dotazníkové šetření tvořili studenti z Gymnázia Jana Masaryka (nižší gymnázium (prima – kvarta) a vyšší gymnázium (kvinta - oktáva)) a studenti z Obchodní akademie v Jihlavě. Výzkum probíhal ve třídách škol při vyučování. Bylo rozdáno potřebné množství dotazníků podle studentů ve třídách.

Celkem bylo 119 studentů. Díky tomu, že dotazníky byly rozdány při vyučování, byla návratnost dotazníků 100%. Bohužel některé dotazníky nebyly dobře vyplněny, proto se do konečného počtu dotazníků nezapočítaly.

Dotazníkové šetření u studentů probíhalo v měsících - listopad až prosinec 2006.

Dalším výzkumným souborem byly děti z Romského centra v Jihlavě. Byly to děti ve věku od 7 – 12 let, celkem jich bylo 10. Výzkum s nimi probíhal v kanceláři v Romském centru. Tento výzkum probíhal v měsících - únor až březen 2007.

Pro zpracování získaných dat jsem použila tabulky, grafy a obsahovou analýzu z otevřených a z polootevřených otázek dotazníku a odpovědi z rozhovorů.

Získané výsledky uvádím v absolutních číslech, v procentech a graficky.

4. Výsledky

4.1. Výsledky dotazníku kvantitativního

Identifikační otázky

1. Věk (odpovědi dotázaných studentů)

Tabulka 1: Věk.

Věk	Počet studentů
11	9
12	21
14	19
15	27
16	14
17	14
18	14
19	1
Celkem	119

Z celkem 119 dotázaných studentů bylo ve věku 11 let - 9 studentů, ve věku 12 let - 21 studentů, ve věku 14 let - 19 studentů, ve věku 15 let - 27 studentů, ve věku 16 let - 14 studentů, ve věku 17 let - 14 studentů, ve věku 18 let - 14 studentů a ve věku 19 let - 1 student.

2. Pohlaví (odpovědi dotázaných studentů)

Tabulka 2: Pohlaví.

Chlapci	42
Dívky	77

Z celkem dotázaných 119 respondentů bylo 42 chlapců a 77 dívek.

3. Škola (odpovědi dotázaných studentů)

Gymnázium Jihlava - **85 studentů**

Manažerské gymnázium Jihlava - **34 studentů**

4. Třída (odpovědi dotázaných studentů)

- **základní škola (nižší gymnázium)** - prima A (6. ročník)

- kvarta A (9. ročník)

- **střední škola** - 1. A

- 1. C

- septima B (3. ročník)

Tabulka 3: Třídy.

Gymnázium Jana Masaryka	prima A	30
	kvarta A	28
	septima B	27
Manažerská Akademie	1. A	20
	1. C	14

Z celkem 119 respondentů, kteří vyplnili dotazník, bylo z Gymnázia Jana Masaryka z primy A - 30 studentů, z kvarty A - 28 studentů a ze septimy B - 27 studentů a z Manažerské akademie z 1. A - 20 studentů a z 1. C - 14 studentů.

1. část - Jaké znalosti máš o Romech?

- celkem bylo dotázáno 119 respondentů, z toho 14 dotazníků se nedalo použít z důvodu nedostatečného vyplnění otázek.

- výzkum byl počítán ze 105 dotazníků.

Otázky:

1. Z jaké země Romové pochází? (odpovědi dotázaných studentů)

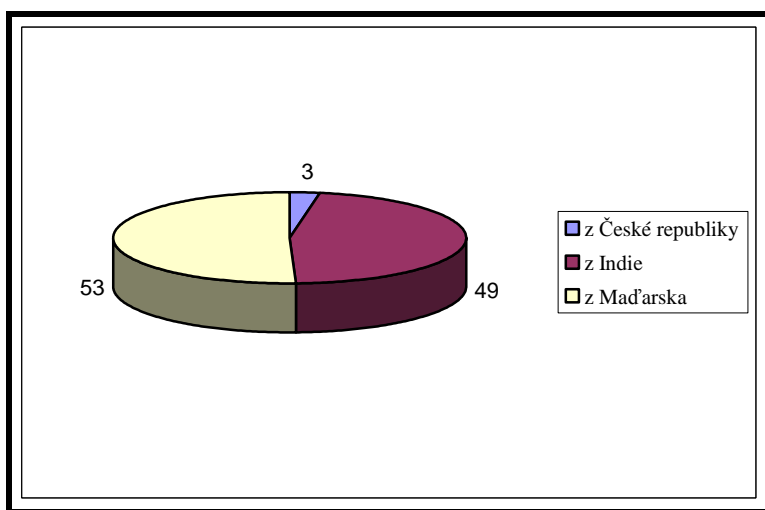
a) z České republiky - 3 odpovědi

- **správná odpověď** - b) z Indie - 49 odpovědí

c) z Maďarska - 53 odpovědí

Graf 1: Z jaké země Romové pochází? (v absolutních číslech)

(k otázce 1)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 respondentů odpovědělo správně 49, což odpovídá zaokrouhleně **46,7%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

2. V jakém století přišli do českých zemí? (odpovědi dotázaných studentů)

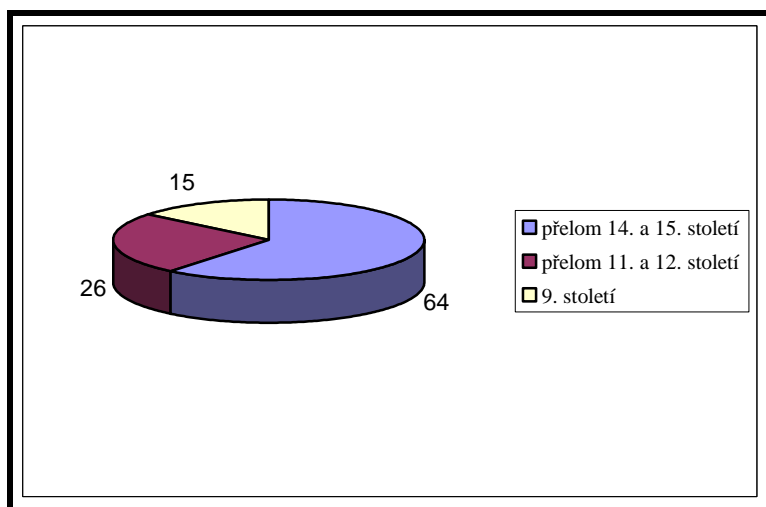
- **správná odpověď** - a) přelom 14. a 15. století - **64 odpovědí**

b) přelom 11. a 12. století - 26 odpovědí

c) 9. století - 15 odpovědí

Graf 2: V jakém století přišli do českých zemí? (v absolutních číslech)

(k otázce 2)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 studentů odpovědělo správně 64, což je zaokrouhleně **61%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

3. Od jakého roku začal platit zákon - Zákon o potulných cikánech?

(odpovědi dotázaných studentů)

- **správná odpověď** - a) 1927 - **28 odpovědí**

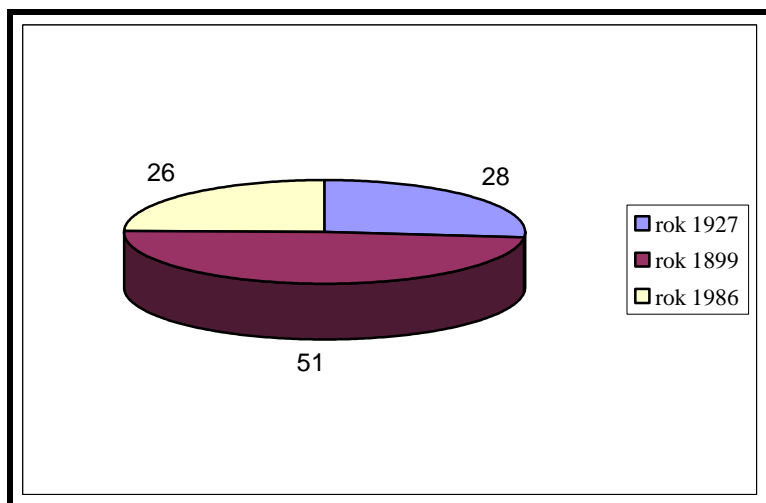
b) 1899 - 51 odpovědí

c) 1986 - 26 odpovědí

Graf 3: Od jakého roku začal platit zákon – Zákon o potulných cikánech?

(v absolutních číslech)

(k otázce 3)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 respondentů odpovědělo správně 28, což odpovídá zaokrouhleně **26,7%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

4. Co tento zákon znamenal pro Romy? (odpovědi dotázaných studentů)

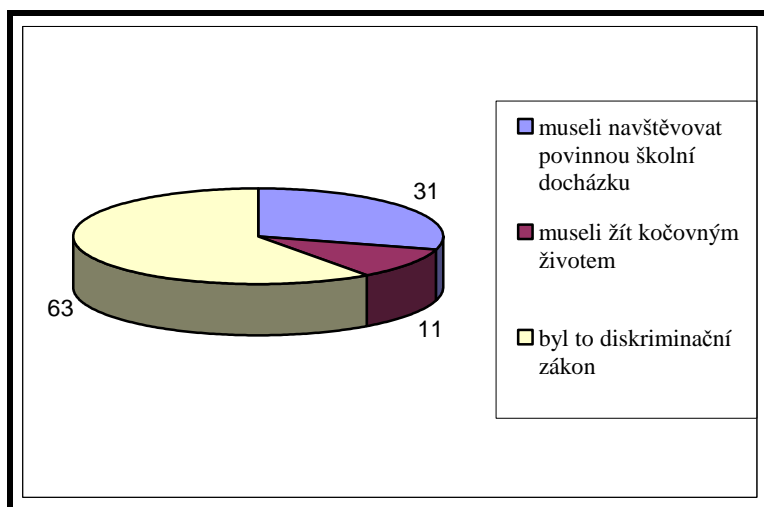
a) museli navštěvovat povinnou školní docházku - 31 odpovědí

b) museli žít kočovným životem - 11 odpovědí

- **správná odpověď** - c) byl to **diskriminační zákon, který Romům zabraňoval vstup na některých místech území - 63 odpovědí**

Graf 4: Co tento zákon znamenal pro Romy? (v absolutních číslech)

(k otázce 4)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 studentů odpovědělo správně 63, což je **60%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

5. Co je to asimilace? (odpovědi dotázaných studentů)

- správná odpověď - a) násilné usazování Romů a splynutí s ostatními - 75

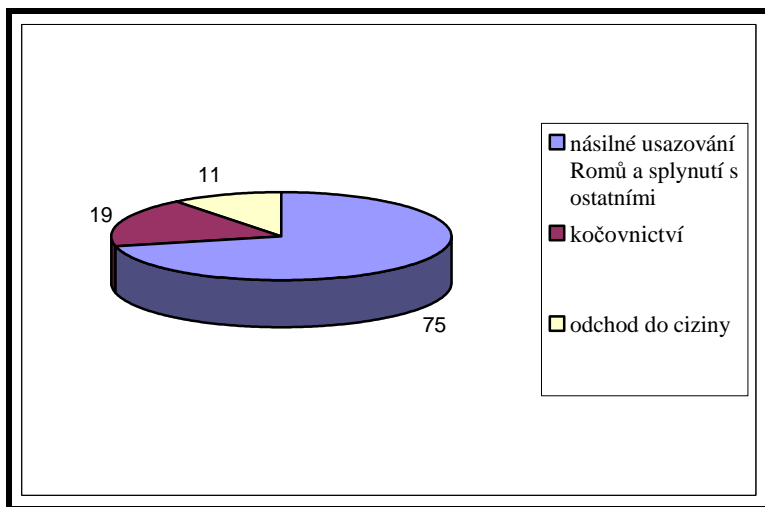
odpovědí

b) kočovnictví - 19 odpovědí

c) odchod do ciziny - 11 odpovědí

Graf 5: Co je to asimilace? (v absolutních číslech)

(k otázce 5)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 respondentů odpovědělo správně 75, což odpovídá zaokrouhleně **71,4%** ze všech odpovědí.

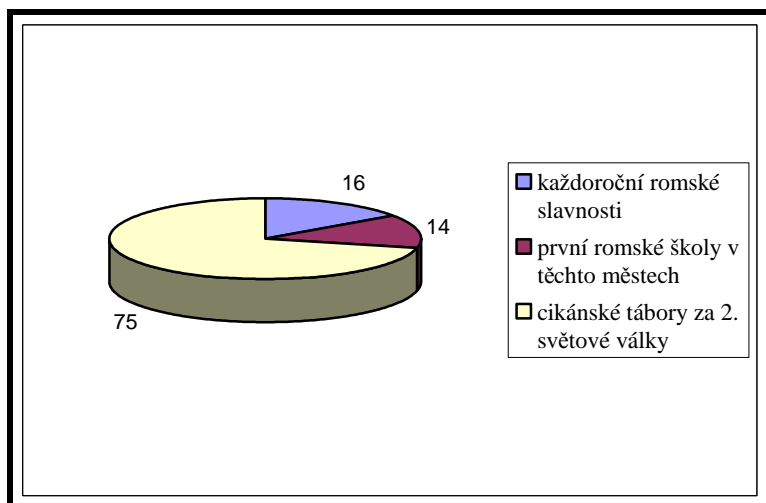
(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

6. Co podle tebe znamená pro Romy, když se řeknou města Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu? (odpovědi dotázaných studentů)

- a) každoroční romské slavnosti - 16 odpovědí
- b) první romské školy v těchto městech - 14 odpovědí
- **správná odpověď** - c) cikánské tábory za **2. světové války** - **75** odpovědí

Graf 6: Co podle tebe znamená pro Romy, když se řeknou města Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu? (v absolutních číslech)

(k otázce 6)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 studentů odpovědělo správně 75, což je zaokrouhleně **71,4%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

7. Ve kterém městě se nacházel romský koncentrační tábor?

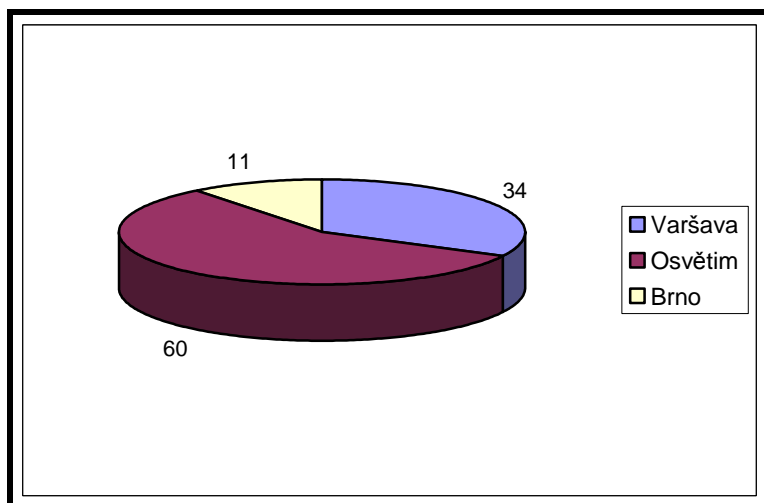
(odpovědi dotázaných studentů)

- a) Varšava - 34 odpovědí
- **správná odpověď** - b) Osvětim - 60 odpovědí
- c) Brno - 11 odpovědí

Graf 7: Ve kterém městě se nacházel romský koncentrační tábor?

(v absolutních číslech)

(k otázce 7)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 respondentů odpovědělo správně 60, což odpovídá zaokrouhleně **57,1%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

8. Do jaké skupiny jazyků patří romský jazyk? (odpovědi dotázaných studentů)

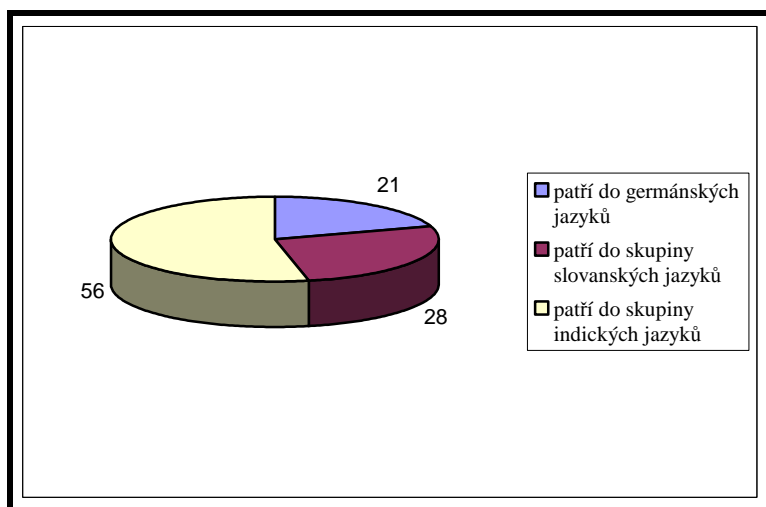
a) patří do skupiny germánských jazyků - 21 odpovědí

b) patří do skupiny slovanských jazyků - 28 odpovědí

- **správná odpověď** - c) patří do skupiny indických jazyků - **56 odpovědí**

Graf 8: Do jaké skupiny jazyků patří romský jazyk? (v absolutních číslech)

(k otázce 8)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 studentů odpovědělo správně 56, což je zaokrouhleně **53,3%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

9. Jaká jsou tradiční romská zaměstnání? (odpovědi dotázaných studentů)

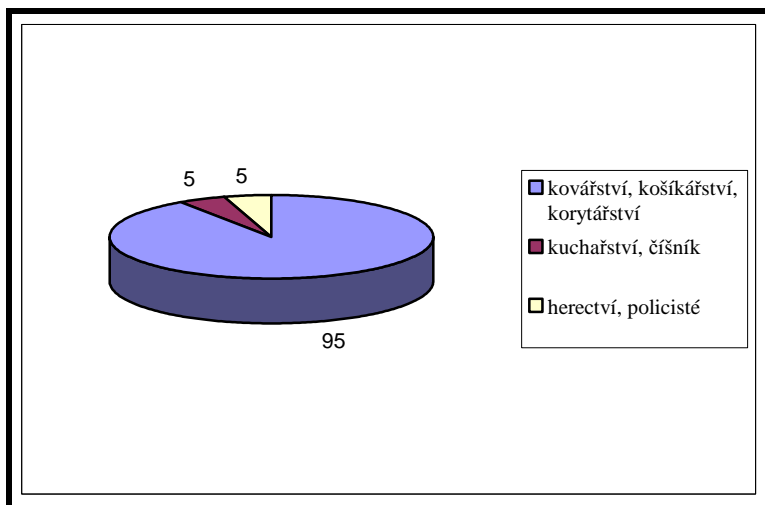
- **správná odpověď** - a) kovářství, košíkářství, korytářství - **95 odpovědí**

b) kuchařství, číšník - 5 odpovědí

c) herectví, policisté - 5 odpovědí

Graf 9: Jaká jsou tradiční romská zaměstnání? (v absolutních číslech)

(k otázce 9)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 respondentů odpovědělo správně 95, což odpovídá zaokrouhleně **90,5%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

10. Co je dekáda romské integrace? (odpovědi dotázaných studentů)

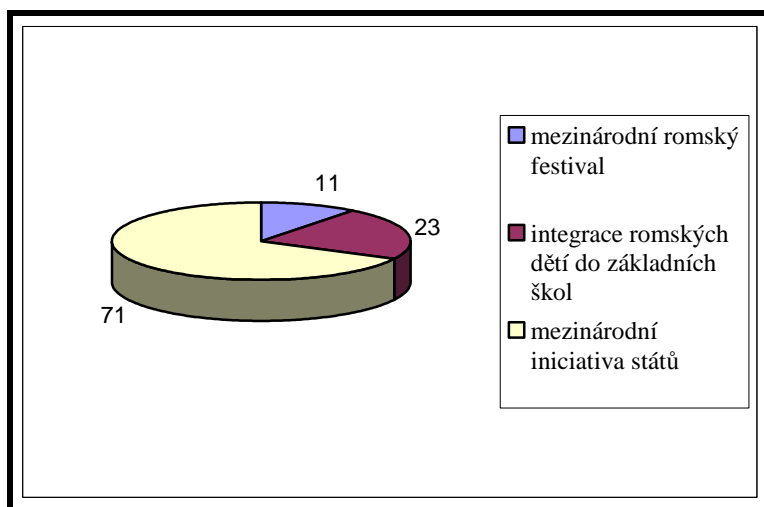
a) mezinárodní romský festival - 11 odpovědí

b) integrace romských dětí do základních škol - 23 odpovědí

- **správná odpověď** - c) **mezinárodní iniciativa států, která aktivně usiluje o zlepšení kvality života Romů - 71 odpovědí**

Graf 10: Co je dekáda romské integrace? (v absolutních číslech)

(k otázce 10)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 studentů odpovědělo správně 71, což je zaokrouhleně **67,6%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

11. Co znamená Kaj džas? (odpovědi dotázaných studentů)

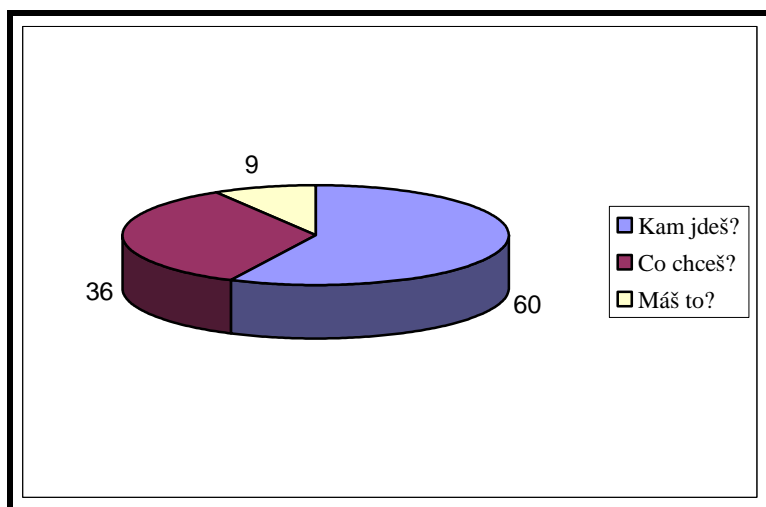
- správná odpověď - a) Kam jdeš? - 60 odpovědí

b) Co chceš? - 36 odpovědí

c) Máš to? - 9 odpovědí

Graf 11: Co znamená Kaj džas? (v absolutních číslech)

(k otázce 11)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 105 respondentů odpovědělo správně 60, což odpovídá **57,1%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 105 studentů je 100%.)

12. Znáš některé romské osobnosti? (odpovědi dotázaných studentů)

- ze 105 studentů neznalo romskou osobnost 25 respondentů

Tabulka 4: Romské osobnosti.

Vlasta Horvát	50
Martina Balogová	35
Věra Bílá	26
Lucie Bílá	23
Gipsy	7
Olga Líbalová	6
I. Kováčová	5
Karel Miko	3
Emil Zajac	2
moderátor ČT 1	2
Hezucký	1
Bitová	1

Z 80 respondentů si nejvíce vzpomnělo 50 studentů na Vlastu Horváta a 35 studentů na Martinu Balogovou, protože to jsou osobnosti populární díky pořadu Česko hledá Superstar. Dále si nejvíce studenti vzpomněli na Věru Bílou, která dostala 26 hlasů, a na Lucii Bílou, která měla 23 hlasů. Tyto dvě zpěvačky studenti znají z televizních obrazovek a koncertů. Další romské osobnosti byli v menším počtu – Gipsy (zpěvák) - 7 hlasů, Olga Líbalová (aktivní Romka v Jihlavě) - 6 hlasů, I. Kováčová (hlasatelka) - 5 hlasů, Karel Miko - 3 hlasy, Emil Zajac (reality show – Vyvolení) - 2 hlasy, moderátor ČT 1 - 2 hlasy, Hezucký (moderátor Evropy 2) - 1 hlas a Bitová - 1 hlas.

Celkové vyhodnocení – Jaké znalosti máš o Romech?

Tabulka 5: Celkové vyhodnocení správných odpovědí.

Otázky	Správná odpověď v %
1. Z jaké země Romové pochází?	46,7
2. V jakém století přišli do českých zemích?	61
3. Od jakého roku začal platit zákon – Zákon o potulných cikánech?	26,7
4. Co tento zákon znamenal pro Romy?	60
5. Co to je asimilace?	71,4
6. Co podle tebe znamená pro Romy, když se řeknou města Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu?	71,4
7. Ve kterém městě se nacházel romský koncentrační tábor?	57,1
8. Do jaké skupiny jazyků patří romský jazyk?	53,3
9. Jaká jsou tradiční romská zaměstnání?	90,5
10. Co je dekáda romské integrace?	67,6
11. Co znamená Kaj džas?	57,1
Celkový průměr správných odpovědí	60,3

Podle celkového hodnocení správných odpovědí vyšlo, že **z 11 otázek bylo 60,3%** správně. Podle jednotlivých správných odpovědí v otázkách vychází, že více jak polovina dotázaných studentů odpovídala na danou otázku správně. Kromě otázky číslo 1, kde odpovědělo 47% správně a kromě otázky 3, kde odpovědělo 27% studentů správně.

2. část - Tvé vztahy k romskému obyvatelstvu a k romským dětem

- celkem bylo dotázáno 119 respondentů, z toho 4 dotazníky se nedaly použít z důvodu nedostatečného vyplnění otázek.

- výzkum byl počítán ze 115 dotazníků.

Otázky:

1. Co si myslíš o Romech? (odpovědi dotázaných studentů)

V této otázce uvedli respondenti více odpovědí.

115 studentů odpovědělo takto:

- **Normální lidé, stejní jako my (14 odpovědí).**
- Nic si o nich nemyslí (12 odpovědí).
- **Někteří jsou dobří, někteří ne (10 odpovědí).**
- **Ne každý Rom je stejný (7 odpovědí).**
- Agresivní (7 odpovědí).
- Kradou (7 odpovědí).
- Nepracují (7 odpovědí).
- **Nevadí mu (6 odpovědí).**
- Jsou černí (je rasista) (5 odpovědí).
- Jsou vulgární (3 odpovědi).
- Nestýká se s nimi, neví o nich (3 odpovědi).
- Žijí ze sociálních dávek (3 odpovědi).
- Dělají nepořádek (3 odpovědi).
- Chování by se mělo zlepšit, protože ohrožují okolí (3 odpovědi).
- **Jsou slušní, v pohodě (3 odpovědi).**
- Jsou hluční (3 odpovědi).
- Jsou to chudáci (2 odpovědi).
- Jsou zanedbaní (2 odpovědi).
- Ublížují ostatním (2 odpovědi).
- Nevěří jim (2 odpovědi).

- Nevzdělaný (2 odpovědi).
- Jsou líní (2 odpovědi).
- Podle toho, jak o kterých (2 odpovědi).
- **Někteří jsou slušní, pracují a žijí v uklizených částech města.** Ale o většině moc dobré mínění nemá (1 odpověď).
- **Slušní Romové mu nevadí,** ale kteří nic nedělají a žijí jen z přídavků, rád nemá (jejich víc) (1 odpověď).
- Nemá na ně specifický názor, ví o nich historická fakta (1 odpověď).
- **Prostě trochu jiný lidi než my, osobně zná celou jednu rodinu a jsou to super lidi (1 odpověď).**
- Mohli by se rozhodně chovat lépe k ostatním (1 odpověď).
- Romy, které zná, nepracují a chovají se neslušně (1 odpověď).
- Nemyslí si nic pěkného - ukradli bráchovi mobil (1 odpověď).
- Sociálně slabá skupina. Romové, kteří pracují, mu nevadí (1 odpověď).
- Myslí si, že diskriminovaní nejsou, kdyby chtěli, tak s nimi budou ostatní dobře vycházet (1 odpověď).
- **Nevadí mu, pokud se chovají civilizovaně a nikoho nemlátí (1 odpověď).**
- **Myslí si, že jsou to normální lidi jako my, ale hodně lidí je nesprávně odsuzuje. Nedívá se na to, jestli je někdo bílý nebo černý. Ale dívá se na to, jakou má duši - jak se chová (1 odpověď).**
- Lžou (1 odpověď).
- Moc se o ně nezajímá, občas mu vadí jejich chování (1 odpověď).
- **Rovnoprávní lidé jako ostatní, kteří by se chovali lépe, kdyby mohli mít to, co jiní. A ostatní by je přijímali (1 odpověď).**
- Nejsou normální (1 odpověď).
- Jsou to cikáni, které nemá ráda, protože ze sebe dělají chudáky. A mají se tu přitom nejlépe (1 odpověď).
- Ve skupinách si dovolují (1 odpověď).

- Jsou to zakomplexovaní lidé, kteří se ve skutečnosti stydí za to, jak vypadají, ale nemuseli by. A proto se chovají tak, jak se chovají (nemyslí si, že se tak chovají všichni) (1 odpověď).
- **Mají velký cit pro tradice (1 odpověď).**
- **Mnozí lidé k nim mají předsudky a chovají se k nim hnusně, pak se i oni nechovají dobře (1 odpověď).**
- Stěžují si na diskriminaci (1 odpověď).
- Dělají ze sebe chudáky, jsou to ti, kterým se ubližuje (1 odpověď).
- Nadávají na bílé (1 odpověď).
- Jsou jiní, z jiné galaxie (1 odpověď).
- Jsou nevychovaní (1 odpověď).
- Ničí trolejbusy, autobusy a zastávky, vyhání děti z hřiště (1 odpověď).
- Jsou mu ukradení, nebere je jako zvláštní skupinu. **Někteří jsou milí**, někteří se jen flákají - stejně jako bílí. Mají často jen základní vzdělání (1 odpověď).
- **Mají úplně odlišnou mentalitu. Je potřeba si na některé více zvyknout, ale spousta jich je určitě v pohodě (1 odpověď).**
- Jsou to chudí lidé (1 odpověď).
- Štvou ho (1 odpověď).
- **Ne všichni kradou. A když kradou - tak proto, že nemají co jíst a nikdo je nechce zaměstnat (1 odpověď).**
- Nechce Romy diskriminovat, ale většina z nich se chová jako prasata. Kdyby víc pracovali a tolik nepili, mohli by celkem dobře splynout s českým obyvatelstvem (1 odpověď).
- Nepřízpůsobivý (1 odpověď).
- Dělí je do dvou skupin – **1. skupina jsou Romové pracovití, poctiví a slušní** a 2. skupina jsou zloději, nevychovaní a urážliví (1 odpověď).
- **Myslí si, že někteří jsou vzdělaný**, ale někteří se jenom potulují po ulicích (1 odpověď).
- Myslí si, že by se k nám měli chovat jinak, my jim všechno zařizujeme a oni nás napadají a mlátí (ne všichni) (1 odpověď).

- **Romové nejsou špatní**, ale rodiče je moc dobře nevychovávali – jsou vulgární (1 odpověď).
- Myslí si, že by se mohli klidnit (1 odpověď).
- Myslí si, že by se měli vrátit z ČR zpět na Slovensku. Pro něj je to nepřátelský národ plný násilí a zločinu (1 odpověď).
- Jsou špatní (1 odpověď).
- **Když neškodí, tak jí nevadí. Uvítala by stejný přístup ve všem (1 odpověď).**
- Myslí si, že tady nemají co dělat. Měli by být ve své rodné zemi (1 odpověď).

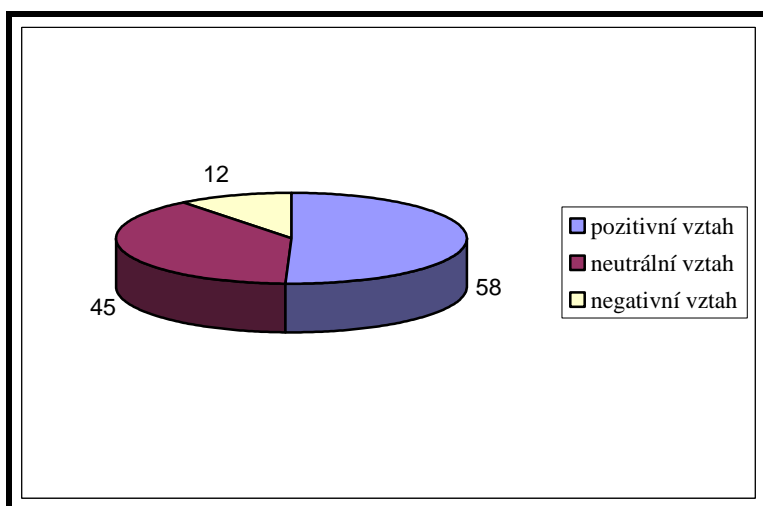
Tučně jsou vyznačeny ty odpovědi, kde respondenti vyjádřili svůj pozitivní vztah k romské menšině.

2. Jaký k nim máš vztah? (odpovědi dotázaných studentů)

- a) neutrální vztah – **58 odpovědí**
- b) negativní vztah – **45 odpovědí**
- c) pozitivní vztah – **12 odpovědí**

Graf 12: Jaký k nim máš vztah? (v absolutních číslech)

(k otázce č. 2)

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo 12 respondentů, že k Romům má pozitivní vztah, což je zaokrouhleně **10,4%** ze všech odpovědí. Neutrální vztah k nim zaujímá 58 dotázaných, což odpovídá zaokrouhleně na **50,4%**. Negativní vztah k Romům má 45 dotázaných studentů, což je zaokrouhleně **39,1%**.

(Přičemž: 115 odpovědí je 100%.)

3. Proč k nim máš pozitivní vztah? (odpovědi dotázaných studentů)

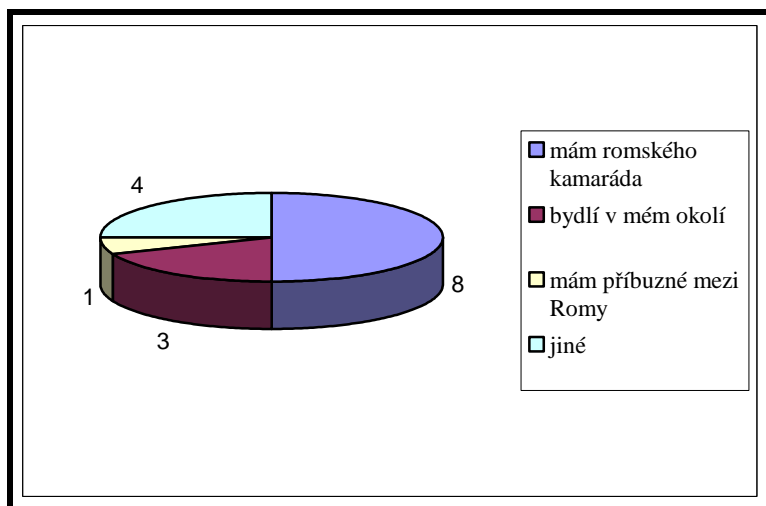
V této otázce vybíralo 12 studentů více odpovědí.

- a) mám romského kamaráda - **8 odpovědí**
- b) bydlí v mém okolí - **3 odpovědi**
- c) mám příbuzné mezi Romy - **1 odpověď**
- d) jiné, uveď, prosím, které - **4 odpovědi**

Celkem na třetí otázku bylo uvedeno 16 odpovědí.

Graf 13: Proč k nim máš pozitivní vztah? (v absolutních číslech)

(k otázce č. 3)

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku 8 studentů odpovědělo, že má romského kamaráda, což je zaokrouhleně **50%** ze všech odpovědí. Tři žáci odpověděli, že bydlí v jejich okolí, což

je zaokrouhleně **18,8%**. Jeden student odpověděl, že má příbuzné mezi Romy, což odpovídá zaokrouhleně na **6,3%**. A 4 studenti odpověděli na odpověď jiné, což je zaokrouhleně **25%**. První student napsal, že má k Romům pozitivní vztah, protože jeho přítel vede Komunitní centrum Lentilky na Kosově v Jihlavě. Další student uvedl, že jeho rodiče s Romy pracují a nejsou takoví, jak se říká. Třetí student napsal, že mu Romové nevadí. A čtvrtý respondent odpověděl, že mu nevadí, když nic nedělají. Má pár kamarádů (ne moc dobrých), ale když se s nimi potká, promluví si s nimi.

(Přičemž: 16 odpovědí je 100%.)

4. Proč k nim máš negativní vztah? (odpovědi dotázaných studentů)

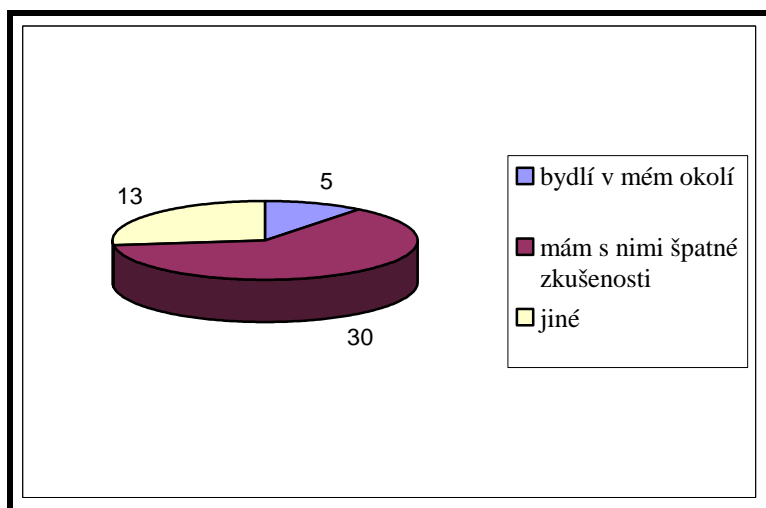
V této otázce vybíralo 45 studentů více odpovědí.

- a) bydlí v mém okolí - **5 odpovědí**
- b) mám s nimi špatné zkušenosti - **30 odpovědí**
- c) jiné, uveď, prosím, které - **13 odpovědí**

Celkem na čtvrtou otázku bylo uvedeno 48 odpovědí.

Graf 14: Proč k nim máš negativní vztah? (v absolutních číslech)

(k otázce č. 4)

Zdroj: vlastní výzkum

Na 4 otázku odpovědělo 5 studentů, že k Romům má negativní vztah, protože bydlí v jejich okolí, což odpovídá zaokrouhleně na **10,4%** ze všech odpovědí. 30 studentů odpovědělo, že má s nimi špatné zkušenosti, což je **62,5%**. Na odpověď jiné bylo 13 odpovědí, což je zaokrouhleně **27,1%**.

Studenti napsali, že Romové:

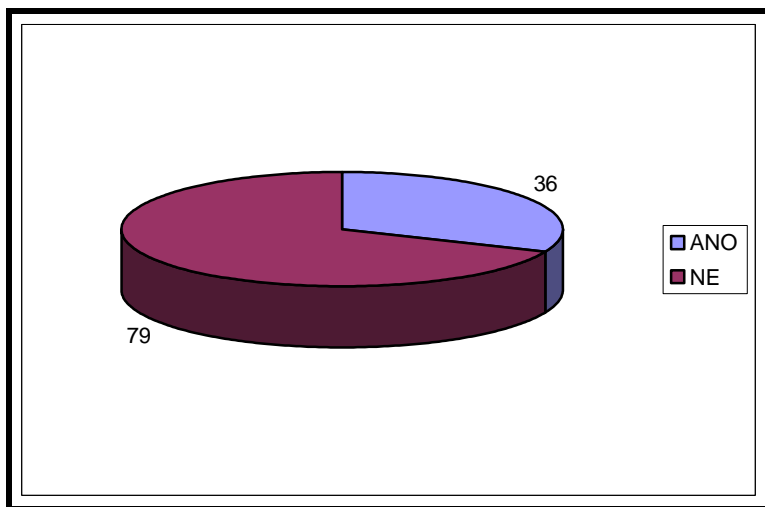
- Provokují a kradou (1 odpověď).
 - Jsou nepříjemní, měli by se chovat lépe. Někdy i smrdí (1 odpověď).
 - Vyhrožovali mu (1 odpověď).
 - Zaútočili na mnoho studentových kamarádů (1 odpověď).
 - Jsou nepříjemní a vůbec studentovi nejsou sympatičtí (1 odpověď).
 - Smrdí (1 odpověď).
 - Chovají se špatně (1 odpověď).
 - Chovají se tak, jak se chovají (nedá se s nimi nic dělat) (1 odpověď).
 - Zmlátili studentčina přítele - bezdůvodně, nechtěl jim dát cigaretu, protože nekouří (1 odpověď).
 - Nemá je v lásce (1 odpověď).
 - Chovají se jako „prasata“ (1 odpověď).
 - Jiné (1 odpověď).
 - Slyšela z vyprávění (1 odpověď).
- (Přičemž: 48 odpovědí je 100%.)

5. Máš nějakého kamaráda mezi Romy? (odpovědi dotázaných studentů)

- a) ANO – **36 odpovědí**
- b) NE – **79 odpovědí**

Graf 15: Proč k nim máš negativní vztah? (v absolutních číslech)

(k otázce č. 5)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 115 studentů má romského kamaráda **36**, což je zaokrouhleně **31,3%** a žádného romského kamaráda má **79** dotázaných studentů, což odpovídá zaokrouhleně na **68,7%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 115 odpovědí je 100%.)

6. Pokud ano – co na to říkají tvoji kamarádi a rodina?

(odpovědi dotázaných studentů)

Na tuto otázku odpovědělo z 36 studentů **9**, že na to jejich kamarádi a rodiče neříkají nic. **5** studentů odpovědělo, že jim to nevadí. **3** dotázaní napsali, že rodičům a kamarádům je to jedno. **1** student napsal, že rodiče na to neříkají nic a že kamarádka chodí do kostela a je normální. A další student napsal, že jim to trochu vadí.

Ostatní studenti odpověděli takto:

- Studentčina kamarádka je hodná. Tak má dovoleno se s ní kamarádit (1 odpověď).
- Chodila s kamarádkou do třídy a tak to je normální, nic studentce na to rodiče neříkají (1 odpověď).

- Je jim to jedno. A když se jim to nebude zdát, tak se jim to pokusí vysvětlit, jsou to stejní lidé - pouze s jinou pletí (1 odpověď).
- Nevadí jim. Je i jejich kamarád. Liší se od Romů a mohl by jít příkladem mnohým z nás (1 odpověď).
- Není tak černý (1 odpověď).
- Znají ho. Ví, že je slušně vychovaný (1 odpověď).
- Má pouze 2 romské kamarády, protože jsou jediný, kteří se chtějí začlenit (1 odpověď).
- Rodině a kamarádům je to jedno, je pro multikulturní soužití (1 odpověď).
- **Někteří kamarádi je vnímají jako zloděje.** Rodiče je uznávají, protože je znají a neodsuzují každého podle toho, jak vypadá (1 odpověď).
- Kamarádi se s ním baví také, ale rodiče ji upozorňují na to, aby si dávala trošku pozor, protože nikdy nikdo neví (1 odpověď).
- Plně ho respektují, jelikož se chová lépe, než někteří běloši, chodí k nim, často se navštěvují (1 odpověď).
- Je mu jedno, co na to říkají, pokud je to dobrý přítel a může mu věřit, tak se na názor neptá (1 odpověď).
- Někteří si s ním rozumí, někteří ne (1 odpověď).
- Kamarádi na to neříkají nic, protože se s romskou kamarádkou taky kamarádí. Mají ji všichni moc rádi a berou ji takovou, jaká je. Vůbec se nechová jako nějaká cikánka. A rodina to bere různě. Jak kdo. Ale spíš dobře, protože všichni ví, že je to slušná rodina (1 odpověď).
- Zná je jako spolužáky, na názor rodičů se neptá. Ať si myslí, co chtějí, záleží jen na něm s kým se baví (1 odpověď).
- **Zprvu rodiče nebyli nadšeni,** ale když je blíže poznali, změnili názor (1 odpověď).
- Neví, nezkoumá jejich názor, je jeho věc s kým se baví (1 odpověď).

Tučně jsou vyjádřeny ty odpovědi, kde rodina a kamarádi mají negativní postoj vůči Romům.

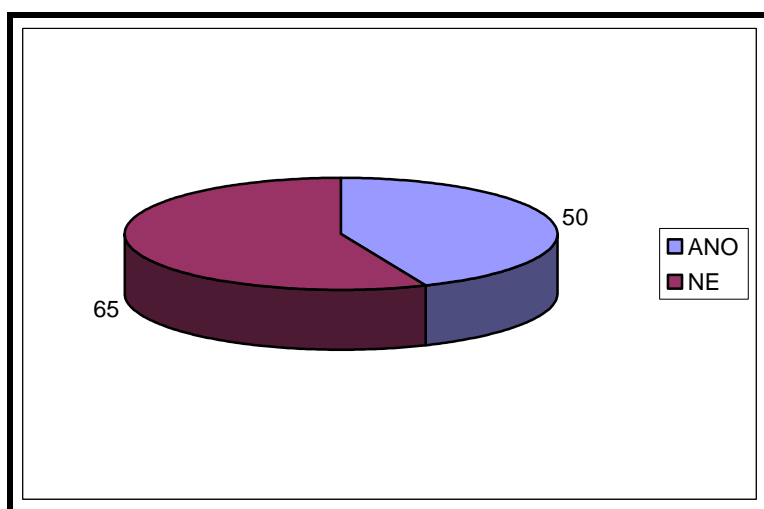
7. Bydlí v tvém okolí Romové? (odpovědi dotázaných studentů)

a) ANO – **50** odpovědí

b) NE – **65** odpovědí

Graf 16: Bydlí v tvém okolí Romové? (v absolutních číslech)

(k otázce č. 7)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 115 dotázaných odpovědělo **50** respondentů, že v jejich okolí bydlí Romové, což je zaokrouhleně **43,5%** a **65** studentů odpovědělo, že v okolí nebydlí žádní Romové, což odpovídá zaokrouhleně na **56,5%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 115 odpovědí je 100%.)

8. Pokud ano – jak se chovají? (odpovědi dotázaných studentů)

V této otázce uvedli respondenti více odpovědí. Na otázku, jak se chovají Romové, kteří bydlí v jejich okolí odpovědělo 50 respondentů takto:

- Chovají se hlučně, pokřikují po sobě (13 odpovědí).
- **Jsou slušní a v pohodě, jsou hodní (9 odpovědí).**

- Chovají se strašně (8 odpovědí).
- Chovají se neslušně, vulgárně (5 odpovědí).
- Dělalí nepořádek (4 odpovědi).
- Dovolují si (4 odpovědi).
- Kradou (3 odpovědi).
- Ublížíjí ostatním (2 odpovědi).
- Vyhrožují (2 odpovědi).
- Ničí domy (2 odpovědi).
- Nevšímají si jich (2 odpovědi).
- Nijak (2 odpovědi).
- **Jak kdy, ale jde to (2 odpovědi).**
- **Docela normálně (2 odpovědi).**
- Otravují ostatní (1 odpověď).
- Docela špatně (1 odpověď).
- Nerespektují okolí kolem sebe (1 odpověď).
- Nejsou zrovna přívětiví (1 odpověď).
- Kopou do aut (1 odpověď).
- Vyhledávají rvačky (1 odpověď).
- Pokud jsou s matkou, chovají se vcelku slušně, když jsou sami pokřikují na lidi (1 odpověď).
- **Neví o nich (1 odpověď).**
- Nemá je rád (1 odpověď).
- **Je to jiná kultura, jinak se nějak špatně nechovají (1 odpověď).**
- **Podle toho, jak se k nim chovají ostatní. Když se k nim člověk chová jako k normálnímu člověku, tak se tak chovají také. A když se jim nadává, tak to dělají taky, ale většinou jsou slušní a mnohdy lepší než kdokoliv jiný (1 odpověď).**
- Synové jsou velice vulgární, perou se s ostatními, matka nepracuje a je v invalidním důchodu, není příjemná (1 odpověď).
- Chovají se jako „prasata“ (1 odpověď).

- **Nemá s nimi žádné problémy, nijak se o ně nezajímá, spíš je ignoruje. Neviděla, že by se chovali špatně (1 odpověď).**
- Dělají strašný hluk, nadávají lidem bitím a lidé v okolí nemohou pořádně spát, protože mají strašně dlouho puštěnou nahlas hudbu a otevřená okna (1 odpověď).
- Chovají se agresivně (1 odpověď).

Tučně jsou vyznačeny odpovědi respondentů, které vyjadřují klidné chování Romů v blízkosti jejich bydliště.

9. Znáš nějaké zařízení v Jihlavě, které se věnuje Romům?

(odpovědi dotázaných studentů)

Tabulka 6: Znáš nějaké zařízení v Jihlavě, které se věnuje Romům?

Zařízení	Počet odpovědí
Neví	99
Oblastní charita Jihlava – Romské centrum	7
KC Lentilky	3
Služby města Jihlavy	2
Policie ČR	1
Odbor sociálních věcí	1
Dřevomlýnská škola	1
Dětský domov	1

Na otázku, zda respondenti znají nějaké zařízení, které se věnuje Romům, odpovědělo – nevím 99 studentů, 7 dotázaných napsalo Oblastní charitu Jihlava, 3 studenti odpověděli KC Lentilky, 2 respondenti odpověděli Služby města Jihlavy a po 1 odpovědi bylo uvedeno u Policie ČR, Odbor sociálních věcí, Dřevomlýnská škola a Dětský domov.

10. Chtěl by si s nimi trávit svůj volný čas – např. při integračních akcích?

(odpovědi dotázaných studentů)

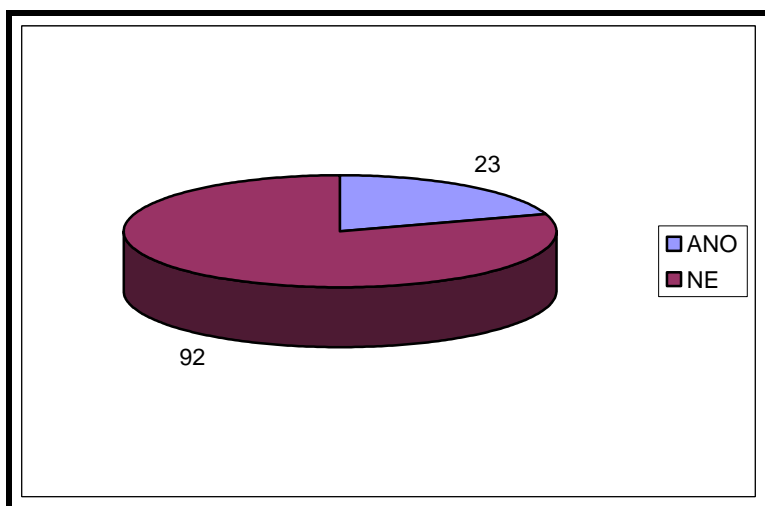
a) ANO – **23 odpovědí**

b) NE – **92 odpovědí**

Graf 17: Chtěl by si s nimi trávit svůj volný čas – např. při integračních akcích?

(v absolutních číslech)

(k otázce č. 10)

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 115 respondentů by svůj volný čas chtělo trávit s Romy **23** studentů, což je **20%** a nechtělo **92** studentů, což odpovídá **80%** ze všech odpovědí.

(Přičemž: 115 odpovědí je 100%.)

11. Pokud ano – proč? (odpovědi dotázaných studentů)

23 studentů odpovědělo takto:

- Je to jedno, české nebo jiné dítě, záleží na tom, jak se chová (3 odpovědi).
- Jsou to úplně normální lidé (2 odpovědi).
- Dozvědět se víc o jejich kultuře, původu (2 odpovědi).

- Má k nim kladný vztah (1 odpověď).
- Nevadilo by jí to, kdyby byli normální (1 odpověď).
- Vzájemné poznání prospěje všem (1 odpověď).
- Pokud by nebyli nějak agresivní a zlý - tak proč ne (1 odpověď).
- Nevadilo by to, nerozděluje kamarády podle národnosti (1 odpověď).
- Určitě by to pomohlo ke zlepšení vztahů mezi Čechy a Romy (1 odpověď).
- Jsou to jen lidé, když budou pohodoví, tak proč ne. Není rasista a rozhodně je proti, když někdo odsuzuje jinou rasu než je on, každý je nějaký (1 odpověď).
- Chtěla by vědět, jestli jsou opravdu všichni takový jako ty, které zná (1 odpověď).
- Chtěla by je opravdu poznat, jak se jinak chovají (1 odpověď).
- Nevadí mu (1 odpověď).
- Více je poznat (1 odpověď).
- Je to občas sranda se s nimi bavit (1 odpověď).
- A proč ne (1 odpověď).
- Mohou se mezi nimi najít dobří Romové, ale záleží na vlivu okolí, měli by dostat šanci (1 odpověď).
- Jsou to úplně normální lidi.
- Je lepší se s někým seznámit osobně, než si o něm udělat obrázek kvůli chování ostatních Romů (1 odpověď).

4.2. Výsledky řízeného rozhovoru s dětmi v Romském centru.

Děti z Romského centra v Jihlavě – výzkumný soubor

Renata - navštěvuje Základní školu Jihlava, Jungmannova 6 (praktická škola)

- třída 3. B

- 10 let (některé otázky nebyly odpovězeny)

Valerie - navštěvuje Základní školu Křesťanskou

- třída 2. A

- 9 let

Diana - navštěvuje Základní školu Křížovou

- třída 5. A

- 12 let

Edita („Nána“) - navštěvuje Základní školu Havlíčkovu

- třída 5. B

- 12 let

Bára - navštěvuje Základní školu Křesťanskou

- třída 5. A

- 12 let

Adriana („Áďa“) - navštěvuje Základní školu Křížovou

- třída 4. A

- 10 let

Sabina - navštěvuje Základní školu Křesťanskou

- třída 1. A

- 7 a ½ let

Míša - navštěvuje Základní školu Jihlava, Jungmannova 6

- třída 5. A

- 12 let (1 otázka nezodpovězena)

Andrea - navštěvuje Základní školu Jihlava, Jungmannova 6

- třída 4. B

- 10 let (1 otázka nezodpovězena)

Gábin - navštěvuje Základní školu Křesťanskou

- třída 3. A

- 9 a ½ let

Otázky

1. Jak dlouho chodíš do Romského centra? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Chodím sem od 3 nebo 4 let.

Valerie: Od 6 let.

Diana: Od 6 let. Pak jsem přestala na 1 rok chodit (kvůli operaci kyčlí) a po uzdravení jsem začala zase chodit.

Nána: Chodím sem od 5 let.

Bára: Od 2 let

Áďa: Odmalička, od 3 let.

Sabina: Od 6 let.

Míša: Od 9 let.

Andrea: Od 9 let.

Gábin: Chodil jsem do školky (Klubíčka), od 5 let.

2. Jak si se o něm dozvěděl/a? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Od tety Lucky, chodila do centra a taťka se jí ptal, kam pořád chodí a ať mě vezme taky s sebou.

Valerie: Mamka hledala školku, kam bych mohla chodit. Nahlásila mě do Klubíčka.

Diana: Od tety Žanety, která pracovala v centru.

Nána: Sestra mi to řekla, chodila do starý klubovny.

Bára: Od sester a od bratrů.

Áďa: Moje sestra chodila do charity a tak jsem začala chodit s ní.

Sabina: Od Valerie.

Míša: Sestra Erika.

Andrea: Sestra Dana mě sem vzala a ukazovala mi, jak mám sem chodit. A pak jsem chodila sama.

Gábin: Od kamaráda.

3. Kdo tě do centra přivedl? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Teta Lucka.

Valerie: Mamka – do Klubíčka.

Diana: Teta Žaneta, bavilo mě to tu.

Nána: Sestra.

Bára: Se sourozenci.

Áďa: Sestra Jana.

Sabina: Valerie a Míša (bratr).

Míša: Sestra.

Andrea: Sestra Dana.

Gábin: Mamka.

4. Co jsi dělal/a před tím, než si začal/a chodit od centra?

(odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Byla jsem doma.

Valerie: Byla jsem venku s tatškou. Chodili jsme do koutku u hradeb, do ZOO, do Vodního ráje. Byli jsme v Praze na Matějské pouti.

Diana: Spíš jsem chodila s rodiči na procházky.

Nána: Hrála jsem si na pískovišti, jezdila jsem na kole (naučila jsem se sama jezdit).

Bára: Nevím, batolila jsem se.

Áďa: Chodila jsem se sestrou a se sestrou svého kamaráda Martina ven.

Sabina: Nebydlela jsem v Jihlavě. Byla jsem u babičky a chodila se psem.

Míša: Byla jsem doma, chodila jsem ven a na návštěvy k sestřenici.

Andrea: Ze školy jsem šla domů, pak jsem šla za Michalou a někdy jsem u ní přespávala.

Gábin: Nepamatuju si - procházky v parku.

5. Proč chodíš do centra? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Protože mě to tu baví. Nechci být „flákačka“.

Valerie: Protože se mi tu líbí. Můžu tu něco dělat.

Diana: Baví mě to tu. Učím se tu, píšu si úlohy (rodiče úlohám nerozumí), vyrábím si.

Nána: Protože mě to tu baví – tancování, uklízení, vaření.

Bára: Protože to tu mám ráda.

Áďa: Protože mě to tu baví, jsem na holky zvyklá. Je to můj druhý domov.

Sabina: Protože mě to tu moc baví.

Míša: Protože jsou tu asistentky, baví mě to tu.

Andrea: Protože mě to centrum baví – počítače, zkoušky tancování, fotbálek, ping pong.

Gábin: Mě to tu baví, hraju fotbal.

6. Jak často sem chodíš? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Každý den od 1 do půl 5 nebo 5 hodiny, pak pro mě přijde mamka.

Valerie: Každý den od 1 do 5, pak pro mě přijde mamka.

Diana: Skoro každý den od půl 2 do 5. Pak jdu ještě ven před barák do 7 nebo do 8 a pak se učím (když bych se učila odpoledne, do rána bych to zapomněla).

Nána: Každý den od 2 do 5 hodin.

Bára: Každý den od 1 do 5, v pátek od 12 do 4.

Áďa: Každý den od 1 do 5.

Sabina: Každý den.

Míša: Celý týden - od pondělí do pátku.

Andrea: Celý týden - od pondělí do pátku, hned po škole.

Gábin: Jak kdy.

7. Co zde nejradši děláš? Co tě nejvíce baví? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Tanec (příprava na soutěž s Áďou).

Valerie: Baví mě omalovávání, vyrábění (např. srdíčka na Valentýna), počítače (hra Mario), výlety. Ráda jezdím autobusem, vlakem a tramvají. A ráda tancuju.

Diana: Tancování, vyrábění a vaření.

Nána: Vaření a uklízení.

Bára: Povídám si s tetou Ingritou, vaření, výtvarka.

Áďa: Tancovat, potom kreslit, vařit, uklízet, chodit na výlety (do Rohozný, do Jizerek).

Sabina: Učit se tancovat, vyrábět, dělat úkoly, vařit.

Míša: Hraju fotbálek, tancuju, hraju si na počítači, kreslím, vyrábím, poslouchám muziku, pletu náramky.

Andrea: Tancování a televize.

Gábin: Fotbal, omalovávám si, hraju si na počítači.

8. Naučil/a si se zde něco nového?

Renata: Vyrábět různé věci, vařit a jezdit na koni. Chodíme na Sasov, musíme koně hřebelcovat a kydat jim hnůj. Teď tam nechodíme - až bude teplo.

Valerie: Angličtinu, německou písničku (od Christl – dobrovolnice), psát, písmenka, uklízet a vařit.

Diana: Naučila jsem se vyrábět a vařit. Doma mi dříve říkali, že neumím vařit. A teď se mě babička ptá, jaký mám nápad na vaření.

Nána: Vařit.

Bára: Všechno možné – hrát hry na počítači.

Áďa: Vařit, vyrábět věci, jezdit na koni.

Sabina: Hrát na počítači, vařit, jezdit na kole, houpat se.

Míša: Plést náramky, fotbálek, tancovat.

Andrea: Vyrábět, tancovat, hrát fotbálek, ping pong, hrát na počítači.

Gábin: Basketbal, hrát na počítači, číst, psát.

9. Našel/našla si zde nové kamarády? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: No našla, hodně. Celou charitu.

Valerie: Markétu, Daniela, Ondru, Terezku, Dominika, Juraje.

Diana: Ano, 5 nebo 6 v mém věku.

Nána: Ano, hodně.

Bára: To je jasný, hodně.

Áďa: Všechny jsem znala, neznala jsem Andreu.

Sabina: Kamarádky, s klukama se nekamarádím.

Míša: Trošku.

Andrea: Nějaký kamarády – Kája, Roman, Tomáš, Martin, Robin, Pepa, Románek.

Gábin: Mám tu starý kamarády.

10. Souhlasí s tím rodiče, aby si chodil/a do centra? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Ano.

Valerie: Ano.

Diana: Ano.

Nána: Ano, mají klid.

Bára: Ano.

Adriana: Ano, je jim to jedno. Mají ode mě klid.

Sabina: Ano.

Míša: Ano.

Andrea: Mamka je ráda, když jsem jdu. Souhlasí s tím.

Gábin: Ano.

11. Co by sis přál/a, aby v centru ještě bylo? Co by si chtěl/a změnit?

(odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Nezměnila bych nic. Líbí se mi tu.

Valerie: Účastnit se Miss Roma, aby tu bylo víc počítačů, vymalovaný zdi s princem a královnou a výzdoba.

Diana: Neměnila bych nic. Ale ráda bych tu měla keramiku, která tu byla dřív.

Nána: Keramiku.

Bára: Keramiku, jezdit na kole, dílnu (výrobky ze dřeva).

Áďa: Více CD – hip hop, aby tu byla zpátky teta Žaneta.

Sabina: Nevím.

Míša: Nic.

Andrea: Partu kluků.

Gábin: Chybí mi tu tělocvičny. Když jdou holky tancovat, musíme jít pryč a nemůžeme hrát fotbal.

RODINA A ŠKOLA

1. Kolik máš sourozenců? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Mám 3 sourozence - 2 holky (dvojčata) a 1 kluka (nejstarší).

Valerie: Dvě sestry a jedno je v bříšku, asi to bude holka.

Diana: Mám bratra Tonda, říkají mu „Nick“. Mamka ho chtěla dát po narození pryč, ale rozmyslela si to.

Nána: Šest – 3 holky a 3 kluky. Já jsem čtvrtá v pořadí.

Bára: 5 sourozenců – 3 holky, 2 kluky a 1 nevlastní sestru.

Áďa: Mám 4 sourozence (3 holky, 1 kluk), jsem nejmladší.

Sabina: Mám 2 sestry a 1 bratra.

Míša: 3 (2 kluci, 1 holka).

Andrea: 3 holky.

Gábin: 2 bratry.

2. Chodí s tebou do centra i sourozenci? Co zde dělají? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Ano, hrají si.

Valerie: Chodí obě sestry. Mamka s taťkou si pro nás chodí.

Diana: Chodí s Igorem (zaměstnanec Romského centra) hrát fotbal a floorball.

Nána: Gábina – jen někdy.

Bára: Chodí se mnou Kája, občas sestry. Honza je tu pořád na počítačích.

Áďa: Chodila sem Jana, vyučila se tady švadlenou. Teď sem chodí bratr Luboš – bývá

na počítači a zpívá. Chodí sem jedné sestry dcera Alice a druhé sestry syn Tomášek, je mu 1 rok.

Sabina: Chodí sem Míša. Hraje fotbal a na počítači hry. Ketina má ráda pohádky.

Míša: Patrik - hraje na počítači hry. Erika - tancuje, hraje fotbálek. Roman - pouští si hudbu.

Andrea: Dana - hraje fotbálek, poslouchá písničky, tancuje, hraje ráda ping pong.

Gábin: Bratr Roman - hraje na počítači, hru Člověče nezlob se, dívá se na pohádky.

3. Bydlíš s rodiči nebo s babičkou a dědou? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: S rodiči.

Valerie: S rodiči.

Diana: Bydlím s rodiči.

Nána: S rodiči.

Bára: Ano, s rodiči.

Áďa: S rodiči.

Sabina: S rodiči.

Míša: Bydlím s mamkou, táta odešel.

Andrea: S mamkou.

Gábin: S babičkou a dědou.

4. Navštěvují tě rodiče?

Gábin: Ano. Já je taky navštěvuji (bráškové bydlí s mamkou).

5. Jaké je vzdělání tvých rodičů? (odpovědi dotázaných dětí)

Valerie: Mamka a taťka mají zvláštní školu.

Diana: Mamka má zvláštní školu a taťka je vyučený zedník.

Nána: Taťka se učil na učilišti zedníkem a mamka má základní školu.

Bára: Mamka je vyučená švadlena a taťka je vyučený řezník.

Áďa: Mamka je vyučená prodavačka a taťka je vyučený kuchař – číšník.

Sabina: Mamka vyučená prodavačka, taťka nevím.

Míša: Mamka je vyučená švadlena a taťka nevím.

Andrea: Mamka je vyučená švadlena. Taťka je nevyučený.

Gábin: Mamka je vyučená a taťka nevím.

6. Co dělají rodiče během dne? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Mamka nepracuje, je s dvojčaty doma a hledá si práci. Taťka zprostředkovává práci.

Valerie: Mamka je doma, čeká miminko. Doma vaří a uklízí.

Diana: Mamka je doma a taťka pracuje – kopáčské práce.

Nána: Mamka je doma a taťka je zedník.

Bára: Mamka peče v cukrárně a taťka pracuje v Kronospanu. Píší s námi úlohy, každý den si povídáme.

Áďa: Taťka chodí od 4 do práce, je popelář. Mamka uklízí na městě. Jana a Alena bydlí na Hawaii a mají děti, nepracují. Brácha pracuje jako kuchař (vyučený kuchař – číšník).

Sabina: Taťka nepracuje, hlídá děti. Mamka je prodavačka.

Míša: Mamka uklízí a vaří, bude pracovat v restauraci v kuchyni. Taťka je ve vazbě.

Andrea: Mamka vaří, uklízí, celý den se kouká na telenovely. Taťka nic nedělá.

Gábin: Mamka je uklizečka, taťka dělal zedníka. Teď nedělá nic, ale chtějí ho vzít do zaměstnání. Babička uklízí a umývá. Děda pracuje na nádraží jako posunovač vlaků.

7. Umíš romsky? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Neumím.

Valerie: Jen slovíčka.

Diana: Slovíčka, rozumím romsky, ale nemluví.

Nána: Umím cikánsky, naučila jsem se to sama.

Bára: To je jasný, umím cikánsky.

Áďa: Ano, umím mluvit i rozumím.

Sabina: Slovíčka.

Míša: Trošku

Andrea: Slova.

Gábin: Slovíčka i mluvit.

8. Mluvíte doma romsky? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Ne, babička mluví romsky.

Valerie: Mluvíme česky. Mamka, taťka, děda a babička mluví romsky.

Diana: S námi rodiče mluví česky, mezi dospělými mluví romsky.

Nána: Mluvíme česky. Mamka s taťkou romsky.

Bára: Taťka s babičkou mluví cikánsky, mamka nemluví, jen rozumí.

Áďa: Ano, sprostě.

Sabina: Mamka a taťka mluví cikánsky, nadávají si cikánsky.

Míša: Trošku, děda s mámou.

Andrea: Já a mamka nemluvíme, jen sestra. Babička taky mluvila, ale umřela.

Gábin: Docela.

9. Víš odkud vaše rodina pochází? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Taťka má rodinu na Slovensku a v Rychnově nad Kněžnou, kde bydlí jeho sestra s bratrem. Mamka je z Jihlavy.

Valerie: Z Jihlavy.

Diana: Z Břeclavi, příbuzný máme na Slovensku.

Nána: Ze Slovenska.

Bára: Příbuzný máme na Slovensku, v Belgii a v Paříži. Rodiče se narodili v ČR.

Áďa: Mamka má rodinu na Slovensku, ale narodila se v Jihlavě. Taťka je z Jihlavy, jeho táta žil v Bulharsku.

Sabina: Taťka je z Kostelce nad Orlicí a mamka z Rychnova nad Orlicí. Na Slovensku nemáme příbuzný.

Míša: Mamka je z Jihlavy, příbuzný máme v Chotěboři. Babička je ze Slovenska.

Andrea: Mamka se narodila v Havlíčkově Brodě. Tetu a babičku mám na Slovensku.

Gábin: Z Jihlavy, příbuzný mám v Brně.

10. Jaký je tvůj zdravotní stav? (odpovědi dotázaných dětí)

Valerie: Bývám nachlazená.

Diana: 5x za rok jsem nachlazená, mám štěkací kašel (když je někde kouř nebo ve vydýchané třídě). Drolily se mi kyčle, proto jsem už byla několikrát na operaci. A bratr má astma.

Nána: 5x až 6x za rok – kašel, rýmu nebo chřipku.

Bára: Občas jsem nachlazená.

Ád'a: Měla jsem 145 omluvených hodin. Měla jsem zápal plic, zánět středního ucha, drátem mi proděravěli nos, brali mi mandle a mívám rýmu a kašel. Operovali mi kýlu, slepé střevo a když jsem byla malá, operovali mě, protože jsem spolkla šňůrku.

Sabina: Jsem často nemocná, mívám angínu, rýmu, kašel, bolení břicha, horečky.

Míša: Ano, angínu a píchali mě do uší.

Andrea: Ne vůbec.

Gábin: 1 až 2x za rok.

11. Kouří se u vás? Pije se ve vaší rodině alkohol? (odpovědi dotázaných dětí)

Valerie: Taťka kouří - 1 krabičku denně.

Diana: U nás kouří každý kromě mě a bratra. Jen když se něco slaví. Nejsou takový, že by si koupili vodku a vypili ji.

Nána: Kouří mamka a taťka - krabičku dohromady. Taťka si dá občas pivo.

Bára: Taťka i mamka, krabičku denně. Kouří na balkóně. Taťka pije při oslavě, při obědě a u fotbalu pivo.

Ád'a: Kouří mamka, taťka a švagr. Taťka pije, když má dobrou náladu, při oslavách a v pátek.

Sabina: Kouří mamka a taťka. Taťka chodí do hospody, pijeme při narozeninách.

Gábin: Kouří mamka, taťka, strejda. Pijeme při oslavách a narozeninách.

12. Stravování. Jak často nakupujete? (odpovědi dotázaných dětí)

Valerie: Ke snídani mám chleba a čaj, ke svačině rohlík a čaj. Obědy mám doma – českou a romskou kuchyni, večeri máme teplou. Chodíme 1 týdně na nákupy a pak dokupujeme.

Diana: Ráno nesnídám, nejsem zvyklá, ale hodně piju. Ke svačině mívám housku a ovoce. Oběd ve škole nemám, doma vaříme česká jídla. K večeri mívám namazaný chleba. Nejradši mám buchty. Když jsou peníze, děláme velké nákupy. Pak dokupujeme co chybí nebo dojde. Hodně kupujeme minerálky.

Nána: Ráno nesnídám, jen piju. Ke svačině mívám velkou bagetu nebo koblížky, buchty, housky, loupáčky a chleba. Oběd mám doma, vaříme i romskou kuchyni – například fazole s rezelkama. K večeri děláme palačinky nebo buchtičky (žádné polotovary). Když máme peníze, jdeme na velké nákupy. Každý den kupujeme, co potřebujeme.

Bára: Snídám bábovku, chleba, čaj, kakao, kapučíno. Ke svačině mám chleba a ovoce (nesnáším okurky). Na oběd teď chodím do školy. Večer máme teplé večeře, vaříme i romskou kuchyni. Nakupujeme v sobotu.

Ád'a: Nesnídám. K svačině mám 3 rohlíky a limonádu. Obědy mám doma, vaříme českou i romskou kuchyni. Nejlepší jsou halušky, langoše, bartošulanky (bramborové placky). Večeře máme podle nálady mamky - teplé nebo studené, studené si dělá každý sám. Nákupy děláme každý den. Když má máma více peněz, tak jdeme na velký nákup.

Sabina: Snídám rohlík, svačím pudinkový rohlík, čaj a ovoce. Obědy mám ve škole. Doma vaříme českou kuchyni. Večer máme teplé jídlo. Chodíme na velké nákupy do Tesca, 1 týdně.

Míša: Snídám Bebe a mléko, ke svačině mám rohlík, salám a jablko. Oběd mám doma, vaříme cikánskou i českou kuchyni. Večeri máme teplou i studenou. Na nákupy chodíme 1 až 2x týdně v pondělí a ve středu.

Andrea: K snídani mám loupák, jogurt a mléko, ke svačině pšeničný rohlíky, čaj, ve škole si kupuju tyčinku. Oběd mám doma, vaříme romskou kuchyni. Večeri máme teplou. Na nákup chodíme 1,2 x týdně.

Gábin: Snídám rohlík, ke svačině mám buchty a pití. Oběd mám doma - českou kuchyni. Večeři máme studenou i teplou. Chutná mi bramborová kaše a řízek, květák a brokolice. Nakupovat chodíme do Tesca nebo Alberta každý den.

13. V jak velkém bytě bydlíte? Kolik vás tam bydlí? (odpovědi dotázaných dětí)

Valerie: 2+1, je nás tam 6.

Diana: V bytě 2+1. Bydlíme tam 4 a dočasně u nás bydlí teta + manžel a dcera.

Nána: Bydlíme v 1+1, je nás tam 7.

Bára: Bydlíme v 5+1, bydlí nás tam 10.

Áďa: V 2+1, je nás 6.

Sabina: 1+1, bydlí nás tam 6.

Míša: 2+1, je nás tam 6.

Andrea: 1+1, jsme tam 4.

Gábin: 2+1, jsme 3.

14. Jaké předměty tě ve škole baví? Co máš ve škole rád/a?

(odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Baví mě psaní, matematika, tělocvik, hudebka a řečovka.

Valerie: Matematiku, prvouku, češtinu a angličtinu.

Diana: Matematiku, pracovky a výtvarku.

Nána: Matematiku a výtvarku.

Bára: Tělocvik a pracovky.

Áďa: Tělocvik, pracovky, čtení, výtvarnou výchovu.

Sabina: Matematika, prvouka, čtení, výtvarka.

Míša: Matematika, diktáty, přírodověda, tělocvik, výtvarná výchova, počítače, vaření, pěstitelské práce, čtení.

Andrea: Vaření, ráda hraju s klukama fotbal, matematiku, výtvarnou výchovu, pracovní vyučování, hudebku, čtení, geometrii, přírodovědu a vlastivědu.

Gábin: Tělocvik, matematika, počítače.

15. Co bys chtěl/a v budoucnu dělat? (odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Kadeřnici. Po škole půjdu na kuchaře – číšníka a pak na kadeřnici. Koupím si salón.

Valerie: Mluvit anglicky a být prodavačkou v Albertu.

Diana: Kuchaře - číšníka, ale spíš číšníka.

Nána: Kuchaře – číšníka nebo kadeřnici.

Bára: Chtěla bych být módní návrhářkou, po střední bych chtěla jít na vysokou.

Áďa: Chtěla bych být prodavačkou nebo číšníkem a kuchařkou nebo učitelkou (ale to nevyjde, protože mám hodně pěttek) nebo kadeřnicí a kosmetičkou.

Sabina: Učitelkou.

Míša: Cukrářkou.

Andrea: Chtěla bych být prodavačkou. Když se mi to nesplní, tak budu malířkou.

Gábin: Fotbalistou, hokejistou, basketbalistou nebo DJ.

16. Máš kamarády mezi českými dětmi? Jak se k tobě chovají?

(odpovědi dotázaných dětí)

Renata: Ano. Nedělám mezi nimi rozdíly.

Valerie: Ano.

Diana: Mám české kamarády, vycházím s nimi dobře. Ve škole se s nimi někdy objeví spory.

Nána: Ano, vycházím s nimi dobře.

Bára: Ano, hodně. Navštěvujeme se.

Áďa: Mám. Ostatní mi nadávají do Romů.

Sabina: Ano, mám.

Míša: Ano, vycházíme dobře.

Andrea: Ne, mám kamarády jen Romy.

Gábin: Ano, vycházíme dobře.

5. Diskuse

5.1. Diskuze ke kvantitativnímu dotazníku

V této diplomové práci byla zvolena metoda dotazování.

První hypotéza diplomové práce zní: „*Vztahy českých dětí k romským dětem na základních a středních školách jsou vstřícnější než dříve.*“ Pro tuto hypotézu byla zvolena technika dotazníku, která byla vyplněna podle identifikačních otázek 119 respondenty z Gymnázia Jana Masaryka (z nižšího stupně gymnázia – 58 studentů a z vyššího stupně gymnázia – 27 studentů) a z Manažerské akademie (34 studentů).

V první části s názvem – Jaké znalosti máš o Romech, mělo být zjištěno, zda dnešní studenti mají nějaké vědomosti o historii Romů a zda znají nějaké známé romské osobnosti. Myslím si, že znalosti romské historie, kultury a zvyků, by změnily přístup českého obyvatelstva k Romům.

V této části dotazníku odpovědělo ze 119 respondentů na všechny otázky 105 studentů.

Domnívám se, že čeští studenti mají poloviční znalosti o historii Romů. Podle celkového vyhodnocení ze všech otázek v první části bylo zaokrouhleně 60,3% správných odpovědí.

Nad 50% hranicí se dostaly otázky s číslem 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10 a 11. Některé otázky týkající se romských koncentračních táborů byly odpovězeny nad 70%. Díky tomu, že tato situace byla několikrát zprostředkována médii. Pod 50% hranicí se dostaly otázky s číslem 1 a 3.

Myslím si, že by nebylo na škodu, kdyby se ve školních učebních osnovách objevila historie, tradice, zvyky Romů ale i dalších etnických menšin. Poznatky o historii by vedly k pochopení jejich života a chování. Díky této diplomové práci jsem navštívila Základní školu Jihlava (Jungmannova 6), kde mi paní učitelka přípravného ročníku řekla, že v učebních osnovách na jejich škole mají i hodiny, kde se zabývají romskou kulturou ale i kulturou dalších etnických skupin, které žijí v naší republice. Snaží se v romských dětech rozvíjet jejich romskou identitu a v ostatních dětech multikulturní soužití.

V druhé části s názvem – Tvé vztahy k romskému obyvatelstvu a k romským dětem, bylo cílem zjistit, zda jsou vztahy mezi českými a romskými dětmi vstřícnější než tomu bylo dříve. Otázky v dotazníku měly zjistit, co si myslí čeští studenti o romském obyvatelstvu, jaký k nim mají studenti vztah, zda mají romské kamarády a bydlí v jejich okolí. A zda studenti znají organizace v Jihlavě, které se věnují Romům.

V této části odpovědělo ze 119 respondentů na všechny otázky 115 dotázaných studentů.

Z výzkumu z první otázky této části vyplývá, že dnešní studenti nemají o Romech valné mínění. Ve většině otázkách se objevily odpovědi typu: jsou agresivní, kradou, nepracují, dělají nepořádek, jsou hluční, žijí ze sociálních dávek, ubližují ostatním, ničí domy atd. (další viz výsledky 2. části dotazníku). Na druhé straně se objevují i odpovědi, že to jsou normální lidé jako my, že ne každý Rom je stejný, někteří jsou dobří a někteří ne. Jedna studentka napsala, že to jsou normální lidé jako my, ale hodně lidí je nesprávně odsuzuje. Nedívá se na to, jestli je někdo bílý nebo černý, ale na to jakou má duši - jak se chová.

Většina respondentů uvedla vlastní zkušenosti ze setkání s Romy, jiní se o jejich chování dozvěděli z vyprávění druhých a ostatní odpovídali z vlastních předsudků, které kolují v naší zemi.

V některých otázkách se respondenti shodují s výzkumem o špatných vlastnostech Romů, ve kterém byli dotázáni respondenti z majority. Nejvíce odpověděli, že ve 27% jsou agresivní a mají kriminální chování a ve 13% mají negativní pracovní návyky (37).

Na druhou otázku odpovědělo 45 respondentů, že má k Romům negativní vztah, což odpovídá 39,1% ze všech odpovědí. Podle tohoto výzkumu vyplývá, že v dnešní společnosti převládají předsudky vůči Romům.

Předsudek znamená zvláštní komplex v podstatě nezdůvodňovaných postojů a stanovisek, které si lidé osvojují docela nenápadně pod vlivem prostředí nebo je převezmou od nějaké „autority“. Jsou to vlastně laciné berličky, s jejichž pomocí lze docela snadno překonávat obtíže, které provázejí formování vlastního názoru na něco, co se poněkud vymyká našemu zaběhnutému vidění okolního světa (61).

Pouze 12 studentů ze 115 odpovědělo, že k nim má pozitivní vztah.

Ze studentů, kteří uvedli, že k Romům mají pozitivní vztah, uvedlo 8, že mají romského kamaráda a 3, že bydlí v jejich okolí. Naopak 30 studentů uvedlo, že má k Romům negativní vztah, protože s nimi mají špatnou zkušenost, což odpovídá 62,5%.

Jak už bylo dříve uvedeno, respondenti odpovídali na tyto otázky z vlastních zkušeností, není proto divu, že k nim většina z nich zaujímá negativní postoj.

Na další otázku uvedlo 115 respondentů, že má romského kamaráda 36, což je 31,3% ze všech odpovědí.

Dále jim byla dána otázka, co na to říkají kamarádi a rodina, že mají romského kamaráda. Většina studentů uvedla, že jim na to rodiče nic neříkají. Nebo že jim to nevadí. Jedna studentka napsala, že se to zprvu rodičům nezamlouvalo, ale když je blíže poznali, změnili názor.

Domnívám se, že když se studenti kamarádí s romskými dětmi, jejich rodina to přijímá, protože se s nimi také setkává. Dělá si na ně vlastní názor a nevěří předsudkům, které jsou v dnešní společnosti.

Na další otázku odpovědělo 50 respondentů, že v jejich okolí bydlí Romové, což je zaokrouhleně 43,5% ze všech odpovědí. Většina studentů odpověděla, že se chovají hlučně, pokřikují po sobě, jsou vulgární, dovolují si, kradou, dělají nepořádek. Naopak 9 studentů odpovědělo, že jsou slušní, hodní a v pohodě.

V další otázce mě zajímalo, zda studenti vědí o nějakém zařízení, které se věnuje Romům. 99 studentů odpovědělo, že žádné neznají. Pouze 7 respondentů uvedlo Romské centrum (Oblastní charita v Jihlavě) a 3 KC Lentilky.

Na konci dotazníku mě zajímalo, zda by studenti chtěli s romskými dětmi trávit svůj volný čas. Pouze 23 studentů odpovědělo, že ano, což odpovídá 20% ze všech odpovědí. Dále odpověděli, že by chtěli poznat jejich kulturu, původ, více je poznat a udělat si o nich vlastní úsudek.

K posouzení 1. hypotézy bylo použito otázek 1 a 2, kde většina studentů uvedla, že si o Romech nic dobrého nemyslí - jsou agresivní, kradou, nepracují, dělají nepořádek, jsou hluční, žijí ze sociálních dávek, ubližují ostatním, ničí domy atd. Na

druhé straně si studenti myslí, že to jsou normální lidé jako my, že ne každý Rom je stejný, někteří jsou dobří a někteří ne. Ale těchto odpovědí bylo málo.

Zajímal mě názor i mé romské kamarádky, která od 4 let žije u českých rodičů, na Romy. Zajímalo mě, jestli ví něco o romské historii. Odpověděla, že Romové pochází z Indie, ale o historii se nezajímá a romský jazyk taky nezná. Z rozhovoru vyplynulo, že jejich společnost nevyhledává, setkává se jen s rodinou svého přítele, který je taky Rom. O Romech si myslí, že jsou někteří burani a někteří normální (další odpovědi viz příloha 3).

Domnívám se, že pokud se romské dítě dostane do české rodiny, má jiné hodnoty a chování než Romové. Žije jako český občan a Romové ho nezajímají.

Hypotéza 1. nebyla respondenty potvrzena. U dnešních studentů nadále přetrvávají předsudky a špatné zkušenosti s Romy, ale objevují se i výjimky, které k Romům necítí zášť a mají mezi nimi i kamarády. A chtějí se s nimi setkávat.

Dle mého názoru cíl byl splněn.

5.2. Diskuze k rozhovoru

Druhá hypotéza zní: *„Děti do romského centra chodí rády, protože svůj volný čas chtějí využít jiným způsobem.“*

V této části výzkumu byly dány řízeným rozhovorem otázky romským dětem, které byly zaměřeny na to, proč chodí do romského centra a co je tam baví.

Z řízeného rozhovoru vyplývá, že většina dotázaných dětí chodí do Romského centra od 5 až 9 let, většinou se o centru dozvěděly od sourozenců, kamarádů a tet. A do centra je poprvé dovedli rodiče nebo sourozenci. Předtím než začaly děti navštěvovat Romské centrum, chodily na procházky a výlety.

Důležitá otázka, podle které byla posouzena hypotéza, byla - proč děti chodí do centra. Na tuto otázku romské děti odpověděly, že **je to v centru baví a líbí se jim tam**. Jedna dívka uvedla, že **nechce být „flákačka“**. A další odpověděla, že **centrum je její druhý domov**. Většina dětí, která odpovídala, chodí do Romského centra pravidelně každý den.

Na otázku, co v centru nejraději dělají, odpověděly, že nejraději tancují, vyrábějí, malují, vaří, hrají na počítači, uklízí, učí se a sportují. Využívají všechny volnočasové aktivity, které jim Romské centrum nabízí.

Na další otázku, zda se zde naučily něco nového, děti uvedly, že se zde naučily vyrábět, vařit, jezdit na koních a na kole, uklízet, psát, číst, angličtinu a němčinu, hrát hry na počítači, tancovat a sportovat.

V centru si také našly nové kamarády. A rodiče s tím souhlasí, aby chodily do centra. Jak jsem se dozvěděla od paní učitelky z přípravné třídy a od dětí z centra, je to většinou proto, že mají od nich klid.

Na poslední otázku - co by si děti přály, aby v centru ještě bylo (co by se mělo v centru změnit), většina dětí odpověděla, že by neměnily nic. Na druhou stranu někteří uvedly, že jim v centru chybí keramika, která v Romském centru dříve probíhala. Dále by chtěly více CD, počítačů a tělocvičen.

Hypotéza 2. byla romskými dětmi v Romském centru potvrzena. Romské děti v Jihlavě chtějí svůj volný čas trávit smysluplněji. Vyplývá to z otázek č. 5 a 6, kde uvedly, že je to v centru baví a líbí se jim tam. Chodí do centra pravidelně každý den od 1 do 5. Jak uvedli pracovníci Romského centra, na některých dětech je vidět zlepšení v chování, ale jak se chovají mimo centrum je otázka (odpovědi pracovníků centra viz příloha 4).

Dle mého názoru byl cíl splněn a stávající hypotéza byla potvrzena.

Další část rozhovoru byla zaměřena na rodinu a školu. Většina dětí má 3 a více sourozenců, někteří z nich chodí také do centra. 9 dětí z 10 bydlí u rodičů, kromě jednoho chlapce, který bydlí s babičkou a dědou (jeho mladší sourozenci bydlí s rodiči).

Na otázku, co dělají rodiče během dne, 5 dětí uvedlo, že jejich matky nepracují (jsou doma). 2 děti odpověděly, že jejich matky uklízí ve městě, 1 pracuje v cukrárně, 1 je uklízečka a 1 je prodavačka. Jejich otcové mají zaměstnání jako kopáč, zedník, dělník, popelář nebo vůbec nepracují. A na otázku, jaké vzdělání mají jejich rodiče, odpověděly, že jsou vyučení nebo mají základní nebo zvláštní školu.

Z těchto odpovědí vyplývá, jak už bylo uvedeno v kapitole Zaměstnanost, že většina dnešních Romů, má nízké vzdělání a k tomu mají i odpovídající zaměstnání.

Také mě zajímalo, čím by chtěly být až vyrostou. Většina dotázaných dětí nemá velké ambice – chtějí být kuchařkou a číšnicí, kadeřnicí, prodavačkou nebo cukrářkou. Jedna dívka odpověděla, že by chtěla být návrhářkou, druhá malířkou a chlapec odpověděl, že by chtěl být sportovcem nebo DJ.

Na další otázku děti uvedly, že většina umí jen romská slovíčka. V jejich rodinách mluví romsky rodiče a prarodiče.

Další odpovědi je možno najít ve výsledcích rozhovoru s romskými dětmi.

6. Závěr

Romové žijí na území naší republiky již několik století, přesto jsou pro většinu ostatních obyvatel stále neznámí ve smyslu způsobu života, rodových tradic, způsobu myšlení a nazírání na svět. Dnešní společnost je plná předsudků vůči Romům, které často pramení právě z neznalosti jejich kultury, zvyků a způsobu života. Romové jsou většinou obyvatelstva bráni jako celek, a to celek negativně se chovající, aniž by byla snaha či chuť o sebemenší poznání.

V úvodní části své diplomové práce jsem se zaměřila na původ a historii Romů ve světě i na našem území, na tradiční způsob života, kulturu a jazyk. Další část se věnuje Romům v České republice a v Jihlavě. Snažila jsem se zde komplexně popsat život Romů na našem území.

Poslední část práce je zaměřena na Romské centrum při Oblastní charitě v Jihlavě, které se zabývá volnočasovými aktivitami nejen pro romské děti.

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, zda vztahy českých dětí k romským dětem jsou vstřícnější než dříve a co vede romské děti k tomu, že chodí do Romského komunitního centra v Jihlavě. Stanovený cíl práce byl splněn.

První hypotéza byla nepotvrzena. V dnešní době nadále převládají předsudky a špatné zkušenosti s Romy. Domnívám se, že by nebylo na škodu, kdyby se ve školních osnovách objevila témata o romské kultuře, historii a zvycích, došlo by tak ke vzájemnému zlepšení vztahů Čechů a Romů. Již nyní se na některých základních školách objevují programy zabývající se diskriminací a etnickými menšinami.

Podle nejnovějších zpráv, by měli učitelé od letošního září začít do výuky povinně začleňovat multikulturní výchovu. V tomto snažení jim má pomoci projekt Czech kid, který má českým dětem pomocí postaviček různých národností přiblížit multikulturní témata.

Myslím si, že před námi je ještě dlouhá cesta ke vzájemnému soužití s Romy, ale změnu musí chtít nejenom oni, ale i my.

Druhá hypotéza byla potvrzena. Dnešní romské děti (v Jihlavě) chtějí trávit svůj volný čas v Romském centru, kde mají možnost smysluplného vyžití. Většina dětí do centra chodí odmalička a pravidelně každý den.

V Romském centru se naučí respektovat jistá pravidla a spoustu nejrůznějších dovedností. Nejmenší děti, které chodí do Klubíčka, se naučí zvládat hygienické návyky, zdravit, o něco poprosit, naučí se některá písmenka a barvičky. Pracovníci centra je připravují na vstup do přípravných tříd nebo do 1. tříd základních škol.

Věřím, že práce pracovníků v Romském centru je smysluplná, ukazuje romským dětem něco jiného v jejich životě - co dělat a jak žít. Záleží potom na každém dítěti, co si z toho, co se naučilo, vezme do života.

Doufám, že poznatky této diplomové práce budou použity jako pomoc při vytváření dalších romských center v různých místech naší republiky, kde dětem budou vštěpovat pravidla a návyky potřebné pro lepší integraci do naší české společnosti.

7. Seznam použité literatury

1. Alenková, Iva. *Komunitní centrum Lentilky z pohledu účastníků projektu*. Jihlava, 2006. Absolventská práce na Vyšší odborné škole sociální. Vedoucí práce: Mgr. Jana Dvořáková.
2. Autorský kolektiv. *Romové, bydlení, soužití*. 1. vydání. Praha: Socioklub, 2000. 128 s. ISBN 80-902260-8-6b
3. Autorský kolektiv. *Romové ve městě*. 1. vydání. Praha: Socioklub, 2002. 144 s. ISBN 80-86484-01-7
4. Balážová, Jarmila., Kaštánková, Markéta. *Náboženství Romů*. [online]. 26. 2. 2000. [cit. 2007-01-15]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18147>
5. Davidová, Eva. *Romano drom - Cesty Romů 1945-1990*. 2. vydání. Olomouc: Interface, 2004. 273 s. ISBN 80-244-0524-5
6. Davidová, Eva a kolektiv. *Právní postavení Romů v zemích Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Triton, 2005. 158 s. ISBN 80-7254-727-5.
7. *Dekáda romské inkluze*. [online]. 2005. [cit. 2006-12-26]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cs/rvk/rzrk/dekadaromskeinkluze/dekadaromskeinkluze.html>
8. *Dekáda romské integrace*. [online]. 13. 3.2007. [cit. 2007-03-17]. Dostupné z: <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/126755-dekada-romske-integrace>
9. *Dětství*. [online]. 13. 4. 2000. [cit. 2007-01-10]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18387>

10. **Dokumentace z Romského centra – Klubíčko 2003 - 2004.** Vnitřní dokumentace Romského centra.
11. **Dokumentace z Romského centra – Klubíčko 2004 - 2005.** Vnitřní dokumentace Romského centra.
12. **Dokumentace z Romského centra – Klubíčko 2005 - 2006.** Vnitřní dokumentace Romského centra.
13. **Dospělost.** [online]. 26. 2. 2000. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18046>
14. Dvořáčková, Libuše. Odpověď. libuse.dvorackova@ji.mpsv.cz. [21. 11. 2006]
15. Fundaci3n Secretariado Gitano. **Manuál pro tvorbu politiky sociálního za3eňování příslušníkú romské menšiny.** 2005. 17 s.
16. Hanzal, Jiří. **Cikáni na Moravě v 15. až 18. století.** 1. vydání. Praha: Lidové noviny, 2004. 241 s. ISBN 80-7106-508-0
17. **Historie a původ Romů.** [online]. [cit.20006-11-21].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18530>
18. Jakoubek, Marek. **Romové – konec (ne)jednoho mýtu.** 1. vydání. Praha: Socioklub, 2004. 317 s. ISBN 80-86140-21-0
19. Kancelář rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity. **Dekáda romské inkluze 2005 – 2015.** Praha: Úřad vlády České republiky, 2005. 17 s. ISBN 80-86734-46-3

20. Kancelář rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity. *Zpráva o stavu romských komunit v ČR 2004 a koncepce romské komunity*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005. 91 s. ISBN 80-86734-49-8
21. Kasis, Miroslav. Odpověď. miroslav.kasis@jihlava-city.cz. [30. 11. 2006]
22. *Klubíčko*. [online]. [cit. 2007-01-06]. Dostupné z:
<http://romcentrum.kvalitne.cz/www800na600/klubicko/klubicko.html>
23. Kolektiv autorů. *Černobílý život*. Olomouc: Gallery, 2000. 172 s. ISBN 80-86010-37-6
24. Kolektiv autorů. *Romové – O Roma. Tradice a současnost*. Brno: Svan, 1999. 91 s. ISBN 80-85956-14-4. Historické osudy Romů od jejich odchodu z Indie do 19. století. 15-23 s.
25. *Koncepce romské integrace 2005*. [online]. 2005. [cit. 2007-02 01]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=8150>
26. Lhotka, Petr. *Romové v České republice po roce 1989*. [online]. [cit.2006-12-26]. Dostupné z: <http://www.skola.romea.cz/cz/index.php?id=historie/14>
27. Mann, Arne B. *Romský dějepis*. 1. vydání. Praha: Fortuna, 2001. 48 s. ISBN 80-7168-762-6
28. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR*. [online]. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_vys.html

29. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR – Jihlava*. [online]. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_vys10_4.html
30. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR - Lokalita A*. [online]. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_vys10_4_1.html
31. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR - Lokalita B*. [online]. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_vys10_4_2.html
32. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR - Lokalita C*. [online]. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_vys10_4-3.html
33. Marádová, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 44 s. ISBN 80-86991-82-2
34. *Mládí*. [online]. 26. 2. 2000. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18624>
35. *Muzeum romské kultury*. [online]. [cit. 2006-12-26].
Dostupné z: <http://www.rommuz.cz/>
36. *Muzeum romské kultury*. [online]. [cit. 2006-12-15].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18206>
37. Navrátil, Pavel. *Romové v české společnosti*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 223 s. ISBN 80-7178-741-8

38. Nečas, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 132 s. ISBN 80-244-0497-4
39. Nečas, Ctibor., Miklušáková, Marta. *Historie Romů na území České republiky*. [online]. 12. 2. 2002. [cit. 20006-01-10].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>
40. *Občanská poradna Jihlava*. [online]. 2. 3. 2007. [cit. 2007-03-10]. Dostupné z:
<http://www.obcanskaporadna.cz/aktuality1.htm>
41. *Občanská poradna Jihlava*. [online]. [cit. 2007-01-10]. Dostupné z:
<http://www.neziskovka.cz/cz/karta.php?id=66597064>
42. *Období poválečného Československa*. [online]. 2000. [cit. 2007-01-05].
Dostupné z:
http://www.mvcr.cz/prevence/obcanum/publik/romove/pov_obd.html
43. Pavelčíková, Nina. *Romové v českých zemích v letech 1945-1989*. 1. vydání. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004. 184 s. ISBN 80-86621-07-3
44. Polechová, Pavla a kolektiv. *Jak se dělá „škola pro všechny“*. 1. vydání. Kladno: AISIS o. s., 2005. 102 s. ISBN 80-239-4667-6
45. Priesol, Patrik. *Komunitní centrum Lentilky*. [online]. [cit. 2007- 01-15].
Dostupné z: <http://mujweb.cz/www/kclentilky/>
46. Priesol, Patrik. Odpověď. patrik_sam@go.com. [21. 2. 2007]

47. **Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity.** [online]. 2005. [cit. 2006-12-26]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cs/rvk/rzrk/rzrk.html>
48. Rheinheimer, Martin. **Chudáci, žebráci a vaganti. Lidé na okraji společnosti 1450-1850.** 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2003. 192 s. ISBN 80-7021-579-8. Cikáni. 131-159 s.
49. **Romové.** [online]. 4. 6. 2006. [cit. 2007-12-26].
Dostupné z: <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/192474-romove>
50. **Romská rodina.** [online]. 13. 4. 2000. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18387>
51. **Romské centrum – klubovny a dílny.** Vnitřní materiál Romského centra.
52. **Romské komunitní centrum Jihlava.** [online]. [cit. 2007-01-06]. Dostupné z:
<http://romcentrum.kvalitne.cz/www800na600/historie/historie.html>
53. **Romský jazyk.** [online]. 14. 3. 2000. [cit. 2007-01-25]. Dostupné z:
<http://romove.radio.cz/cz/clanek/19363>
54. **Romština.** [online]. [cit. 2007-01-27]. Dostupné z:
<http://www.gym-rce.cz/romove/index.php?akce=jazyk>
55. Říčan, Pavel. **S Romy žít budeme – jde o to jak.** 2. vydání. Praha: Portál, 2000. 149 s. ISBN 80-7178-410-9
56. Smékal, Vladimír. **Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit.** 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2003. 197 s. ISBN 80-95947-82-X. Říčan, Pavel. Nová identita českých Romů – naděje nebo hrozba? 79-85 s.

57. **Standardy Romského centra při Oblastní charitě Jihlava.** Vnitřní dokumentace Romského centra.
58. **Stáří.** [online]. 26. 2. 2000. [cit. 2007-01-10].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18074>
59. **Střední romská škola sociálně právní.** [online]. [cit. 2007-02-06].
Dostupné z: <http://www.sossp.wz.cz/default2.html>
60. Šimíková, I., Vašečka, I. a kolektiv. **Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace.** 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2004. 212 s. ISBN 80-7364-009-0. Vašečka, Imrich., Veldová, Martina. Vybrané příklady dobrých praxí při předcházení sociálnímu vylučování romských komunit. 181-206 s.
61. Šišková, Tatjana. **Výchova k toleranci a proti rasismu.** 1. vydání. Praha: Portál, 1998. 208 s. ISBN 80-7178-285-8. Odlišnosti mentalit Romů a původ těchto odlišností. 69-74 s.
62. Šotolová, Eva. **Vzdělání Romů.** 2. vydání. Praha: Grada, 2001. 83 s. ISBN 80-247-0277-0. Kapitola 4: Vzdělání Romů v České republice. 31-59 s.
63. **Tradiční romská povolání.** [online]. [cit. 2007-01-15].
Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18019>
64. **Tradiční způsob života Romů na území bývalého Československa.** [online]. [cit. 2007-01-15]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18197>
65. Uhl, Petr. **Romští poradci.** [online]. 1. března 2000. [cit. 2007-03-20].
Dostupné z: <http://www.romove.osf.cz/koncepce.htm>

66. **Vyšší odborná škola sociální v Jihlavě.** [online]. [cit. 2007-01-15].
Dostupné z: <http://www.svoss.ji.cz/skola.php>
67. Vyšší odborná škola sociální v Jihlavě. **Výroční zpráva 2003 – 2004.** Jihlava: VOŠS, 2004.
68. Vyšší odborná škola sociální v Jihlavě. **Výroční zpráva 2004 – 2005.** Jihlava: VOŠS, 2005.
69. Vyšší odborná škola sociální v Jihlavě. **Výroční zpráva 2005 – 2006.** Jihlava: VOŠS, 2006.
70. **Základní škola Jarní – Historie školy.** 2. 10. 2006. [online]. [cit. 2007-02-06].
Dostupné z: <http://www.zsjarni.estranky.cz/clanky/skola/historie-skoly>
71. **Základní škola Jarní - Výroční zpráva o činnosti školy 2005 – 2006, Školička.**
[online]. [cit. 2007-02-06]. Dostupné z:
http://www.zsjarni.estranky.cz/clanky/informatorium/vyrocní-zprava-05_06
72. **Základní škola Jungmanova – Informace o škole.** [online]. [cit. 2007-02-05].
Dostupné z: <http://jungzs.cz/informace.htm>
73. **Základní škola Jungmanova – Poradenské služby.** [online]. [cit. 2007-02-05].
Dostupné z: <http://jungzs.cz/ps.htm>
74. **Základní škola Jungmanova – Školní projekty.** [online]. [cit. 2007-02-05].
Dostupné z: <http://jungzs.cz/sp.htm>

8. Klíčová slova

Klubíčko

Romové

Romské centrum

Romské děti

Volnočasové aktivity

9. Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: Otázky řízeného rozhovoru

Příloha 3: Rozhovor s romskou dívkou a odpovědi

Příloha 4: Dotazník a odpovědi pracovníků z Romského centra

Příloha 5: Romské centrum - aktivity

Příloha 6: Fotografie z Romského centra

Příloha 7: Časopis Romského centra – Dugo drom

Příloha 8: Leták RC

Příloha 9: Standardy Romského centra

Příloha 10: Situace Romů na Vysočině

Příloha 11: Situace Romů v Jihlavě

Příloha 1: Dotazník

Vážení studenti,
jmenuji se Martina Střechová, jsem studentkou 5. ročníku Zdravotně sociální fakulty v Českých Budějovicích a píši diplomovou práci na téma - Romské centrum v Jihlavě a vzájemné vztahy českých a romských dětí. Proto Vás prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní. Jeho výsledky budou použity v diplomové práci.
Předem Vám děkuji
Srdečně zdraví

Martina Střechová

IDENTIFIKAČNÍ OTÁZKY

VĚK:.....
POHLAVÍ:.....
ŠKOLA:.....
TŘÍDA:.....

1. ČÁST - JAKÉ ZNALOSTI MÁŠ O ROMECH?

- 1) Z jaké země Romové pochází?
 - a) z České Republiky
 - b) z Indie
 - c) z Maďarska

- 2) V jakém století přišli do českých zemích?
 - a) přelom 14. a 15. století
 - b) přelom 11. a 12. století
 - c) 9. století

- 3) Od jakého roku začal platit zákon – Zákon o potulných cikánech?
 - a) 1927
 - b) 1899
 - c) 1986

- 4) Co tento zákon znamenal pro Romy?
 - a) museli navštěvovat povinnou školní docházku
 - b) museli žít kočovným životem
 - c) byl to diskriminační zákon, který Romům zabraňoval vstup na některých místech území

- 5) Co to je asimilace?
- a) násilné usazování Romů a splynutí s ostatními
 - b) kočovnictví
 - c) odchod do ciziny
- 6) Co podle tebe znamená pro Romy, když se řeknou města Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu?
- a) každoroční romské slavnosti
 - b) první romské školy v těchto městech
 - c) cikánské tábory za 2. světové války
- 7) Ve kterém městě se nacházel romský koncentrační tábor?
- a) Varšava
 - b) Osvětim II
 - c) Brno
- 8) Do jaké skupiny jazyků patří romský jazyk?
- a) maďarský
 - b) patří do skupiny slovanských jazyků
 - c) patří do skupiny indických jazyků
- 9) Jaká jsou tradiční romská zaměstnání?
- a) kovářství, košíkářství, korytářství
 - b) kuchařství, číšnictví
 - c) herectví, policisté
- 10) Co je Dekáda romské integrace?
- a) mezinárodní romský festival
 - b) integrace romských dětí do základních škol
 - c) mezinárodní iniciativa států, kteří aktivně usilují o zlepšení kvality života Romů
- 11) Co znamená Kaj džas?
- a) Kam jdeš?
 - b) Co chceš?
 - c) Máš?

2. ČÁST - TVÉ VZTAHY K ROMSKÉMU OBYVATELSTVU A K ROMSKÝM DĚTEM

1. Co si myslíš o Romech?

.....
.....
.....
.....

2. Jaký k nim máš vztah?

- a) pozitivní, nevadí mi (přejdi na otázku č. 3)
- b) neutrální
- c) negativní (přejdi na otázku č. 4)

3. Proč k nim máš pozitivní vztah? *Možnost více odpovědí.*

- a) mám romského kamaráda
- b) bydlí v mém okolí
- c) mám příbuzné mezi Romy
- d) jiné, uveď, prosím, které

.....
.....

4. Proč k nim máš negativní vztah? *Možnost více odpovědí.*

- a) bydlí v mém okolí
- b) mám s nimi špatné zkušenosti
- c) jiné, uveď, prosím, které

.....
.....

5. Máš nějakého kamaráda mezi Romy?

- a) ANO
- b) NE

6. Pokud ano – co na to říkají tvoji kamarádi a rodina?

.....
.....
.....
.....

7. Bydlí v tvém okolí Romové?

- a) ANO
- b) NE

8. Pokud ano – jak se chovají?

.....
.....
.....
.....
.....

9. Znáš nějaké zařízení v Jihlavě, které se věnuje Romům?

.....
.....
.....
.....
.....

10. Chtěl by si s nimi trávit svůj volný čas –např. při integračních akcích?

- a) ANO
- b) NE

11. Pokud ano- proč?

.....
.....
.....
.....
.....

Příloha 2. Otázky řízeného rozhovoru.

1. Jak dlouho chodíš do Romského centra (Charity)?
2. Jak jsi se o něm dozvěděl/a?
3. Kdo tě do centra přivedl?
4. Co jsi dělal/a před tím, než si začal/a chodit do centra?
5. Proč chodíš do centra?
6. Jak často sem chodíš?
7. Co zde nejraději děláš? Co tě nejvíce baví?
8. Naučil/a si se zde něco nového?
9. Našel/našla si zde nové kamarády?
10. Souhlasí s tím rodiče, aby si chodil/a do centra?
11. Co by sis přál/a, aby v centru ještě bylo? Co by si chtěl změnit?

Rodina a škola

1. Kolik máš sourozenců?
2. Chodí s tebou do centra i sourozenci? Co zde dělají?
3. Bydlíš s rodiči nebo s babičkou a dědou?
4. Navštěvují tě rodiče?
5. Jaké je vzdělání tvých rodičů?
6. Co dělají během dne?
7. Umíš romský jazyk?
8. Mluvíte doma romsky?
9. Víš odkud vaše rodina pochází?
10. Jaký je tvůj zdravotní stav?
11. Kouří se u vás? Pije se ve vaší rodině alkohol?
12. Stravování. Jak často nakupujete?
13. V jak velikém bytě bydlíte? Kolik vás tam bydlí?
14. Jaké předměty tě baví ve škole? Co máš ve škole ráda?
15. Co bys chtěl/a v budoucnu dělat?
16. Máš kamarády mezi českými dětmi? Jak se k tobě chovají?

Příloha 3: Rozhovor s romskou dívkou a odpovědi.

Otázky:

- 1. Víš něco o Romech?**
- 2. Co víš o své biologické rodině?**
- 3. Co tvá adoptivní rodina?**
- 4. Jak vidíš svoji budoucnost?**
- 5. Co si myslíš o Romech?**
- 6. Co si myslíš o nás?**
- 7. Jak se k tobě chovají na škole?**

Marcela (rozhovor):

- 17 let
- navštěvuje Střední odborná škola sociální
- třída 2. ročník

1. Víš něco o Romech?

- pochází z Indie.
- jinak se o romskou historii nezajímá.
- romský jazyk nezná (ani slovíčka).

2. Co víš o své biologické rodině?

- matka – prostitutka.
- otec – neznámý (není uvedený v rodném listě).
- narozena v Mostě, po narození dána do Dětského domova v Mostě, kde si ji ve 4 letech vzali adoptivní rodiče.
- chtěla by najít svého otce.
- matku nevyhledává.

3. Co tvá adoptivní rodina?

- adoptivní rodina je věřící.
- rodiče si ji vzali ve 4 letech z dětského domova.
- dále mají v pěstounské péči Lukáše, Láďu a nejmladší Pamelu.
- matčiny 4 sestry mají adoptované romské děti.

4. Jak vidíš svoji budoucnost?

- pokud odmaturuje, chtěla by jít studovat dále.
- chtěla by mít 12 dětí s Romanem (romský přítel, studuje 2. ročník Střední zdravotnické školy). Když to nevyjde, tak vstoupí do kláštera a Roman taky
- v 18 letech se vezmou.
- chtěla by být učitelkou nebo vychovatelkou na škole, nebo zdravotní sestrou v nemocnici.

5. Co si myslíš o Romech?

- někteří jsou burani, někteří jsou normální, „hovada“.
- jejich společnost nevyhledává.
- stýká se s rodinou přítele.

6. Co si myslíš o nás?

- „hovada“, často se rozvádí, nemluví tak sprostě, rasisti (vůči Židům, Romům).

7. Jak se k tobě chovají na škole?

- ve škole se jí posmívali, vyčleňovali ji z kolektivu – to bylo na základní škole.
- na střední je to v pohodě – kromě jednoho profesora, který má narážky na romský původ a na to, že je věřící.

Příloha 4: Dotazník a odpovědi pracovníků z Romského centra

- 1. Jak dlouho pracuješ v centru?**
- 2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?**
- 3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?**
- 4. Co si myslíš o romských dětech?**
- 5. Vidiš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?**

„Háša“

- 1. Jak dlouho pracuješ v centru?** – 9 let
- 2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?** – koordinátor
- 3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?**
- chuť udělat pro ty děti něco navíc.
- 4. Co si myslíš o romských dětech?**
- živé, roztěkané, vděčné, nedočkavé, impulsivní, nevědomé,
- 5. Vidiš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?**
- určitě, jinak by to nemělo smysl. Otázkou je - co se děje dále?!?

Dana

- 1. Jak dlouho pracuješ v centru?** – bude to 5 let
- 2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?**
- sociální pracovník v sociální intervenci (vychovatelka) – volnočasové aktivity s dětmi.
- 3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?**
- mám ráda děti, několikrát jsem centrum navštívila. Zjistila jsem, že mě to baví, tak jsem zde začala pracovat.
- 4. Co si myslíš o romských dětech?**
- romské děti jsou živel. Jsou velice temperamentní, někdy dost divoké. Dokáží dát najevo spontánně své emoce, jsou horlivé, ale málo trpělivé.

5. Vidíš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?

- velké zlepšení. Vidím hlavně u dětí, které navštěvují Klubíčko. Také u ostatních dětí se chování zlepšilo. V centru se většina snaží chovat podle daných pravidel, ale bohužel nevíme, jak se chovají mimo centrum, to ovlivnit nemůžeme.

Miriam

1. Jak dlouho pracuješ v centru? – 5 a půl roku

2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?

- pracovník sociální péče,

3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?

- vždy jsem chtěla pracovat s dětmi.

4. Co si myslíš o romských dětech?

- jsou stejné jako „neromské“ děti, jen malinko živější.

5. Vidíš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?

- jak u kterých dětí. Některé dělá pokroky den ze dne a jiné neudělá ani krůček.

Igor

1. Jak dlouho pracuješ v centru? – 10 let

2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?

- pracovník sociální péče,

3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?

- pracovat s dětmi i mládeží. Rozvíjet sportovní aktivity.

4. Co si myslíš o romských dětech?

- myslím si, že některé romské děti jsou velmi aktivní.

5. Vidíš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?

- zlepšení chování dětí vidím + - 15 %

Marie

1. Jak dlouho pracuješ v centru? – 7 let

2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?

- sociální pracovník v sociální intervenci,

3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?

- praxe na VOŠS a shoda okolností. Vždy jsem chtěla pracovat s dětmi.

4. Co si myslíš o romských dětech?

- jsem emocionálnější, aktivnější, kreativnější, bezprostřední, citlivé,

5. Vidíš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?

- podle toho jak dlouho do centra chodí. Je to hodně individuální a myslím, že pokroky dětí by nejspíš mohl posoudit někdo zvenčí.

Iva

1. Jak dlouho pracuješ v centru? – 4 měsíce

2. Jakou práci zastáváš (náplň práce)?

- sociální pracovník skrze vzdělávací program,

3. Co tě vedlo k tomu, že jsi začal/a pracovat v centru?

- na SVOŠS jsem absolvovala praxi s romskými dětmi, což mě inspirovalo pro mé budoucí povolání.

4. Co si myslíš o romských dětech?

- jsou trošku „jináč“ než gadžovské děti (hyperaktivita, nesoustředěnost), ale jsou to děti!!! (jací jsou rodiče, takové jsou děti)

5. Vidíš nějaké zlepšení v jejich chování po dobu, kterou chodí do centra?

- jak u koho! Někdo se zlepšuje, jiný zase zhoršuje! Závisí to spíše na věku dítěte a na jeho rodině. Jsem tady krátce, nemohu soudit!

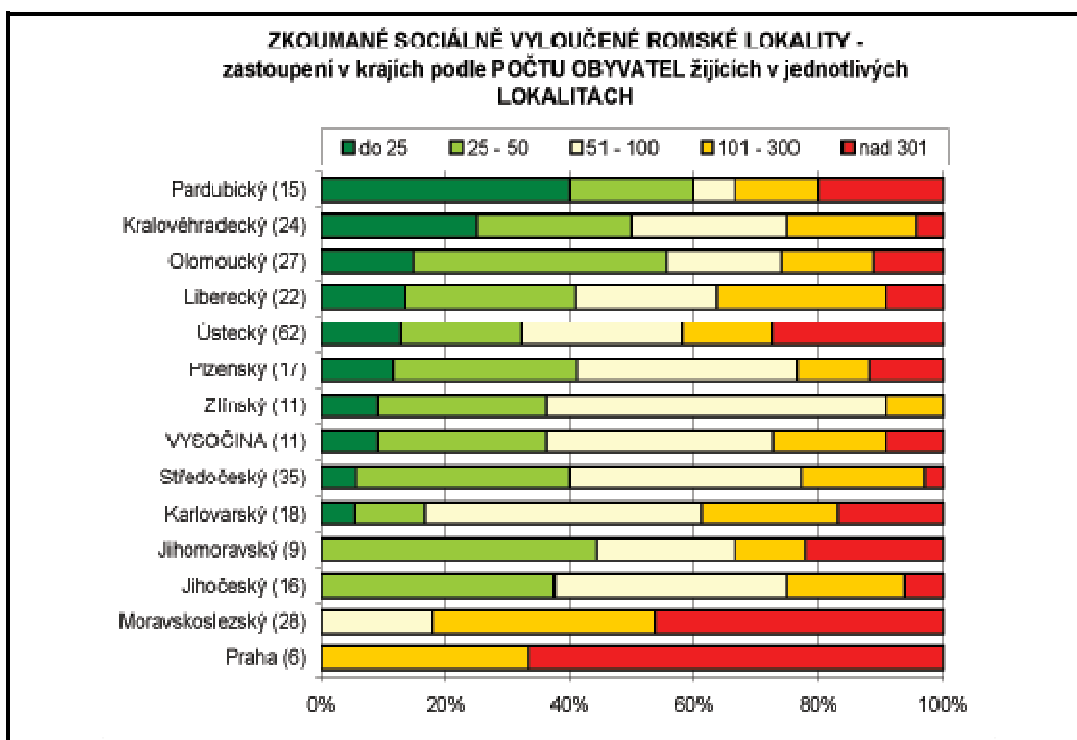
Příloha 10: Situace Romů na Vysočině (28).

VYSOČINA

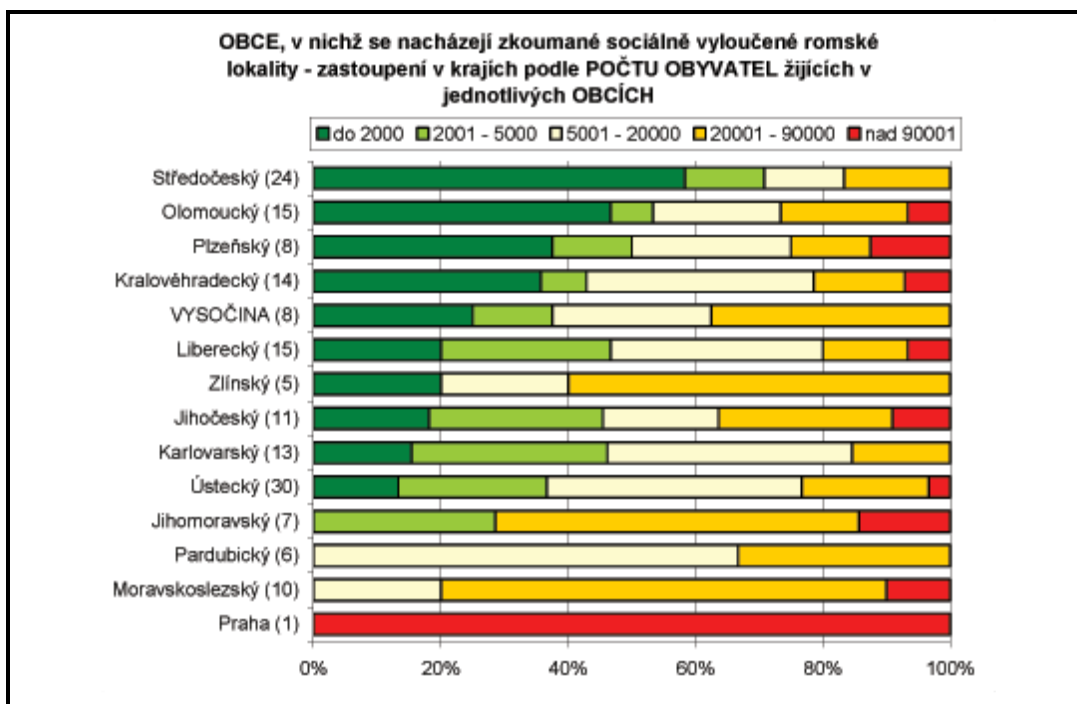

Celkový počet zkoumaných obcí v kraji	8
Celkový počet zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalit v kraji	11
Orientační odhad celkového počtu romských obyvatel zkoumaných sociálně vyloučených lokalit v kraji	1500 - 2000

Odhad počtu romských obyvatel zkoumaných sociálně vyloučených lokalit

Počet obyvatel v obcích, v nichž se nacházejí zkoumané sociálně vyloučené romské lokality

Příloha 11: Situace Romů v Jihlavě

Lokalita A

DESKRIPCE LOKALITY, JEJÍ VZNIK A VÝVOJ

Typ lokality	Ubytovna pro neplatiče tvořená 3 – 4 řadami unimobuněk
Poloha lokality v rámci obce	Periferie Lokalita se nachází na samém okraji města.
Míra prostorového vyloučení	Jasně Jedná se o uzavřený, oplocený objekt. Nejbližší sociálně nevyločení obyvatelé bydlí cca 500 metrů od lokality. Většina základních služeb je dostupná pěšky (cca 3 – 10 minut) nebo za použití hromadné dopravy (autobusem cca 5 – 15 minut).
Stav domů	Solidní Střechou zatéká, důsledkem je, že část zdí je plesnivých. Unimobuňky jsou po stránce vybavení v pořádku.
Vybavenost domů	Část standardní vybavy chybí Topí se elektrickými přímotopy. Ve dvou obytných blocích se topí pevnými palivy (dřevo, uhlí). Objekty jsou napojeny na vodovod i kanalizaci, voda

	však v zimě často zamrzá. Voda je zavedena pouze do jednoho plechového koryta, které slouží jako umyvadlo. Objekty byly původně vybaveny tureckými záchody, někteří obyvatelé si na vlastní náklady pořídili normální záchodové mísy.
Vlastník nemovitosti	Obec Řada romských rodin se do lokality dostala z důvodů neplacení nájemného v jiných městských bytech. Jde o ubytování krátkodobé, maximálně na 1 rok. Institut zvláštního příjemce není využíván.
Vznik a vývoj lokality, mechanismy vstupu a výstupu	Lokalita vzniká nově řízeným sestěhováním Lokalita začala v 90. letech sloužit jako přístřešky pro vystěhované neplatiče nájemného. Postupně sem byly umísťovány i rodiny v bytové nouzi. Jedná se o městské holobyty.

POČET OBYVATEL LOKALITY, VZDĚLANOSTNÍ A VĚKOVÁ STRUKTURA

Celkový počet obyvatel obce	49 865
Odhad počtu romských obyvatel lokality	151 – 200
Odhad podílu Romů na celkovém počtu obyvatel lokality	80 %
Odhad věkové struktury:	
Do 15 let	60 %
Od 16 do 60 let	35 %
Nad 61 let	5 %
Odhad vzdělanostní struktury:	
Maximálně základní	100 %
Střední bez maturity	0 %
Střední s maturitou a vyšší	0 %

ZABEZPEČENÍ OBŽIVY

Celková míra nezaměstnanosti v obci	7,10 %
Odhad míry nezaměstnanosti romských obyvatel lokality	90 – 95 %
Formy zabezpečení obživy	Většina obyvatel je závislá na sociálních dávkách. Několik osob trvale pracuje v továrně na sklo a u technických služeb. Někteří příležitostně pracují „načerno“ (zejména pomocné stavební práce a výkopové práce). Rozšířený je též sběr železného šrotu.

SOCIÁLNĚ PROBLÉMOVÉ JEVY

Formy a míra výskytu	Ojedinele se zde vyskytuje lichva, drobné krádeže a prodej drog. Ojedinelé jsou také problémy se závislostmi
-----------------------------	---

	(alkoholismus, narkomanie, gamblerství).
--	--

ŠKOLSTVÍ – PŘEHLED ZÁKLADNÍCH ŠKOL A ABSORPČNÍ KAPACITA

Odhad míry zařazování romských dětí z lokality do škol se speciálním vzděláváním	51 – 60 %
Základní škola A	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 82 Na škole je pouze 1. stupeň.
Odhad podílu romských žáků na škole	61 – 70 %
Existence přípravného ročníku	Ano
Aktivity a projekty	Na škole působí 2 asistenti pedagoga. Funguje tu projekt „Školička“, který je zaměřen na podporu dětí, kterým domácí prostředí neumožní přípravu (asistent pedagoga se jim individuálně věnuje; využívá cca 30 dětí).
ESF a jiné zdroje financování	O možnostech jsou dobře informováni, nicméně reálné zkušenosti s ESF nemá. MŠMT (Program Podpora romské integrace) Phare (vybavení třídy přípravného ročníku)
Základní škola B	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: zvláštní škola Celkový počet žáků: 150
Odhad podílu romských žáků na škole	41 – 50 %
Existence přípravného ročníku	Ano
Aktivity a projekty	Na škole působí 3 asistenti pedagoga. Škola též realizuje celou řadu projektů a programů: program „Začít spolu“ (Step by Step), projekt „Patronáty“, v rámci kterého starší děti vedou ty mladší, projekt „Otevřená škola“, který se zabývá prevencí rasismu, xenofobie a projektovým vyučováním, projekt „Mistr sportu“, který zahrnuje besedy se známými sportovci a plní funkci především motivační. Škola má též svůj školní autobus, který sváží děti z nedostupných částí města.
ESF a jiné zdroje financování	O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. Mimo jiné jsou z ESF financováni asistenti pedagoga a projekt „Hodina“ (volná hodina informatiky). NROS Magistrát města Vysočina Fond Vysočina
Základní škola C	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 209
Odhad podílu romských žáků na škole	Informace nezjištěna Na 2. stupeň školy odchází většina dětí ze školy A
Existence přípravného ročníku	Ne
Aktivity a projekty	Informace nezjištěna

ESF a jiné zdroje financování	Informace nezjištěna
--------------------------------------	----------------------

INSTITUCIONÁLNÍ OKOLÍ A ABSORPČNÍ KAPACITA

Místní samospráva	
Místní koncepce integrace	V současné době je v přípravě komunitní plán, který by měl být hotový do roku 2007. Spolupracují s R – centrem Oblastní charity a občanskou poradnou.
Funkce romského poradce	Ne
Aktivity a projekty	Nejsou realizovány žádné specifické aktivity a projekty.
ESF a jiné zdroje financování	O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají.
Nestátní neziskové organizace	
Oblastní Charita Jihlava Jakubské nám. 2	Aktivity a projekty: Romské komunitní centrum Tři dny v týdnu v prostorách centra funguje dopolední Klubíčko pro předškolní děti. Centrum prevence – Klub Vrak Bar, který zajišťuje rekvalifikační kurzy a slouží též jako dobrovolnické a nízkoprahové centrum. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. Klub VRAK BAR je příjemcem grantu z ESF na rekvalifikační kurzy. MPSV MŠMT MV MI ČR Fond Vysočina NROS Nadace Civilia
Občanské sdružení Horizont Jarní 22	Aktivity a projekty: Komunitní centrum Lentilky, které v současnosti nabízí volnočasové aktivity a doučování. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. OSF Fond Vysočina Magistrát města Jihlava Siemens (Fond na podporu sociálních aktivit) Fond mládeže MŠMT
Občanská poradna Jihlava Žižkova 13	Aktivity a projekty: Provozuje dobrovolné poradenství pro rodiče dětí v KC Lentilky. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti zatím nemají. Asociace občanských poraden MPSV Statutární město Jihlava

	Kraj Vysočina Česká národní agentura "Mládež" Úřad práce v Jihlavě
Jiný subjekt	
VOŠ sociální Jihlava	Aktivity a projekty: Studenti školy jsou v rámci praxe na škole v rámci předmětu „Vedení dlouhodobého případu“ dobrovolníky v KC Lentilky. Financování: Informace nezjištěna
Úřad práce Jihlava	Aktivity a projekty Projekt „Příprava na práci na Vysočině“ Financování: O možnosti čerpání prostředků z ESF jsou informováni. Zkušenosti mají s OP RLZ aj

Lokalita B

DESKRIPCE LOKALITY, JEJÍ VZNIK A VÝVOJ

Typ lokality	Skupina panelových domů na sídlišti
Poloha lokality v rámci obce	Běžná zástavba
Míra prostorového vyloučení	Žádné Sociálně nevyloučení obyvatelé žijí přímo v panelových domech, v nichž žijí romské rodiny. Většina základních služeb je dostupná v cca 1 – 15 minut chůze nebo cca 15 – 20 minut za použití hromadné dopravy (autobus).
Stav domů/ů	Bezvadný Celkový dojem se různí. Některé vchody vypadají dobře, jiné neudržované.
Vybavenost domů/ů	Standardní vybava Vyskytuje se jen občasný problém s odvozem odpadků.
Vlastník nemovitosti	Obec
Vznik a vývoj lokality, mechanismy vstupu a výstupu	Dlouhodobě existující lokalita Sídliště bylo postavené kolem 1985 a původně bylo určené pro armádu. Po roce 1989 sem bylo přestěhováno velké množství romských rodin, dříve často žijících v centru města a okolí. Řada rodin zde získala bydlení po privatizaci některých domů v centru.

POČET OBYVATEL LOKALITY, VZDĚLANOSTNÍ A VĚKOVÁ STRUKTURA

Celkový počet obyvatel obce	49 865
Odhad počtu romských obyvatel lokality	801 – 900
Odhad podílu Romů na celkovém počtu obyvatel lokality	60 % V jedné ulici až 80 %.
Odhad věkové struktury:	
Do 15 let	60 %

Od 16 do 60 let	38 %
Nad 61 let	2 %
Odhad vzdělanostní struktury:	
Maximálně základní	95 %
Střední bez maturity	5 %
Střední s maturitou a vyšší	0 %

ZABEZPEČENÍ OBŽIVY

Celková míra nezaměstnanosti v obci	7,10 %
Odhad míry nezaměstnanosti romských obyvatel lokality	70 – 80 %
Formy zabezpečení obživy	Většina obyvatel je závislá na sociálních dávkách. Někteří příležitostně pracují „načerno“(většinou stavební práce). Několik osob pracuje (jako asistenti pedagoga, v soukromých firmách).

SOCIÁLNĚ PROBLÉMOVÉ JEVY

Formy a míra výskytu	Významněji jsou v lokalitě zastoupeny drobné krádeže, ojediněle se vyskytuje lichva, prostituce a prodej drog. Ojedinělé jsou problémy s alkoholismem a narkomanií, výrazněji je zastoupeno gamblersství.
-----------------------------	---

ŠKOLSTVÍ – PŘEHLED ZÁKLADNÍCH ŠKOL A ABSORPČNÍ KAPACITA

Odhad míry zařazování romských dětí z lokality do škol se speciálním vzděláváním	21 – 30 %
Základní škola A	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 82 Na škole je pouze 1. stupeň.
Odhad podílu romských žáků na škole	61 – 70 %
Existence přípravného ročníku	Ano
Aktivity a projekty	Na škole působí 2 asistenti pedagoga. Funguje tu projekt „Školička“, který je zaměřen na podporu dětí, kterým domácí prostředí neumožní přípravu (asistent pedagoga se jim individuálně věnuje; využívá cca 30 dětí).
ESF a jiné zdroje financování	O možnostech jsou dobře informováni nicméně reálné zkušenosti s ESF nemá. MŠMT (Program Podpora romské integrace) Phare (vybavení třídy přípravného ročníku)
Základní škola B	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: zvláštní škola Celkový počet žáků: 150
Odhad podílu romských žáků na škole	41 – 50 %

Existence přípravného ročníku	Ano
Aktivity a projekty	Na škole působí 3 asistenti pedagoga. Škola též realizuje celou řadu projektů a programů: Program „Začít spolu“ (Step by Step), Projekt „Patronáty“, v rámci kterého starší děti vedou ty mladší, Projekt „Otevřená škola“, který se zabývá prevencí rasismu, xenofobie a projektovým vyučováním, Projekt „Mistr sportu“, který zahrnuje besedy se známými sportovci a plní funkci především motivační. Škola má též svůj školní autobus, který sváží děti s nedostupných částí města.
ESF a jiné zdroje financování	O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. Mimo jiné jsou z ESF financováni asistenti pedagoga a projekt „Hodina“ (volná hodina informatiky). NROS Magistrát města Vysočina Fond Vysočina
Základní škola C	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 209
Odhad podílu romských žáků na škole	Informace nezjištěna Na 2. stupeň školy odchází většina dětí ze školy A
Existence přípravného ročníku	Ne
Aktivity a projekty	Informace nezjištěna
ESF a jiné zdroje financování	Informace nezjištěna

INSTITUCIONÁLNÍ OKOLÍ A ABSORPČNÍ KAPACITA

Místní samospráva	
Místní koncepce integrace	V současné době je v přípravě komunitní plán, který by měl být hotový do roku 2007. Spolupracují s R – centrem Oblastní charity a občanskou poradnou.
Funkce romského poradce	Ne
Aktivity a projekty	Nejsou realizovány žádné specifické aktivity a projekty.
ESF a jiné zdroje financování	O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají.
Nestátní neziskové organizace	
Oblastní Charita Jihlava Jakubské nám. 2	Aktivity a projekty: Romské komunitní centrum Tři dny v týdnu v prostorách centra funguje dopolední Klubíčko pro předškolní děti. Centrum prevence – Klub Vrak Bar, který zajišťuje rekvalifikační kurzy a slouží též jako dobrovolnické a nízkoprahové centrum. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. Klub VRAK BAR je příjemcem grantu z ESF na

	rekvalifikační kurzy. MPSV MŠMT MV MI ČR Fond Vysočina NROS Nadace Civilia
Občanské sdružení Horizont Jarní 22	Aktivity a projekty: Komunitní centrum Lentilky, které v současnosti nabízí volnočasové aktivity a doučování. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. OSF Fond Vysočina Magistrát města Jihlava Siemens (Fond na podporu sociálních aktivit) Fond mládeže MŠMT
Občanská poradna Jihlava Žižkova 13	Aktivity a projekty: Provozuje dobrovolné poradenství pro rodiče dětí v KC Lentilky. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti zatím nemají. Asociace občanských poraden MPSV Statutární město Jihlava Kraj Vysočina Česká národní agentura "Mládež" Úřad práce v Jihlavě
Jiný subjekt	
VOŠ sociální Jihlava	Aktivity a projekty: Studenti školy jsou v rámci praxe na škole v rámci předmětu „Vedení dlouhodobého případu“ dobrovolníky v KC Lentilky. Financování: Informace nezjištěna
Úřad práce Jihlava	Aktivity a projekty Projekt „Příprava na práci na Vysočině“ Financování: O možnosti čerpání prostředků z ESF jsou informováni. Zkušenosti mají s OP RLZ aj.

Lokalita C

DESKRIPCE LOKALITY, JEJÍ VZNIK A VÝVOJ

Typ lokality	Tříposchodový bytový dům o cca 12 bytových jednotkách různé velikosti
Poloha lokality v rámci obce	Periferie V průmyslové zóně na okraji města
Míra prostorového vyloučení	Částečné Lokalita je ohraničena z jedné strany potokem a z druhé strany různými objekty zde fungujících firem.

	Občanská vybavenost je dostupná v centru Jihlavy (cca 15 – 20 minut autobusem).
Stav domu/ů	Spatný Dům je v dezolátním stavu a má narušenou statiku. V přízemních bytech jsou rozsáhlé plísně na vnitřních zdech. Do domu zatéká střechou, což se v bytech (zejména ve 3. patře) projevuje průsakem na stropěch. V přízemí je již cca půl roku naprasklé vodovodní potrubí, v důsledku čehož je zde 10 cm vody.
Vybavenost domu/ů	Část standardní výbavy chybí Topí se pevnými palivy a elektrickými přímotopy. Teplá voda není zavedena. Jen v některých bytech jsou bojler. Přívod plynu existuje, je ale uzavřen.
Vlastník nemovitosti	Obec / Jiné soukromé osoby či firmy Několik bytů je v osobním vlastnictví.
Vznik a vývoj lokality, mechanismy vstupu a výstupu	Dlouhodobě existující lokalita Byla zaznamenána migrace obyvatel do jiných jihlavských vyloučených lokalit. V současnosti jsou obydleny jen některé byty.

POČET OBYVATEL LOKALITY, VZDĚLANOSTNÍ A VĚKOVÁ STRUKTURA

Celkový počet obyvatel obce	49 865
Odhad počtu romských obyvatel lokality	26 – 50
Odhad podílu Romů na celkovém počtu obyvatel lokality	75 %
Odhad věkové struktury:	
Odhad věkové struktury:	
Do 15 let	55 %
Od 16 do 60 let	45 %
Nad 61 let	0 %
Odhad vzdělanostní struktury:	
Maximálně základní	100 %
Střední bez maturity	0 %
Střední s maturitou a vyšší	0 %

ZABEZPEČENÍ OBŽIVY

Celková míra nezaměstnanosti v obci	7,10 %
Odhad míry nezaměstnanosti romských obyvatel lokality	80 %
Formy zabezpečení obživy	Většina obyvatel je závislá na sociálních dávkách. Jen malá část pracuje, většinou však „načerno“. Rozšířený je také sběr železa.

SOCIÁLNĚ PROBLÉMOVÉ JEVY

Formy a míra výskytu	Ojedinele se vyskytují drobné krádeže a lichva. Ojedinele jsou také problémy se závislostmi (narkomanie, gamblerství, alkoholismus).
-----------------------------	--

ŠKOLSTVÍ – PŘEHLED ZÁKLADNÍCH ŠKOL A ABSORPČNÍ KAPACITA

Odhad míry zařazování romských dětí z lokality do škol se speciálním vzděláváním	71 – 80 %
Základní škola A	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: zvláštní škola Celkový počet žáků: 150
Odhad podílu romských žáků na škole	41 – 50 %
Existence přípravného ročníku	Ano
Aktivity a projekty	Na škole působí 3 asistenti pedagoga. Škola též realizuje celou řadu projektů a programů: program „Začít spolu“ (Step by Step), projekt „Patronáty“, v rámci kterého starší děti vedou ty mladší, projekt „Otevřená škola“, který se zabývá prevencí rasismu, xenofobie a projektovým vyučováním, projekt „Mistr sportu“, který zahrnuje besedy se známými sportovci a plní funkci především motivační. Škola má též svůj školní autobus, který sváží děti s nedostupných částí města.
ESF a jiné zdroje financování	O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. Mimo jiné jsou z ESF financováni asistenti pedagoga a projekt „Hodina“ (volná hodina informatiky). NROS Magistrát města Jihlava Fond Vysočina
Základní škola B	- -
Vybrané informace o škole	Vzdělávací program: základní škola Celkový počet žáků: 140
Odhad podílu romských žáků na škole	Informace nezjištěna Z lokality do školy dochází 3 děti.
Existence přípravného ročníku	Informace nezjištěna
Aktivity a projekty	Informace nezjištěna
ESF a jiné zdroje financování	Informace nezjištěna

INSTITUCIONÁLNÍ OKOLÍ A ABSORPČNÍ KAPACITA

Místní samospráva	
Místní koncepce integrace	V současné době je v přípravě komunitní plán, který by měl být hotový do roku 2007. Spolupracují s R – centrem Oblastní charity a občanskou poradnou.
Funkce romského poradce	Ne
Aktivity a projekty	Nejsou realizovány žádné specifické aktivity a projekty.

ESF a jiné zdroje financování	O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají.
Nestátní neziskové organizace	
Oblastní Charita Jihlava Jakubské nám. 2	Aktivity a projekty: Romské komunitní centrum Tři dny v týdnu v prostorách centra funguje dopolední Klubíčko pro předškolní děti. Centrum prevence – Klub Vrak Bar, který zajišťuje rekvalifikační kurzy a slouží též jako dobrovolnické a nízkoprahové centrum. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. Klub VRAK BAR je příjemcem grantu z ESF na rekvalifikační kurzy. MPSV MŠMT MV MI ČR Fond Vysočina NROS Nadace Civilia
Občanské sdružení Horizont Jarní 22	Aktivity a projekty: Komunitní centrum Lentilky, které v současnosti nabízí volnočasové aktivity a doučování. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti mají. OSF Fond Vysočina Magistrát města Jihlava Siemens (Fond na podporu sociálních aktivit) Fond mládeže MŠMT
Občanská poradna Jihlava Žižkova 13	Aktivity a projekty: Provozuje dobrovolné poradenství pro rodiče dětí v KC Lentilky. Financování: O možnosti čerpat prostředky z ESF jsou informováni, zkušenosti zatím nemají. Asociace občanských poraden MPSV Statutární město Jihlava Kraj Vysočina Česká národní agentura "Mládež" Úřad práce v Jihlavě
Jiný subjekt	
VOŠ sociální Jihlava	Aktivity a projekty: Studenti školy jsou v rámci praxe na škole v rámci předmětu „Vedení dlouhodobého případu“ dobrovolníky v KC Lentilky. Financování: Informace nezjištěna
Úřad práce Jihlava	Aktivity a projekty Projekt „Příprava na práci na Vysočině“ Financování: O možnosti čerpání prostředků z ESF jsou informováni. Zkušenosti mají s OP RLZ aj.

